Revistă de analiză şi informaţie culturală

Asociația Ecologică a Oamenilor de Știință și Artă ECOSTAR21

CULTURA Vâlceană

ISSN 1844 - 2358
ISSN-L 1844 - 2358

Anul XIII • Nr. 182 • octombrie 2021 • editat de ECOSTAR 21 prin INTOL PRESS • www.culturaarsmundi.ro

Cuprins:

- **CURENTUL ELECTRIC ȘI GAZUL CONCUREAZĂ PANDEMIA**
  Simion PETRE ..... pag. 1
- **IN MEMORIAM - GEORGE ACHIM**
  Cristian Ovidiu DINICĂ..... pag. 1
- **THEODOR GEANTĂ - PILON AL SOCITĂȚII INTERBELICE VÂLCENE**
  Simona Maria KIS, Csaky E POE ..... pag. 2
- **EPIGRAME**
  Ion MICUȚ..... pag. 3
- **FESTIVALUL NAȚIONAL „LIRA LITORALULUI“ - 2021**
  S.P. CICK ..... pag. 4
- **CLUBUL DE TURISM ECOLOGIC MONTAN „LOTRU“ - VOINEASA**
  Mihai SPORIȘ..... pag. 4
- **DESPRE ATINGEREA EXTREMELOR**
  Marian PĂTRAȘCU ..... pag. 5
- **„DUMITRACHE, NE-AM STINS!“...**
  Bogdan ALECA ..... pag. 5
- **UN OCHI PLÂNGE ȘI CELĂLALT RÂDE ÎN CULTURA ROMÂNĂ**
  Al. Florin ȚENE..... pag. 6
- **EPISTOLĂ DIN REGATUL UNIT**
  B. CICHIRDAN ..... pag. 6
- **ONU ÎN FAȚA UNOR EXIGENȚE SPORITE**
  Gheorghe PANTELIMON ..... pag. 7
- **IULIU MANIU**
  GheorgheDUMITRAȘCU..... pag. 8
- **IOVAN N.I. IULIAN**
  Iulian N.I. IOVAN..... pag. 9
- **O NOUĂ TEORIE DESPRE MATERIE ȘI UNIVERS**
  Ștefan DUMITRESCU ..... pag. 10
- **TABLETA INGINERULUI PROGRAMATOR**
  Leontina RUS..... pag. 10
- **ICOANE MIRACULOASE**
  Arhim. Veniamin MICLE ..... pag. 11
- **MARIUS MIHAI CROITORESCU: „RECUPERATORUL“**
  Petre CICHIRDAN ..... pag. 12
- **SCRISOAREA LUI MANUIL DIN CORINT CĂTRE NEAGOE BASARAB**
  Constantin MĂNESCU-HUREZI..... pag. 13
- **POVESTIRI DESPRE ÎNTÂLNIRI „PSEUDO-COSMICE“...**
  Petre MERCEA..... pag. 14
- **ISTORIA LITERATURII ROMÂNE ÎN DATE - OCTOMBRIE**
  Emil MANZUR..... pag. 15

CULTURA vâlceană a primit premiul Ligii Scriitorilor Români (LSR) pe anul 2020

CURENTUL ELECTRIC ȘI GAZUL CONCUREAZĂ PANDEMIA... S-AR PUTEA, CHIAR, SĂ DEVINĂ MAI PERICULOȘI DECÂT VIRUSUL...

Simion PETRE

În periada cea mai grea a României,1980 - 1990, din întreaga ei existență istorică mergeam la fabrică și nu aveam căldură, iarna, piesele prelucrate mecanic la toleranțe de microni aveau abateri de zecimi de microni...soluția împerecherii tehnologice în subansamble fiind singura variantă posibilă, însă cu riscuri... Partidul controla seara la schimbul 2 și dimineața la schimbul 3 dacă mașinile au consumat curent electric, acesta arătat la contoare fiind singura dovadă că muncitorii nu au stat cu brațele încrucișate pe lângă vreun godin alimentat cu lemne. Muncitorii nu aveau voie să se încălzească la vreun radiator....Curentul costa la fel cât costa înainte de 1980. Adică aproape nimic. Și încă nu aveam centrale nucleare. În Germania Democrată, greu de crezut în 1980 că era altfel în Germania Federală, totul funcționa cu curent electric, inclusiv încălzirea apei menajere, și de spălat, dar și plitele de gătit! și încălzirea locuințelor. ...Curentul electric costa aproape nimic. În acea perioadă exista sloganul că consumatorul casnic este aproape neglijabil, în timp ce consumatorul industrial înghite întreaga energie. Este știut, însă, că doar cetățeanul era chemat să facă economie...Și cu toate acestea, având cu ce, România se industrializa din ce în ce mai mult! ...Democrația având ca mentor partidul unic, începuse, însă, chiar mai devreme de 1980, să-și arate colții. Așa, ca o măsură de prevenire a vreunui accident în consum, s-a luat decizia ca apa caldă, și curentul, și benzina (încă nu se dădea gaz la toată populația, pentru aragaz) au început să se raționalizeze!...de ce?...toate costau la fel ca înainte!? ...Acestea se vindeau în afara granițelor producând valută cu care să fie întreținută industria și, mai ales, să se achite datoria externă. Deștepți conducătorii, chit că au murit ca niște proști. De ce au murit așa?... familia președintelui și colaboratorii?! Pentru ca să li se piardă urma celor care știau toate acestea și să vină băieții deștepți cu puțină școală sau școală deloc și cărora nu le-a plăcut niciodată munca, hoția fiind un lucru mai ușor, și care vor să trăiască cu această afacere inventată de democrația populară, da, și de religie! Să vândă și să facă profit personal cu ceea ce nu este al lor! ...să vândă curentul electric, căldura, aerul, apa curată (chiar așa, le vine rândul și lor-ultimile două) și tot ce vine din pământul bogat și din munca celor de altădată, bătrâni, și care trebuie să moară... Așa am ajuns acum, ca fără o industrie energofagă, teama de facturile mărite să devină mai mare decât teama de virusul pandemic! Să se teamă toți aceștia care au creat baza energetică a acestei țări că nu vor mai avea cu ce să prăjească un ou?...cu ce să-și dezmorțească genunchii iarna, de frig, cu ce să mai citească o carte și să se mai uite la un film?... cu ce să-și mai spele rufele sau să-și conserve mâncarea proaspătă?

*

Am vorbit mai sus despre energie, discrepanțele dintre costurile specifice vremurilor, logica acestor costuri, consumul casnic și consumul industrial, dispariția celui de-al doilea! Am văzut, și suntem revoltați, că se vinde către populație, și asta contravine Constituției (un avocat bun și câștigăm procesul!), apa caldă, căldura, lumina și minima hrană, cu profit necontrolat și asta de 30 de ani încoace, desigur, și în deceniul acela de groază despre care am vorbit mai sus (cu altă destinație a profitului). În nici o țară din lume nu se face așa ceva. Ce s-a arătat și se arată la Tv este așa, fără rușine întrucât până în ziua de astăzi nu s-a realizat un echilibru echitabil, omenesc, între nivelul de viață din țările noastre foste comuniste, minoritare, și țările majoritare, foste capitaliste sau socialiste din Uniunea Europeană (am pronunțat cuvântul sau deoarece după al Doilea Război Mondial capitalismul în mentalul comunitar ar fi dispărut, socialul fiind un termen care s-a impus asimtotic!) Cum să dai amenzi echivalente când diferența dintre veniturile specifice țărilor comparate este discrepantă? La fel costul orei de muncă! Putem impune precum în fabula celebră egalitate între iepure și leu? În desele sale intervențe directorul Intol Press-ului arăta cum în 1994 nu s-a liberalizat manopera pentru țara noastră! La fel arăta după 2003, și demonstra, că schimbarea legii pensiilor va atrage cele mai mari nenorociri asupra economiei românești...Cum este posibil să judeci necesarul de trai după calculul acestor neaveniți și corupți specialiști, și politicieni, care știu și înțeleg că în această țară nu se mai poate trăi decent decât doar cu ajutorul veniturilor speciale acordate fără muncă...Chiar cred acești domni minoritari, care nu au avut când să învețe mare lucru și nici să aplice dacă au învățat, că pot exista în UE oameni care să fi lucrat intens în activitatea de producție și de proiectare în economia conducătoare cu mari rezultate recunoscute de o lume întreagă și să iasă la pensie, să aibă la 70 de ani, doar cu 1500 de lei pe lună?? De ce s-a schimbat Legea pensiilor în anul 2003 cu aplicație în anul 2005? Unde în această lume statul acordă pensii după contributivitatea pe 40 de ani de muncă? Și, Doamne, câte mai sunt de discutat...

IN MEMORIAM

GEORGE ACHIM

(n.30 mai 1950 Păușești-Otăsău Vâlcea - m.24 oct. 2021 Râmnicu Vâlcea)

Timpul a tăcut atât cât tăcerea pare că mușcă din noi,
toamna risipește frunzele timpului ce ne pierde treptat
fară jenă, să ne treacă în amintiri cu nostalgia faptelor
și integralitatea cuvintelor,
timpul ne naște fară cuvinte, le învățam, exersăm, dăltuim și le
transmitem celor ce vin.

*

George Achim a lăsat în urma sa multe volume scrise cu răbdare cu pasiune, cu dăruire, el a fost creatorul dispus să iu-beasca cuvântul și să-i găsească loc în poezie, proză, epigramă, satiră, dar să și deseneze, să iubească urbea, legendele sale, oamenii, pe unii să-i prețuiască, pe alții să-i critice tot din iubire, fiecăruia i-a dăruit din prea plinul său; astăzi a trecut pragul veșniciei să scrie istorie.

Îți mulțumesc maestre pentru sfaturi și îndemnuri drum bun printre aștri!

(Fotografia este un instantaneu din timpul Festivalului de Umor „Anton Pann” unde Societatea Umoriștilor făcea parte dintre organizatori. George Achim a fost membru marcant al acestei A-sociații și nu numai al acesteia.)

Cristian Ovidiu DINICĂ

THEODOR GEANTĂ - PILON AL SOCIETĂȚII INTERBELICE VÂLCENE

Simona Maria KIS
Csaky E POE

Theodor[x] Geantă a fost una dintre personalitățile excepționale ale societății vâlcene aparținând perioadei interbelice, dar și după 1944, până în 1968, când a trecut la cele sfinte. Excepțională, datorită evoluției interbelice, și datorată eroismului intelectualilor politici „reeducați" la Canal, și, contribuind după perioada de muncă forțată, la dezvoltarea culturală a Olteniei de nord. Până în anul 1944 Theodor Geantă a fost unul din marii învățători, demni reprezentanți ai spiritului haretian, importanți creatori de manuale școlare, de metode de învățat în școala primară; iar până la 15 ani fiind și un cunoscut lăutar, născut în 1890, pentru ca la 10 ani deja să cunoască toate secretele muzicale care să asigure partea muzicală și solistică care însoțea o nuntă!...La 10 ani câștiga o „rublă" (cinci lei) cum ne-a dezvăluit dl prof. Gh Deaconu la întrunirea de la Bibliotecă, la horele organizate săptămânal la cârciuma lui „Gh Flențoi" din Muereasca de jos, satul Hotarele...Din 1910, învățător de elită până către regimul comunist, politician, președinte al Plasei de la Cozia, ilustrator muzical (cunoștea și a predat la toate instrumentele de coarde-vioară, violoncel și contrabas), compozitor, al operetelor scrise împreună cu libretistul Constantin Popian - alt mare reprezentant al culturii interbelice, antebelice și postbelice vâlcene. Ofițer de elită în Primul Război Mondial. Profesor de muzică la clasa de Vioară, Violoncel și Contrabas din cadrul Școlii de Muzică unde a înființat orchestra simfonică fiindu-i și primul dirijor, după ce s-a înființat această școală, generală, în 1957. ...Ce școală de elită!, adevărat învățământ artistic universitar!... Ion Ionescu Basu (bas voce) - director, Leca Morariu (violoncel) - Prof. Universitar Dr. la Facultatea din Cernăuți, Decan până în anul 1944!; Octavia Lupu Morariu, soprană la Teatrul Național din Cernăuți, până în anul 1944 și poate cel mai important profesor de pian de la Școala de Muzică din Râmnicu Vâlcea; Irina Șatchi - profesor de pian la aceeași Școală de Muzică, cu studii de canto la Praga, Theodor Geantă - profesor de instrumente de coarde, părintele unei întregi pleiade românești muzicale, universitare, prin Ionel Geantă cu fiicele; prof. Eugen Ciorăscu (Verbințchi) - compoziție și dirijat...Ce necuviință, ca să nu spunem altfel, a celor care s-au aflat la cârma culturii orașului Râmnicu Vâlcea, după Revoluția din 1989, să nu-i amintească pe niciunul dintre aceștia, exceptându-i pe Irina Șatchi și Eugen Ciorăscu, la originea Liceului de Muzică și a Filarmonicii din Râmnicu Vâlcea, din prezent! mai ales că instituția Filarmonicii s-a înființat în 1947!...și nu în 1995, cum susțin inițiatorii.

*

Organizația Cultului Eroilor Vâlcea, subfiliala Golești, președinte col. Nicolae Ștefănescu și vicepreședinte Bebe Rizea - patronul restaurantului „Birtuțu' din pădure", prin persoana și voluntariatul excepțional al colonelului Ion Aldescu, datorită potențialului său deosebit, muncii sale de ani de zile din Arhivele Naționale a organizat în data de 19 august 2021 la biserica din cadrul Garnizoanei Militare Râmnicu Vâlcea un parastas în memoria lui Theodor Geantă urmat de o evocare istorică la Biblioteca Județeană Vâlcea intitulată „Mărturii documentare despre viața și activitatea lui Theodor Geantă". Personal, cunoștem munca pregătitoatre pentru acest eveniment pe care dl Ion Aldescu a depus-o cu câteva luni înainte, contactele domniei sale cu urmașii ilustrului înaintaș vâlcean, cu foștii săi elevi de la fosta Școală de Muzică din Râmnicu Vâlcea, din aceste acțuni, rezultând o serie de documente private privind istoria locală a acestei instituții vâlcene, de excepție, cum am arătat, anume Școala de Muzică și Artă Plastică, și Palatul de Cultură, ambele din Râmnicu Vâlcea.

După slujba de parastas au cuvântat profesorul Nelu Barbu

din Băbeni, președintele subfilialei Băbeni a Cultului Eroilor Vâlcea și col. Ion Aldescu, care a prezentat organizatorii și invitații la eveniment: Pr. Nicolae State Burluși din partea Arhiepiscopiei Râmnicului, Pr. Gh Deaconu din Parohia Tigveni, sat Bădislava, unde Th. Geantă și-a început activitatea de învățător, Prof. Ion Stătescu - directorul Școlii din Tigveni, Pr. Petrică Alexandru din Parohia Milcoiu, Pr. Ionuț Stăncescu - Sat Drăgănești unde Th Geantă și-a botezat în 1912 primul copil, pe Ionel Geantă, care i-a continuat și desăvârșit exemplar cariera; a prezentat familia lui Th. Geantă, pe urmașii acestuia, de astăzi, prezenți prin inginerii Tiberiu și Dragoș Popescu, și stră-stră-nepotul Theodor; nepoți de pe ramura fiicei lui Theodor Geantă, Ecaterina Geantă, devenită Ecaterina Popescu - Lotru prin căsătoria cu preotul Nicușor pe care toți vâlcenii l-au cunoscut la Parohia „Buna Vestire" unde a slujit ani de zile...

Colonel Ion Aldescu. La Biblioteca Județeană, la ora 11:00 a început manifestarea anunțată în biserică, col. Nicolae Ștefănescu deschizândîntrunirea,dupăceparticipanții, în picioare, au ascultat imnul de stat al României și Imnul Cultului Eroilor, care a durat aproape 10 minute!...cam mult, am spus noi. Noroc cu expunerea prie-tenului Aldescu care, pur și simplu, a impresionat întreaga asistență deși a durat și ea cam, dar, cei prezenți fiind fascinați de bogăția de fapte expuse și de idei, meritând cu prisosință aplauzele întregii asistențe! Cred că niciodată nu am asistat cu atâta interes la o adunare din această Bibliotecă...

După ce a mulțumit organizatorilor, pe lângă Cultul Eroilor fiind și Forumul Cultural al Râmnicului, Societăților Anton Pann și Seniorii, Ion Aldescu a mulțumit invitaților, dar în mod special familiei, nepoților prezenți în sală, Tibi și Dragoș Popescu „cu care vrem ca după eveniment să discutăm dacă dânșii își dau acordul pentru publicarea 1-2 volume despre Theodor Geantă, după cum am anunțat și la biserică, noi fiind pregătiți să realizăm 10 volume de documente".

Ion Aldescu a salutat prezența membrilor subfilialei Cultul Eroilor Golești și în mod deosebit a mulțumit dlui Tică Smaranda care l-a purtat prin toate satele din comună pe urmele lui Theodor Geantă inclusiv la una din nepoatele sale care nu a putut fi de față din motive întemeiate...singura nepoată care mai trăiește, din partea soției marelui dispărut. A salutat prezența atâtor invitați, cunoscuți oameni de cultură din Râmnicu Vâlcea și din județul Argeș: Dumitrașcu Gheorghe, Mihai Mustățea, col. Mihai Popa, Bogdan Aleca, Tiberiu Aniniș, Ion Stătescu din Tigveni, precum și pe rapsozii populari: Marin Mihăescu și Maria Truță. A mulțumit presei prezentă prin Violeta Scrociob și Viorel Cherescu.

În continuare vorbitorul a spus că a adunat de la Bibliotecă tot ce s-a scris despre Theodor Geantă, că le-a pus cap la cap, împreună cu documente din toate arhivele comunale și din Arhivele Naționale ale județelor Vâlcea și Argeș. Pe ecranul instalat în sala de conferințe a Bibliotecii Județene au fost proiectate aceste documente prin organizarea și îndemânarea directorului Editurii „ProȘcoala", Dumitru Ciobanu, în timp ce colonelul comunicator prezenta, fără text în față, viața și activitatea lui Th. Geantă.

Primul act prezentat a fost cel de naștere din 23 august 1890 emis la Primăria Comunei Bujoreni având numele Tudor, născut din părinții Ion și Maria Geantă. Actul s-a găsit În Arhivele Naționale Vâlcea fiind singurul nume din acea perioadă: Tudor I. Geantă. A avut 3 frați: Vasile, Marin și Gheorghe, toți, născuți după el. A urmat școala rurală mixtă din com. Bujoreni între 1898 și 1903 și l-a avut învățător pe Dumitru Bujoreanu (și nu pe Constantin Apostolescu de la Golești cum susțin alți biografi-mențiunea vorbitorului). A susținut examenul de absolvire a celor 5 clase la Călimănești unde se găsea Centrul Școlar. Între 1903 și 1904 a urmat o clasă la Râmnicu Vâlcea la Gimnaziu, absolvind-o cu media 7.93, primul dintre cei 36 de elevi. Apoi s-a retras și în luna august 1904 a dat examen la Școala Normală din Câmpulung Muscel „Carol I". Clasa I, 1904- 1905, a absolvit-o cu media 7.99, clasificat al doilea din 75 de elevi. Clasa a II-a a absolvit-o cu media 8.20, clasificat fiind al doilea din 60 de elevi. Clasa a III-a a terminat-o cu media 8.40, întâiul din cei 58 de elevi. Ion Aldescu face o paranteză și arată că media a fost scăzută din cauza notei la purtare, 6, pe care elevul a primit-o fiindcă a participat la o nuntă fără aprobare, împreună cu elevul Geantă I. Constantin, născut la Stoienești, Muscel. Nota la purtare a fost însoțită de o exmatriculare de care a scăpat, însă, datorită referatului pozitiv depus la conducerea școlii de profesorii de limba română și

violină. ...A absolvit Școala Normală în 1910 cu media 9.84 fiind primul din cei 38 de elevi cât mai rămăseseră din 72 înscriși în anul 1904-1905...

Continuă Ion Aldescu: „Geantă provine dintr-o familie săracă, dar căsătorindu-se cu fiica învățătorului Constantin Apostolescu, satul Coasta com. Golești, unul dintre oamenii foarte bogați, Elena Aopstolescu, care avea 15 ani și doi frați, Gheorghe și Marin, mai mici decât ea. Marin Apostolescu a fost ultimul elev al școlii din Bădislava pe care Theodor Geantă l-a clasificat al doilea în 1918 după ce a venit din război." Mai spune Ion Aldescu că în toată perioada cât a funcționat ca învățător în satul Bădislava și Vlădeșrti, com. Bârsești-jud. Argeș a avut un prim copil pe Ionel, un al doilea copil pe Toader care a murit în 1918, la 3,5 ani și care a fost îngropat la Drăgănești.

Am aflat din cuvântul vorbitorului că Theodor Geantă a făcut Războiul Balcanic ca T.R.ist, în cadrul Regimentului 2 Vâlcea, a ajuns până în Bulgaria, la Vrața, unde la cunoscut pe Constantin Popian și el, T.R.ist ca Geantă.

La 1 iunie 1914 au fost concentrați-chemați sub drapel și el și Popian la Școala de Ofițeri de rezervă, de infanterie, pregătitoare, de la Slatina. Din 900 de elevi pe locul 1 a fost Theodor Geantă, iar pe locul 16, Const. Popian. În 1915 au fost repartizați la Regimentul 42 Infanterie, Drăgășani. Tot în același an au fost mobilizați cu regimentul la Perișani - Titești. În 1916 s-a întors acasă, la școală, iar în 15 august 1916 „îl găsim ca sublocotenent în funcția foarte importantă de ofițer cu aprovizionarea...Au trecut Carpații prin punctul Colți iar la Colții Sibiului au început retragerea, Popian fiind luat prizonier. Geantă se ocupă în continuare cu aprovizionarea Regimentului „foarte conștiincios, atrăgându-și simpatia coloneilor Moșoiu și Cantacuzino." Vâlcea a fost ocupată de inamic, la fel și Pitești-ul, Regimentul luând calea Moldovei! Familia sa a fost evacuată pe 26 oct. 1916, urmându-l în Moldova, unde avea să se nască o fată, Ecaterina. „Am găsit în Arhive lucrând la cartea Mărturii documentare - Jertfa Comunei Golești în războiul pentru reîntregirea neamului, la care o contribuție esențială și-a adus-o dl prof. Mihai Mustățea, la corectarea ei, pentru ca ea să apară toamna aceasta; la lansarea căreia vă invităm și pe dvs. ...La 1 noiembrie 1919 îl găsim ocupând postul de învățător la școala de aplicație, primară, de pe lângă Școala Normală de Băieți din Râmnicu Vâlcea la care director era Ion Nisipeanu; Geantă, ocupând locul I la concursul organizat. Astfel, timp de un an, el a condus în calitate de director această școală primară de aplicație, pentru ca numai după un an să fie mutat cu serviciul ba la Drăgășani, ba la Ocnele Mari, ba la Revizoratul Școlar de la Craiova! În 1926 demisionează din învățământ, înaintând Ministrului Instrucțiunii Publice o scrisoare căreia Ion Aldescu i-a dat citire. O scrisoare extrem de interesantă în care Theodor Geantă își expune crezul de dascăl haretian. Interesantă și semnătura: Theodor Geantă, fost profesor de filosofie și maistru de violină la Școala Normală de Băieți.

Ion Aldescu s-a oprit din expunere, s-a scuzat, a repetat că are documente cât pentru 10 volume, a lăsat timp și pentru alte expuneri, dar a mai făcut câteva mențiuni, în linii mari, asupra activității politice ale lui Theodor Geantă. Astfel, a spus domnia sa, toate partidele l-au curtat să-l atragă pe ilustrul nostru fost concetățean. L-a apreciat mult, și iubit, învățătorul Ion Mihalache. După moartea lui Ionel Brătianu, fratele său, Gheorghe Brătianu nu a mai luat conducerea partidului. A urmat la conducere I. G. Duca, care era și prim ministru și președintele liberalilor vâlceni. Gh Brătianu a rupt partidul în două și l-a atras de partea sa și pe Th. Geantă care, în perioada 1930-1937 s-a luptat cu primii ministri și a reușit, în 1937, împreună cu 300 de vâlceni, să-l facă pe Alexandru Vaida Voievod să-și dea demisia. După 1938, regele,

desființând partidele politice, Theodor Geantă a fost ales deputat din partea Frontului Renașterii Naționale. „A urmat vremea lui Ion Antonescu, apoi, după 1944, știm ce a venit, ajungând ca în 1952 Geantă să fie internat pentru 60 de luni de corecție într-o colonie de muncă de la Canal. Dar pe 10 mai 1954 a fost eliberat. După aceea, iarăși, a pătimit împreună cu cumnatul său Marin Apostolescu. Reîntors la catedra de muzică de la școală, mai apoi, în 1957, „aici bucuria este ca să avem prezent un fost elev de-al lui Theodor Geantă, care nu are timp să ne cânte la violoncel. Dar cine știe, ...Petre Cichirdan, care uite, mă filmează!...Îl rog pe dl Ștefănescu să conducă mai departe."

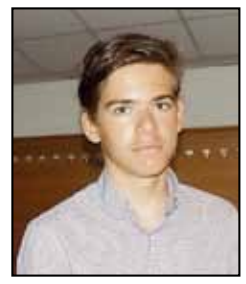
Teodor, stră stră nepotul lui T. Geantă

*

A vorbit în continuare dl director de școală, din Tigveni, Ion Stătescu, care a mulțumit organizatorilor dar în special dlui Ion Aldescu pentru această manifestare pe care o va prezenta cu lux de amănunte în Consiliul profesoral, ca exemplu!...de manifestare culturală...Va face demersuri și în județul Argeș, ca persoana lui Theodor Geantă să fie afișată la loc de mare cinste...A felicitat cultura vâlceană că are în componența ei un om ca Ion Aldescu, care desfășoară și în Valea Jiului o activitate care i-a adus calitatea de Cetățean de Onoare al Petroșaniului, ca și al comunei Golești, de altfel.

*

Gheorghe Deaconu: - ...Admirabil!...domnul colonel Aldescu, admirabil! Și vă rog să-mi permiteți un accent polemic...De ce această manifestare nu a organizat-o Liceul de Muzică!? Nu văd bine, nu am ochelarii la mine...să-mi dau seama dacă în sală se găsește vreun profesor de muzică... vreun muzician...Nu este, așa-i?...În afară de dl Cichirdan care i-a fost elev! Deci trebuie să vină un ofițer să ne atragă atenția cine a fost Theodor Geantă. ...Un mare cărturar și un mare animator cultural al Râmnicului, care pe deasupra este și fondatorul unei mari dinastii muzicale ale Vâlcii. Îmi vine axcum în minte numele lui Buciu și, iată, Geantă! Al doilea accent pe care vreau să-l pun este unul subiectiv...Mă bucur că suntem în sală atâția argeșeni! din Argeșul istoric care ajungea la Olt....Nu împlinisem nici 24 de ani și eram deja un „salahor" cultural, când am primit de la Marin Brânaru, din Drăgășani, o primă culegere de folclor!... Mai publicase dânsul una, la Pitești, când aparținea de regiunea Pitești, dar acum, în 1968, aparținea de județul Vâlcea și venise la Casa de Creație a Vâlcii. Avea nevoie de avizul nostru pentru a lua aprobarea Bucureștiului. Nefiind muzician m-am adresat lui Theodor Geantă, profesor la Școala de Muzică (și tatăl unui mare muzician profesor la Conservatorul bucureștean!- Ionel Geantă n.n) Am mers la dumnealui acasă, undeva în nordul orașului pe lângă Liceul Energetic (care nu exista atunci! n.n). Era lucid, valid, generos...s-a prăpădit în vara aceluiași an. „Oltean mândru și voinic" așa se chema lucrarea lui Brânaru. Geantă a analizat-o filă cu filă și mi-a dat toate informațiile ca eu să pot trimite lucrarea la București. Nu l-am descusut mai mult, dar i-am lăsat un set de întrebări la care dânsul mi-a răspuns și, care, iată, am aici manuscrisul cu răspunsurile sale...„Deci mai sunt documente domnule Aldescu!" (nu credem că amintirile- care au o doză mare de subiectivism- sunt documente comparabile cu cele de arhivă care sunt oglinda timpului n.n)... Primul răspuns este șocant! Citez: „Activitatea mea folclorică a început acum 70 de ani pe când aveam 8 ani. La 5 ani am început să cânt la vioară, după îndemnul mamei și arătării tatălui meu, care era cel mai vestit cântăreț la vioară și din gură din regiune... Meseria lui de bază era croitoria. În armată la Pitești a învățat să cânte la vioară. El cânta 2,3, ore pe zi iar noi copiii căscam gura la el. Când pleca de acasă lăsa vioara atârnată de un cui, iar noi copiii o luam și ne apucam de scârțâit... Eram în clasa a II-a primară când am început să rup din cântecele tatei. Un cântec de leagăn a fost cel dintâi cântec cu care am pășit în folclor, pe care tata îl învățase de la mama. Îl cântam seara câteșitrei căci tata dăduse 5 lei pe o scoarță de vioară pe care mi-o dăduse, și, cum veneam de la școală trăgeam la vioară până se săturase și biata mamă, care era foarte muzicală. ...Așa am pus piciorul în folclor. Am făcut rapid progrese și-ntr-un an am cântat tot repertoriul tatei. Ba în câte o duminică, două, eram alături de lăutarul Ircă. Ircă Dobrin de la Hotarele... La 10 ani cântam tot folclorul fraților Ircă. Într-o zi a venit la noi un țăran din Muereasca de jos, zicea că e cârciumar, se numea Gh Flențoi. El s-a rugat de tata să-mi dea voie să cânt la Horă, la cârciuma lui, că-mi dă o rublă. (Explică Gh Deaconu că o rublă era atunci 5 lei n.n) ... Când am auzit eu, mai de rublă, mai de cântatul la vioară, m-am rugat de tata să mă lase: așa am început eu lăutăria la 10 ani! Având și un acompaniator, pe Nea Din Stoica din Bujoreni, satul Olteni...și mai apoi unul de vârsta mea, Gheorghe (nume inteligibil n.n). În duminica următoare, îmbrăcat frumos de mama și împreună cu colegul, eu cu vioara el cu drâmba, am mers pe jos la Muereasca de Jos, la Flențoi să începem cântarea. Acolo lume multă adunată și, sătenii își făceau cruce rămânând cu gura căscată la copilul lui Geantă din Bujoreni. Am cântat și la nunți căci mă chema toată lumea și știam toată rânduiala muzicală de nuntă. ...Gheorghe Deaconu povestește în continuare, cum a ajuns Th. Geantă învățător la Bădislava...un sat foarte sărac „prăpădit" pe care îl ocoleau toți tinerii învățători. Știm deja, prin îndemnul Pretorului Plasei Șuici, Tiberiu Teodorescu, că învățătorul Gheorghe Apostolescu, foarte bogat, îi oferă învățătorului Theodor Geantă, tânăr ce o curta pe fata de 15 ani a lui Apostolescu, fiica de soție și 10 pogoane de pământ pe care le avea în Bădislava! Aici, Th Geantă avea să desfășoare o activitate didactică, edilitară, civică, obștească și culturală atât cu copiii cât și cu sătenii, demonstrând că era înzestrat cu un înalt spirit haretian. „Și dați-mi voie domnule Aldescu!...Ce-i trebuia dumnealui, politica? A fost o rătăcire! cum și astăzi este o rătăcire pentru mulți oameni valoroși care și eșuează pentru că trebuie să ai alte calități ca să fii politician! Dumnealui trebuia să-și vadă de carte, de catedră, de muzică...Mult l-au regretat bădislăvenii pe Theodor Geantă, după ce acesta a plecat din comună..." (iată, Th Geantă condamnat a doua oară pentru că a făcut politică n.n) Domnilor și doamnelor, continuă Gh Deaconu, eu mai am un document, dețin în manuscris, care este libretul spectacolului „Nunta Liei"... Geantă l-a numit frescă folclorică... în care la personajele principale, mirele și mireasa, se adaugă lăutarii Crangă de pe Topolog și Ircă de pe Olt. Crangă lăutarul miresei și Ircă lăutarul mirelui. Libretul deținut de mine nu cuprinde însă partea muzicală, de aceea fac un apel la cei care îl dețin sau au auzit de el să ne comunice ca să completăm această lucrare cu partea ei cea mai însemnată...muzica! Singurul muzician care s-a aplecat asupra operei lui Geantă este dl Oltețeanu care vorbește de o lucrare cu profil simfonic, Nunta de pe Topolog, adică o prelucrare a Frescei folclorice...Deci, Geantă nu era numai un lăutar, un folclorist, ci a fost un com-po-zi-tor!...

*

Tibi Popescu:- Teodor Geantă a fost o personalitate deosebită, copil de țăran, din Bujoreni. Cu traista și vioara sub braț, pe jos, a mers la școală... A ajuns și la Câmpulung Muscel la Școala Normală în chiar ziua examenului. La intrarea în oraș era o nuntă la care a intrat și el și a cântat. La nuntă era o persoană care l-a observat, a fost impresionată de copilul lăutar. A doua zi, la examen acea persoană făcea parte din comisia de examinare...Iată, un ajutor venit de Sus! Geantă a fost un om extraordinar, foarte puternic, luptător, și-a urmărit mereu până la capăt țelul!A fost corect și drept, inclusiv cu noi, nepoții lui. Corect și exigent! Referitor la „Nunta Liei" eu cred că am partitura! La fel și „Nunta de pe Topolog". A fost un om deosebit care a știut să treacă peste orice moment greu, inclusiv peste momentul Canal. ...A fost ca un stejar! Și-a atras în jur numai oameni de valoare. Prin metoda Geantă - Nisipeanu pe care el a propus-o, învățământul aplicativ, el a dorit ca elevul când termină școala să rămână cu ceva util pentru el, pentru viață. Cu care să se descurce în viață! Dar și cu o cultură care să-l ajute în abordarea pozitivă a problemelor vieții. A scris manuale școlare de la cls a I-a până la cls a VII-a...Încă odată vreau să vă mulțumesc pentru această manifestare, să vă felicit, că ați scos la iveală o personalitate deosebită.

*

Nelu Barbu, intervenind, pe sfârșitul cuvântului lui Tibi Popescu și vrând să demonstreze că intrarea lui Th Geantă în politică nu este o rătăcire...în acest fel, dându-i o replică dlui Gh Deaconu, desigur, camaraderească: „Din documentele prezentate aici de dl colonel rezultă că el a trecut prin niște furci caudine, cum am spus eu acolo în biserică. Fiecare știe cât de deștept, de frumos, bogat sau sărac este...Dar el care a fost peste tot premiant, când a fost vorba să fie titularizat, l-au tot amânat, l-au numit suplinitor, în favoarea altora, încălcându-se legea. Exista această corupție și atunci, și faptul că el a căutat alte forme, dându-și demisia, ca să răzbească, cum ar zice Marin Sorescu, „spre lumină", și reușind, arată voința lui de nestrămutat, și acesta este un lucru pozitiv. A avut ghinion cu venirea războiului și cu ceea ce s-a întâmplat mai apoi...Despre perioada aceea vorbește și Călinescu în Istoria Literaturii Române...Geantă a predat și filosofia... acea filosofie a neliniștii, a lui Mircea Eliade, a lui Lucian Blaga, Nae Ionescu...Th. Geantă încadrându-se aici, cu ei...Într-o carte pe care am recuperat-o după o sută de ani, „Însemnările unui răzvrătit", a lui Mircea Vrânceanu, fratelemai mare a lui Dragoș Vrânceanu, acolo se vorbește foarte frumos despre Theodor Geantă; au fost prieteni. La fel și despre Constantin Dobrescu de la Curtea de Argeș, și Schileru de la Gorj. Erau acești intelectuali care formau crema spiritualității în Oltenia, dar și în Muntenia. Deci, Th Geantă a încercat și alte căi, eu așa am înțeles. Dar vorba lui Eminescu, repet, „Nu spera când vezi mișeii/ La izbândă făcând punte/ Te-or întrece nătărăii/ De ai fi cu stea în frunte" (Glossă).

*

Colonel Mihai Popa a subliniat legătura care trebuie să fi existat întreTheodor Bălășel și Theodor Geantă. Th. Bălășel, din Bogdănești, com. Bujoreni, a fost după spusele lui Gala Galaction apostolul cultural și social al Râmnicului. Iar marele Plopșor l-a numit pe Bălășel, cel mai mare folclorist pe care l-a dat Oltenia. Din această zonă a Bujorenilor s-au ridicat mari vâlceni despre care toți vorbim astăzi...Le putem spune întâmplări fericite: Theodor Bălășel, Theodor Geantă, Theodor cel mic...

*

Aurel Gibă, fratele profesorului de matematică care a predat pe timpul nostru la Liceul Vasile Roaită, astăzi Mircea cel Bătrân, din satul Piatra, com. Ciofrângeni, a intervenit și dumnealui, vorbind despre satul românesc, despre țărani, despre unire și înțelegere, dându-se domnia sa exemplu care este un produs între un ardelean din Valea Jiului și o argeșeancă din Piatra, dânsul care acum ocupă mirificul spațiu moștenit aici, la Piatra, fiind total dăruit lumii naturale pe care o adoră. Și-a început discursul despre satul românesc de la Horodiștea la Săpânța scanând lățimea României rotundă, despre natură, și despre patrie, cu o comparație - personificare șocantă: „Nu cred să mai ai ceva să adaugi la ce au spus domniile lor (Ion Aldescu și Gh Deaconu), adevărate cărți pe picioare"! În numărul viitor dăm integral discursul dumnealui împreună cu monologul debitat a doua zi în chiar plaiul său de la Piatra în fața aparatului nostru de filmat, între câteva minunate vaci și câteva butoaie cu țuică fiartă de două ori! Ne place ori de câte ori îl vedem, ascultăm, pe dl Gibă din Piatra, fiindcă tot de atâtea ori deplânge soarta viaductelor părăsite care străbat locurile pline de măreție naturală și istorică, dintre Râmnicu Vâlcea și Curtea de Argeș!... atât, acum!

[x] Theodor apare scris pe cererea de demisie depusă la Ministerul Instrucției Publice, și nu Teodor. În actul de naștere apare Tudor.

ION MICUȚ
EPIGRAME

Să vină cocostârcii
Când primăvara-n sat apare,
Toți cârciumarii anunțară,
C-au scos măsuțele afară
Și chiar umbrelele de soare.

Salubrizare
Vidanja e la datorie,
Că vine-n sat să ia gunoiul,
Deșeuri multe, de tot soiul
Și-ncepe de la primărie.

De sapă nu scăpăm
Scăparăm iute de necaz,
Vânzând și glia strămoșească
Și-acum străinii râd cu haz,
Că tot românii-or să muncească!

Izolați în starea de urgență
În pandemie, când se moare,
Fac întristații mei săteni,
Economii la-nmormântare,
La parastase și pomeni.

Tradiții rurale
Sub cerul luminat de stele,
Mai mulți bătrâni s-au apucat,
În noaptea lungă, de jucat,
Vechi hore-n ritmuri de manele.

Armata e cu noi!
Zăpada a blocat tot satul
Și multe garduri or să pice,
Dar am vorbit cu deputatul,
Să cheme-armata s-o ridice.

Sacrificiul preoțesc
Bărbații-s duși în Europa,
Dar n-a scăzut natalitatea,
Că plină e maternitatea ...
Noroc că-n sat rămase popa.

Mai sunt și străini cu caracter
Străinilor le-am dat pământul,
Și la cules își țin cuvântul,
La grâne iau doar boabele,
Iar partea noastră... paiele!

Experimente agrare
Țăranii noștri, cu ardoare,
Trudesc în sere la englezi
Și-n România, pe ogoare,
Curând, aducem nepalezi.

Strămutarea
Râul iar s-a-nvolburat
Și a inundat tot satul.
Dar mulți oameni s-au mutat,
Într-o cârciumă, cu patul!

Din respect?
Când a murit, toți consătenii,
Veneau pe urmă în coloană...
Și-n gând se întrebau mirenii,
Ce-i de mâncare la pomană?

Povața
Mi-a spus maică-mea odată,
Că, atunci când merg prin sat,
Să salut orice bărbat,
Că vreunul îmi e tată!

Punguța cu 2 bani
Într-o seară bunicuța,
Neavând nici o lețcaie,
Ia cocoșul la bătaie,
Pentru a-i fura punguța.

Vile de lux
Au fost la CAP, țin minte
Vreo zece grajduri pentru vite
Dar când le-au dus la abator,
Ne-au și mutat în locul lor.

Înzăpeziții
În satele îndepărtate,
S-au dus vagoane cu bușteni;
De sub troiene, mulți săteni
Le-au refuzat, că nu-s tăiate.

(Continuare în pag. 12)

FESTIVALUL NAȚIONAL „LIRA LITORALULUI” - 2021

S. P. CICK

Între 23 - 27 iunie 2021 în localitatea Mangalia, stațiunile Venus și Cap Aurora, a avut loc Festivalul Național Lira Litoralului 2021, ediția a XXII-a, festival care cuprinde pe lângă spectacole de muzică populară autentică și folk, concursul cu tematica cultural turistică „Lira Litoralului”; anul acesta, ediția a XXII-a, cu următoarele probe: *Istoria Dobrogei, Surprize, Grafică - Caricatură - Afiș, Fotografie, Gastronomie, Cultural, Nautică*... Festivalul este organizat de Asociația Culturală a Coregrafilor, Scenografilor, Artiștilor liber Profesioniști și Amatori, Constanța - Ovidiu Roșca, Direcția Județeană Constanța pentru Sport și Tineret, Clubul de Turism Nautic - Montan „Petrochim” - Năvodari; și a avut ca parteneri Recepția Hotel Cristal și Iulia Resort din Stațiunea Cap Aurora și Terasa „Esplanada” din Stațiunea Venus. Cazarea participanților și concurenților a avut loc la Hotel Cristal, masa s-a servit la Hotel Cristal, spectacolele la Terasa „Esplanada”, unde s-au ținut și probele de *Istoria Dobrogei*, *Surprize*, *Cultural*, *Grafică-Caricatură-Afiș; Gastronomia*, ținându-se pe Terasa Hotelului Cristal, iar *Fotografia* și *Nautica*, ținându-se pe Plaja Venus, respectiv apa mării...O ediție a festivalului extrem de reușită, care face cinste organizatorului principal-Ovidiu Roșca și partenerilor...Un festival care demonstrează că arta adevărată, manifestarea ei, necesitatea ei, nu stă în cadrul instituționalizat, ci tocmai în aceste manifestări libere, populare, cu artiști liber profesioniști și amatori...Aceștia constituie adevărata pepenieră din care Instituțiile își recrutează mai apoi valorile...și asta trebuie să se întâmple în fiecare localitate din această țară! Artiștii participă benevol, își plătesc această participare (desigur, având anumite avantaje care decurg din noțiunea de turism de grup), dar la Festival, mai ales în acest an, și-a regăsit fiecare, parcă, de ce nu...timpul pierdut! Desigur participanții sunt și se manifestă la un loc de la cel mai tânăr, copil- acum de 10 ani, până la cei de 70 de ani! cum avem noi, majoritari, cei din echipa Lotru. Deviza nespusă a festivalului fiind aceeași dragoste nestinsă pentru turismul la mare și la munte! Un mic neajuns am observat noi cei care am concurat la Grafică-Caricatură-Afiș: proba s-a desfășurat direct sub razele soarelui, n-a durat o oră (practic fiind imposibil de rezistat), iar participanții- concurenți nu au avut suport neted sub foaia de desen (suport fiind tăblia unui scaun din plastic și denivelat...). Credem că pe viitor este cazul ca această probă de manifestare artistică trebuie să se desfășoare la umbră și pe mese cu tăblie de lemn, în orice caz, netede!...cum au fost la edițiile anterioare: 2018 și 2019...Cititorii noștri trebuie să știe că probele se desfășoară „live” tematica fiind primită în secunda în care începe proba (ne referim la toate probele pe bază de măiestrie și cunoștințe...Un concurs într-adevăr greu, ținut după toate regulile severe de concurs!

Am plecat din Râmnicu Vâlcea cu un microbuz la ora 24:00 și am ajuns în Mangalia la ora 7:00 ...ploua la Mangalia, dar după ora 12 cerul s-a înseninat și am făcut prima baie în minunata noastră mare, bogăție a litoralului românesc (una dintre cele mai frumoase și utile realizări ale poporului român, statului nostru românesc, din perioada postbelică) care se păstrează la aceleași cote valorice, mai ales arhitectonice, și acum în secolul XXI! Litoralul românesc și amenajarea hidroenergetică Lotru - stațiunea Voineasa- sunt două bijuterii turistice ale României de cele mai mari valori și pe care nu credem să existe țară europeană care să le aibe la fel!

Seara de 23 iunie, Terasa „Esplanada”, a găzduit deschiderea Festivalului în fața spectatorilor consumatori din stațiunea Venus, desfășurându-se un spectacol minunat oferit de soliști și formații participante cu ce au avut ele mai bun...pe lângă aceștia Festivalul a avut și niște invitați speciali cum ar fi Ma-ria Chiruță, Virginia Cojocaru, Maria Panov dar și Raluca Manea, Viorica Mihalache și alții...prezentatori fiind binecunoscuții Florin Racoci și Nina Toader.

*

A doua zi dimineața, 24 iunie 2021, a început concursul național „Lira Litoralului” 2021 cu proba de *Istoria Dobrogei* în locația „Esplanada” pe terasele dinspre mare și în paralel cu desfășurarea concursului în același loc fiind prezentate principalele formații participante. Din partea Clubului Lotru - Voineasa a participat la probă un echipaj condus de Mihai Sporiș și format din Mirela Sporiș, Ovidiu Stângă, Ionel Lupu și Gh Sporiș. A fost prezentată publicului (echipei de filmări a Festivalului) formația din comuna Mălaia, *Junii Mălăieni,* formată din tineri elevi conduși de profesoara Carmen Țolea. În primă fază Gh Sporiș și Ionel Lupu s-au întreținut cu moderatorul emisiunii televizate vorbind despre istoria Clubului Lotru Voineasa, pentru ca mai apoi, Mihai Sporiș, să prezinte publicului formația Junii Mălăieni...

Imediat după proba de Istorie a urmat proba *Surprize* care o fost într-un fel sponzorizată de Consiliul Județean Constanța, acesta, răsplătindu-i pe toți participanții în plus față de premiile acordate cu o Medalie Olimpică...La proba *Surprize* au participat din partea Clubului Lotru Voineasa două echipe, una formată din Gh Sporiș și Ionel Lupu și cea de a doua de Mihai Sporiș și Petre Cichirdan...

Rezultatele la proba Istoria Dobrogei: *Trofeul Lira Litoralului* - **ATE Balta Mică** a Brăilei, *Locul I*- **Lupii Argintii** din Sibiu, *Locul II* (două premii)- **Lotru** Voineasa, **Plaiul** Urziceni, *Locul III* (două premii) - **Ciulinii Bărăganului** din Ialomița, **Nordic Grup** din Sibiu, *Mențiuni* (două premii)- **Ciulinii$_2$** și **Plaiul$_2$**.

Rezultatele la proba Surprize: *Trofeul Lira Litoralului* (două premii) - **Lotru** Voineasa și **Plaiul** Urziceni, *Locul I* (trei premii)- **Lupii Argintii** din Sibiu, **Plaiul$_2$** și **Plaiul$_3$** Urziceni, *Locul II*- **Lotru$_2$** Voineasa și **ATE Balta Mică** a Brăilei, *Locul III* (două premii)- **Lupii Argintii** și **Nordic Grup** ambele din Sibiu, Mențiune- **ATE Balta Mică$_2$** (am notat cu indice formația care a participat cu mai multe echipe).

Seara celei de-a doua zi pe terasa restaurantului „Esplanada” s-a desfășurat proba *Cultural* partea I, urmând ca partea a II-a să se desfășoare în seara celei de-a treia zi a Festivalului, 25 iunie 2021. Această probă a debutat cu formația de copii elevi a echipei Lotru Voineasa, *Junii Mălăieni*, urmată de ceilalți participanți. Tot în această probă, la partea a doua, colegul nostru Mihai Sporiș în înmânat organizatorilor câteva compoziții poetice de ultimă oră create *ad hoc*!pentru Festivalul Concurs.

A treia zi dimineața, 25 iunie 2021, a avut loc proba de *Grafică-Caricatură-Afiș*, vâlcenii având un echipaj format din Petre Cichirdan și Mihai Sporiș. A fost urmată de proba de *Fotografie*, cum spuneam, aceasta, tradițional, având loc pe plaja de vis a vis Terasei „Esplanada” din Stațiunea Venus. Concurenții au defilat pe plajă cu fotografiile agățate de piept. După prânz, la Terasa de la Hotel Cristal s-a desfășurat proba de Gastronomie, echpa Lotru Voineasa având un echipaj extrem de puternic alcătuit din Mirela Sporiș și Corina Oprescu. Iată rezultatele acestor trei probe (rezultate comunicate pe 26 iunie 2021):

Proba de Grafică-Caricatură-Afiș: *Trofeul Lira Litoralului* - **Lupii Argintii** din Sibiu, *Locul I*- **Lotru** Voineasa, *Locul II* (două premii)- **Ciulinii Bărăganului** din Ialomița și **Nely Cornelia Birish** din Cluj Napoca, Locul III (două premii) - **Plaiul** Urziceni și **ATE Balta Mică** a Brăilei, *Mențiune* (două premii)- **Nordic Grup** din Sibiu și **Victorioșii** din Târgoviște.

Proba de Fotografie: *Trofeul Lira Litoralului*- **Lupii Argintii** din Sibiu, *Locul I*- **Lotru** Voineasa, *Locul II* (două premii)- **ATE Balta Mică** a Brăilei și **Nordic Club** din Sibiu, *Locul III*- **Plaiul** Urziceni și **Ciulinii Bărăganului** din Ialomița.

Proba de Gastronomie: *Trofeul Lira Litoralului* - **Lotru** Voineasa, *Locul I* (trei premii)- **Plaiul** Urziceni, **ATE Balta Mică** a Brăilei și **Lupii Argintii**, *Locul II* - **Nordic Grup**, *Locul III* (trei premii)- **ATE Balta Mică$_2$** a Brăilei, **Lupii Argintii$_2$** și **Plaiul$_2$** Urziceni; *Mențiune* (două premii)- **Ciulinii Bărăganului** și **Victorioșii** Târgoviște.

A patra zi, 26 iunie 2021, dimineața, a avut loc în apa mării proba de *Nautică* care a întrunit un număr mare de echipaje, Caiac simplu și Caiac dublu...o probă care pune la grea încercare extremele de vârstă ale participanților. Ca și la concursul precedent, echipa vâlceană Lotru Voineasa a avut o prestație meritorie, caiaciștii ei: Corina Oprescu, Nicu Sporiș și Ionel Lupu (cel care a escaladat Everestul) depășindu-se pe sine (Nicu Sporiș, peste 70 de ani) obținând Locul I Nicu Sporiș și Ionel Lupu au vâslit la Caiac simplu, iar Corina Oprescu și Nicu Sporiș la caiac dublu. Pe Video Arhiva din www.culturaarsmundi.ro puteți vedea cele două secvențe video cu Corina Oprescu și Nicu Sporiș. Dar iată și rezultatele de la proba Nautică: *Trofeul Lira Litoralului* (două premii)- **Plaiul** Urziceni și **Ciulinii Bărăganului,** *Locul I* (două premii) - **Lotru** Voineasa și **ATE Balta Mică** a Brăilei, *Locul II* (două premii) - **Lupii Argintii$_2$** din Sibiu și **ATE Balta Mică$_2$** a Brăilei; *Locul III*- **Lupii Argintii$_1$** și **Nordic Grup** ambele echipaje din Sibiu.

Iată și Clasamentul General al Festivalului Concurs:

LOCUL I- Clubul de Turism „ATE Balta Mică” a Brăilei;

LOCUL II- Clubul de Turism „Lotru” Voineasa;

LOCUL III - Clubul de Turism „Lupii Argintii” Sibiu.

MARELE TROFEU al Festivalului „Lira Litoralului”- 2021: Clubul de Turism „Plaiul” Urziceni.

Formația Junii Mălaiei în exercițiu...

Echipajul Corina Oprescu și Nicu Sporiș aduc Locul I la Caiac dublu

Primii intervievați: Gh Sporiș și Ionel Lupu

Și Mihai Sporiș este intervievat...

Ovidiu Stângă, urmărind proba de istorie

Clubul de Turism Ecologic Montan „LOTRU”- Voineasa

Mihai SPORIȘ

Se dedică celei de-a XXII-a ediție, LIRA LITORALULUI, 23-27 iunie, 2021

În pandemia cu zâzanii
Când totul fulgeră și tună
Petrecerea-i cu petrecanii
La bine și la greu, doar împreună!

George Țărnea, un mare iubitor al LIRELOR Carpatine, ne-a dăruit cândva, prin 2005, volumul său cu „Câtece de petrecanie”. În semn de omagiu aducem ofrandă câteva catrene tematice… de petrecanie:

Pe țărmuri Țărnea, încă țar murind
Cu doruri mari și multele sirene
Ne spuse-n versuri: marea s-o iubim!
Să fim atenți și la… blesteme!

Apoi se scufundă-n eterne
Neguri marine, nu Covid!
Să ne dea-n gură doar catrene,
Sub Masca aceasta, ce stupid!

Cântece de petrecanie marină

Intrat la apă, temerar, săracul!
Și-a mâncat singur colacul!
N-avu` parte nici de barcă,
Înghiți, și-l înghiți, prea multa apă!

*

Ce e val, ca valul trece
Din prea pandemic devi rece!
Îi cântam, aveam motiv,
Unuia cu prea COVID!

*

Unde ne sunt zăvozii,
Să apere o plajă?
Stau stabilopozii
Salvamari, la... vrajă!

*

Plecă cu ski-jetul
Care știa înotul.
El? Deloc bietul!
și... a plătit, cu totul!

*

El? Mult prea mic!
Ea? Mult prea... Mare!
L-a dus în larg ca pe-un nimic,
Îl scufundă, fără scăpare.

Ca el, ca ea, ca Noe

Eroi ne sunt vâslașii-n barcă:
Poze ,ntre rame..., să nu cadă!
Par stingheriți, ca Noe-n arcă,
Potop de oameni, sigur!, o să-i vadă!

Planete cu nume de zei
Ne-ndeamnă să fim Prometei!
O vreme, ca-n rai va fi fost!
Apoi, acasă, vom ține doar post!

Pietre prețioase ne așteaptă vara,
Marea de smarald promite comoara,
Multe muribunde, nu-s de Cristal!
Suna-va deșteptarea, pe litoral?

Că sunt afon și nu am hazul,
Mă doare-n cot și-n mască!
Credeam, naiv, uitând necazul
Că rău voi fi certat acasă.

Nevasta-n spume îmi va spune:
„De ce te bagi?, încurcă lume!
Ne faci să plângem! ne-ntristezi!
Om de nimic!, cine te crezi?”

Iertare cer, cu distanțarea legiuită,
De vorba în modă, de jelanie!
De prea restricții? Vrem lumea lecuită!
Și „Lira” cânte! Nu de petrecanie...!

DESPRE ATINGEREA EXTREMELOR

Marian PĂTRAȘCU

De câte ori aud sau îmi vine în minte expresia ”atingerea extremelor” rememorez ”la foc automat” o ședință de partid celebră de prin primăvara anului II de facultate (1973-1974)…

Era într-o vineri, zi care, din dispoziție ”de sus” toate cursurile, seminariile și laboratoarele Facultății de Chimie din cadrul Universității ”A. I. Cuza” din Iași, trebuiau să se încheie până la ora 18, deoarece serile de vineri erau rezervate diverselor ședințe și întruniri. Altfel, toate zilele erau… pline, unele chiar cu asupră de măsură căci pe vremea aceea se făcea carte, nu ca astăzi. De exemplu, în anul I, laboratorul de chimie analitică îl aveam sâmbăta, între orele 14-20, un adevărat coșmar pentru noi, mai ales că se desfășura într-o fumăraie toxică de nedescris și cu d-ra Găburici, o asistentă numai piele și os, negricioasă și isterică – una-două țipa la noi din te miri ce într-o moldovenească greu de priceput pentru… ”venetici” ca mine și care, înainte de intrarea în examen, la... ”moș” Fișel, ”m-a potcovit” cu un minereu din Israel pentru a-l analiza calitativ și cantitativ, pedepsindu-mă astfel pentru… gura mea mare; n-a fost să fie însă căci, după mai multe încercări eșuate de a-l dezintegra cu tot felul de acizi tari, în sfârșit am reușit să-l aduc în soluție prin fierbere timp de peste 5 ore cu ”apă regală” și așa l-am putut analiza prezentânu-i în final arțăgoasei și răzbunătoarei asistente rezultatele ”la milimetru”, spre surprinderea și chiar dezamăgirea ei totale, fiindcă era ”croită” să nu mă bage în examen!

Ședința de partid din luna aceea a început la ora 19 și a durat aproape 6 ore! Anterior se anunțase că în cadrul ei un conferențiar de la Facultatea de Filosofie va susține în fața noastră o conferință cu titlul ”Materialism și religie” și că nu va fi admisă nicio absență. În doar 20 de minute ”ordinea de zi” a fost epuizată, fapt cu totul neobișnuit până atunci. Imediat după aceea, în amfiteatrul II-6 a pătruns pe ușa laterală din peretele pe care se afla o tablă de 6 metri lungime, un domn care semăna izbitor cu Colombo, celebrul personaj din serialul american cu același nume: păr negru, vâlvoi, șasiu, mers într-o parte și cu hainele ca aruncate pe el cu… furca. Odată ajuns în fața noastră, după un salut scurt și o privire piezișă, și-a scos trenciul de culoare bej, destul de ponosit, și l-a aruncat de-a lungul catedrei la fel de… lungă ca și tabla, și-a pus mâinile la spate și, tot plimbându-se pe culoarul dintre tablă și catedră a început să ne vorbească, aruncându-ne din când în când aceeași privire piezișă... Ei, bine, timp de peste 5 ore, toți – de la decan (marele chimist cinetician Ioan Adam Schneider, fie-i țărâna ușoară!) și până la ultimul student primit în partid ultima oară, l-am ascultat pe vorbitor fascinați, cu gurile căscate chiar, și într-o liniște totală!

…Trecuse de ora 23 când s-a auzit un scârțâit prelung de la ușa principală de intrare în amfiteatru: era portarul care venise să vadă ce naiba se întâmpla în amfiteatrul II-6! Deîndată, toți cei de pe ultimul rând, aflat la peste 3 metri înălțime, s-au întors către intrus punându-și arătătoarele la gură; speriat, omul s-a retras cu același scârțâit de ușă după el. În tot acest timp conferențiarul ne-a privit tot pieziș dar, de data asta, tresărind întrebător și mustrător totodată, zăbovind mai mult asupră-ne încruntat și cu o mimică schimomosită, după care și-a continuat imperturbabil expunerea…

Nu-mi mai amintesc cu exactitate vorbele sale, nici măcar numele nu i l-am știut vreodată; tot ceea ce-mi amintesc este faptul că pe măsură ce omul vorbea, pe fețele noastre s-a așternut la început uimirea, apoi din ce în ce mai mult îngrijorarea, frica chiar la un moment dat, pentru ce ne era dat să auzim din gura lui: lucruri total de neconceput pentru vremea aceea, unele chiar noutăți absolute pentru noi, studenții, mai ales! Nu exagerez cu absolut nimic dacă spun că, atunci și acolo, ne așteptam din moment în moment să năvălească peste noi Securitatea și să ne aresteze pe toți în frunte cu conferențiarul acela rebel! Un lucru însă mi-l amintesc cu exactitate și pe care nu l-am uitat niciodată, și anume fraza cu care el și-a încheiat conferința, era aproape ora 1 noaptea: ”UNDEVA, CÂNDVA, EXISTĂ UN PUNCT ÎN CARE MATERIALISMUL SE ÎNTÂLNEȘTE CU RELIGIA”!

Există numeroase alte exemple în care ”extremele se ating” (întâlnesc, contopesc, confundă etc.) prin rezultatele (efectele) lor, ”clasic” fiind acela că… ”Pământul este rotund”. Rămânând tot în domeniul religiei (teologiei), nu puțini sunt credincioșii creștini convinși că Raiul este locul fericirii veșnice, unde curge numai lapte și miere, iar Iadul este locul suferiței veșnice, unde păcătoșii sunt fierți în cazane cu smoală, în timp ce dracii țopăie în jurul lor, agitându-și în urlete de groază furcile trident cu care îi întorc de pe o parte pe alta și scoțând pe gurile lor diforme limbi de foc cu care întrețin… fierberea. Dacă este așa, nu cumva la un moment dat, cu plictiseala din Rai și cu obișuința din Iad, între cele două ”locuri” nu va mai exista nicio diferență? Deci… iată un punct comun a două ”locuri” total diferite; căci extremele se ating! Venind în realitate, nu puține au fost cazurile în care deținuții politici anticomuniști, deși erau torturați îngrozitor au ajuns la un moment dat să-i venereze taman pe torționarii lor, nemaipunând la socoteală faptul că unii dintre cei din urmă proveneau fix din rândurile primilor! Extremele se ating? O, da!

Un alt exemplu ar fi, surprizător, actul sinuciderii, acesta – în cazul în care sinucigașul nu este vreun psihopat iresponsabil. În acest caz, lașitatea și curajul sunt extremele care se ating: lașitate – fiindcă sinucigașul nu-și mai asumă lupta cu greutățile și vicisitudinile vieții, preferând să renunțe la ea, și curaj – fiindcă, să recunoaștem, trebuie să ai curaj ca să faci așa ceva! Cred că fiecare dintre noi cunoaște cel puțin un caz din această categorie: indivizi care pentru motive chiar derizorii, cel mai adesea – dezamăgiri în dragoste, una-două își pun ștreangul de gât. În acest timp, oameni pentru care moartea chiar ar fi o binecuvântare, continuă să trăiască ba, mai mult, reușesc să performeze într-un anumit domeniu! Exemplul ”clasic” aici ar fi binecunoscutul savant Stephen Hawking, dar și bunul meu prieten Ilorian Păunoiu, care nu-și putea mișca decât degetele de la mâini și totuși printr-o credință neclintită în Dumnezeu și o voință de fier, ca și o sete neostoită de cultură, a ajuns un mare poet și eseist creștin, membru ”pe bune” al USR! Și sinuciderea dar și cele două exemple de personalități sunt bune exemple de atingere a extremelor.

Dicționarul dă următoarea explicație expresiei ”Extremele se ating”: ”Lucruri opuse, caractere, păreri contrare se pot apropia foarte mult sau pot prezenta asemănări neașteptate”. Expresia ca atare este în realitate un citat din matematicianul, fizicianul și teologul francez Blaise Pascal (1623-1662), devenit în timp proverb (”Les extrêmes se touchent!”), de al cărui adevăr oamenii țin arareori seama. Căci, de nenumărate ori s-a adeverit faptul că genialitatea e vecină cu nebunia, virtutea dusă la extrem devine viciu, invers – viciul dus la extrem poate trece în virtute, plăcerea extremă se confundă cu durerea, cea mai dureroasă… durere este plăcere etc.

Am lăsat special la urmă două exemple de valabilitate cu asupră de măsură a expresiei ”Extremele se ating”, unul – din domeniul istoriei creștinismului și celălalt – din domeniul vieții politice.

Exemplul din istoria creștinismului mi-a fost sugerat de recent apăruta lucrare ”Epoca întunecării”, de Catherine Nixey (Humanitas, 2021), având subtitlul rezumativ ”Cum a distrus creștinismul lumea clasică”. Se știe că la începuturile creștinismului secole de-a rândul adepții săi au fost supuși la inimaginabile prigoniri și ucideri. Însă după oficializarea creștinismului, fanatizarea multor adepți a dus la… inversarea ”rolurilor”: acum creștinii nu mai erau cei prigoniți ci deveniseră ei înșiși… prigonitori! Este cu adevărat dureos să afli că unii mari teologi ai creștinismului, deveniți sfinți, propovăduiau cu patos de la amvon prigonirea și chiar uciderea păgânilor. Ca să nu mai vorbesc de catolicism cu a sa Inchiziție! Atunci, nu poți să nu te întrebi cum rămâne cu poruncile (îndemnurile scripturistice) ”Să nu ucizi!” și ”Iubește pe aproapele tău ca pe tine însuți!”, când în loc de a găsi un bun prilej de a face voia lui Dumnezeu prin a aduce la credință un păgân tu, pretis slujitor al Lui, te apuci să-l schingiuiești și chiar să-l ucizi?

În fine, exemplul din domeniul politicii de ”atingere a extremelor” ar fi următorul: în istoria modernă a omenirii, de nenumărate ori extrema dreaptă și extrema stângă s-au suprapus până la contopire prin programele lor politice și îndeosebi prin rezultatele finale ale aplicării acestora. Exemplul ”clasic” în acest sens sunt fascismul și comunismul. Iar ceea ce s-a întâmplat în România după 1989, este un șir neîntrerupt de confirmări ale acestei expresii! A se vedea inclusiv evenimente relativ recente din politica românească...Da, ”extremele se ating”! Întotdeauna!

„DUMITRACHE, NE-AM STINS!” ELEMENTE DE ORALITATE ÎN JALBE ȘI TACRIRURI DIN JUDEȚUL VÂLCEA ÎN PERIOADA REGULAMENTARĂ

Bogdan ALECA

Arhivele judecătorești reflectă marea civilație orală a analfabeților de toate rangurile care populau începuturile lumii românești moderne. Documentele narativizează existențe, construiesc o istorie a boierului, a negustorului și a marginalității sociale, care, nu poate fi înțeleasă în afara limbii vorbite și scrise a epocii. Dacă vrem să știm cum arătau, cum se mișcau, cum gândeau, cum acționau acești oameni nu o putem face fără studierea limbii în care vorbeau. Iar arhivele judiciare sunt o oportunitate excepțională pentru acest lucru, dată fiind cantitatea generoasă de material documentar existentă. Analfabetismul extins nu a făcut posibilă așternerea pe hârtie a unor consistente producții memorialistice într-un oraș ca Râmnicul, unde evenimentele senzaționale nu dădeau năvală la ușa omului. Robia, divorțul, relațiile sociale, abuzul, corupția, crima transpar, nu rare-ori în forme surprinzătoare, în cadrul documentelor oficiale administrative sau represive.

Este nevoie numai de un ochi atent pen-tru a le putea descoperi și a pătrunde, prin intermediul lor, în inte-riorul unui univers local la care, din lipsa memorialisticii vremii, nu avem un acces complet, așa cum ne dorim.

Această istorie interesantă a indivizilor s-a petrecut în umbra istoriei oficiale și numai documentele juridice au înregistrat-o, cu fragmentele ei de oralitate, înregistrate și mediate de cel care deținea puterea scrisului.

Și au înregistrat-o, în unele cazuri, într-un fel modern, precum o bandă magnetică contemporană pusă în slujba cercetării judecătorești și a istoriei.

Aruncând o privire asupra acestor documente, observăm că vocea martorului se aude distinct, este clară și, relativ, bine articulată în jurul unor momente biografice, împortante pentru mărturia sa. Narațiunea are loc mereu la persoana I singular și, nu de puține ori, sintetizează în câteva rânduri o existență de zeci de ani și realități ale unui trecut obscur, violent, brutal de cele mai multe ori, savuros în același timp prin obiceiurile, apucăturile, moravurile patriarhale și instinctele lui primitive: „În leat 1784, în vremea când au robit Cara Mustafa cu turcii săi Banatu, robindumă și pe mine, încă în fașie, împreună cu maică-mea și scoțându-ne din Țara Românească ca să ne treacă Dunărea, din a noastră norocire s-au milostivit răposatul sluger Drăghici Băbeanu și ne-au răscumpărat cu bani, luându-ne în creștere la casa dumnealui până am ajuns în vârstă de ani 24. Și căsătorindu-mă pomenitul boier, atât pe mine cât și pe soru-mea, nu ne-au lăsat mâhniți, să-și strice pomana, ci ne-au dat simbrie, încă cu prisos. Din a noastră nenorocire, de loc s-au întâmplat moarte acestui mai sus boier. Dumnealui sluger Alexandru Diculescu, fiindcă ține o nepoată de frate a răposatului, ne-au luat cu felurimi de vorbe, zicându-mi ca să-i slujesc la ce-mi va porunci și va îngriji de mine cu simbrie.”[1]. Subiectul unui act juridic, devine, prin depoziția sa, un istoriograf al unei realități a secolului XIX: robia unei mari părți a populației. El își repovestește trecutul sub forma unei narațiuni coerente, astfel încât elemente ale unei vieți destinată a se stinge în anonimat ajung să fie înregistrate de document în sens memorialistic.

Avem un acces incredibil la o epocă ce a supraviețuit autentic prin fragmente de dialog între subiecții actului juridic. Ni se deschide o ușă către „cotloanele” vieții celor care au populat Râmnicul în prima jumătate a secolului XIX. Un jaf asupra boierului dă peste cap existența tuturor celor care populează curtea sa, prinși în malaxorul anchetei justiției pentru a se descoperii făptașul furtului: „Și după ce au cinat, au tras cizmele la amândoi, iar stăpânu-său s-au dezbrăcat mai întâi și s-au culcat, iar pe chir Iovipale l-au lăsat cu lumânarea aprinsă în casă ca să se culce.

(Continuare în pag. 16)

UN OCHI PLÂNGE ŞI CELĂLALT RÂDE ÎN CULTURA ROMÂNĂ

MOTO: Literatura în folosul democraţiei şi democraţia în slujba culturii la români, dar şi în folosul dictaturii comuniste.

Al. Florin ȚENE

FIRAVE IDEI DE DEMOCRAȚIE LA ÎNCEPUTURILE LITERATURII ROMÂNE

În istoria Ţărilor Române democraţia prin cultură a apărut mult mai înainte decât democraţia promovată de politic.

Însăşi cuvântul grec demoskratos înseamnând: demos „popor" şi kratos „putere", ne duce cu gândul la faptul că această formă de guvernare este menită să asigure egalitatea cetăţenilor în faţa legii, libertatea cuvântului, a presei, a întrunirilor, partriciparea la guvernare prin instituţile democratice, ca parlamentul, votul universal, etc.

Aspiraţiile poporului român spre democraţie a existat aproape dintotdeauna. „Psaltira în versuri"(1673) a lui Dosoftei, tipărită în Polonia la Uniev, este printre primele lucrări literare în care sunt abordate unele elemente democratice, într-o perioadă când „dreptatea umbla cu capul spart" şi dorinţa de libertate faţă de turci răbufnea în versurile: „Ne-au suit păgânii în ceafă/ Cu rău ce ne fac şi ne cer leafă ". Însăşi faptul că Grigore Ureche aducând o serie de date în favoarea tezei sale despre originea comună a Valahilor şi Moldavilor, inclusiv atitudinea ostilă faţă de cotropitorii turci în cronica sa „Domnii ţării Moldovei şi viaţa lor", este o formă de luptă în implementarea unor firave elemente democratice în rândul populaţiei din spaţiul Danubiano-Carpato-Pontic.Acelaşi lucru se află şi în „Letopiseţul Ţării Moldovei" a lui Miron Costin (1633-1691), în care prin faptul că arată cum a venit la domnie Alexandru Vodă Ilieş, cronicarul subliniază starea de mizerie a ţărănimii ca o fierbere „în greutăţi şi netocmele" din care pricină uşor au putut fi răsculaţi împotriva stăpânirii.

În toată literatura începutului istoriografiei în limba română, inclusiv în „Cronica Ţării Româneşti" a lui Radu Popescu şi în „cronica anonimă" pe care N. Bălcescu a publicato sub titlul „Istoria Ţării Româneşti de la 1689 încoace, continuată de un anonim" unde este zugrăvită epoca lui Brânoveanu. Descoperim aspiraţiile ţărănimii spre o viaţă mai bună şi sperând la firave elemente democratice şi sociale.

În acea perioadă Isaac Newton publica „Principiile matematice ale filozofiei naturale" (1687), iar francezul Nicolas Malebranche căuta să înlăture de pe poziţii idealist-teologice dualismul lui Descartes, scriind „Despre căutarea adevărului" (1674-1675).

IDEI DEMOCRATICE PROMOVATE DE LITERATURA SECOLULUI XIX

În literatura română de la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea, prin reprezentanţii Şcoali Ardelene, se ducea lupta împotriva instituţiilor pe care se sprijinea orânduirea feudală, împotriva obscurantismului şi pentru luminarea poporului.Lucrările ce au făcut obiectul acestor idealuri au fost:"Istoria lucrurile şi întâmplările Românilor " de Samuiel Micu, " Hronica Românilor şi a mai multor neamuri" de Gheorghe Şincai şi " Istoria pentru începutul Românilor în Dachia" a lui Petru Maior. Prin scrierile lor aceştia au militat pentru ideea unităţii Românilor. Atitudinea lor era văzută ca progresistă cu tendinţe democratice, de neacceptat de ocârmuitori.

Însă, ideile democratice în Principatele Române în secolul XIX au venit prin filiera literaturii şi artei promovate de boierii cu dragoste de cultură ca Iancu Văcărescu şi Iordache Golescu, fratele lui Dinicu. Gheorghe Lazăr deschide în 1818, la Sf.Sava, prima şcoală superioară în limba română din Ţara Românească. Publică în 1820 un abecedar „Povăţuitorul tinerimii", iar Constantin Dinicu Golescu scrie"Însemnare a călătoriei mele făcută în anii 1824, 1825, 1826 ", în paginile căreia găsim imaginea vieţii ţărănimii exploatate, metodele cu care se storceau birurile dela ţărani.

Un om cu idei înaintate a fost Ionică Tăutu, un boiernaş moldovean, autor a unor pamflete politice. Ca şi Dinicu Golescu, el a luptat cu arma scrisului pentru smulgerea poporului din întunericul inculturii şi pentru dreptatea socială într-un context democratic.

În slujba ideilor progresiste, în preajma revoluţiei de la 1848, un rol important l-au avut publicaţiile periodice. Ion Eliade Rădulescu, cu sprijinul lui Kisseleff, editează „Curierul Românesc", primul ziar din Muntenia. În acelaşi an apare, din iniţiativa lui Gh.Asachi , la Iaşi, „Albina Românească", iar în 1836, Eliade adaugă gazetei sale un supliment literar: „Curierul de ambe sexe", urmat fiind de Asachi, care editează şi el „Alăuta Românească"(1837).

În Transilvania, Gheorghe Bariţ scoate în 1838, la Braşov, „Gazeta de Transilvania", căruia îi adaugă un supliment „Foaie pentru minte, inimă şi literatură ". În acelaşi ritm cu transformările economico- sociale din principate, presa românească promovează idei democratice, pătruzând în mase.

În 1844, în urma înţelegerii cu Ion Ghica şi cu N.Bălcescu, Mihai Kogălniceanu scoate o altă revistă-„Propăşirea". Numele revistei fiind socotit de cenzură prea revoluţionar şi democratic a făcut ca să apară doar cu subtitlul " Foaie ştiinţifică şi literară". După câteva luni de la apariţie, revista a fost suprimată din ordinal lui Mihai Sturza.

O parte activă la mişcarea revoluţionară de la 1848, o au gazetele"Poporul Suveran " şi "Pruncul Român ", care apar în timpul revoluţiei, promovând idei revoluţionar-democratice. În ultima publicaţie amintită din 8 iulie 1848 C.Aricescu publică "Odă la eroina română, Ana Ipătescu ". Trebuie să spunem despre "Marşul Revoluţionar " al tânărului poet Ioan Catina. Ideile înflăcărate ale acestui marş urmăreau să dinamizeze mulţimea în luptă pentru democraţie şi libertate.

„Finul Pepelei, cel isteţ ca un proverb"- cum îl caracterizează în poezia „Epigonii" poetul Eminescu - Anton Pann (1794-1854) nu a fost un simplu tipăritor de literatură populară. De remarcat în privinţa ideilor ce le propagă este „Povestea vorbei" care reflectă şi critică moravurile vremii, inclusive instituţiile de stat.

Mişcarea literară din Ţara Românească în secolul XIX, în care sunt evidenţiate idei democratice, cunoaşte un avânt deosebit prin creaţia lui Vasile Cârlova, Gr.Alexandrescu, M.Kogălniceanu, Ion Eliade Rădulescu, Ion Ghica, N. Bălcescu, D.Bolintineanu, Cezar Bolliac,Alecu Russo, Vasile Alecsandri, Costache Negruzzi, M.Eminescu, etc.

Era perioada când în Europa, mai ales în Franţa, Honore de Balzac(1799-1855) prin romanele sale dezvolta ideile unui romantism revoluţionar pus în slujba viziunilor democratice ale vremii: „Iluzii pierdute ", „Istoria măririi şi decăderii lui Cesar Birotteau", în Germania Berthold Auerbach(1812-1882) publică povestiri de inspiraţie rurală şi romane din care transpiră idei democratice, la fel în Ungaria Gergely Csiky (1842-1891) dramaturg care prin piesele „Proletarii" şi „Mizerie cu zorzoane" evocă lumea maghiară care aspira spre o societate democratică.

DEMOCRAȚIA PROMOVATĂ ÎN LITERATURA ROMÂNĂ DIN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI XX.

În secolul XX, până la cel de al doilea război mondial, majoritatea literaturii scrisă şi publicată de autori români promova ideile democratice ale vremii. România era integrată în sistemul de valori europene.Revistele literare, o parte din ele, susţinute de Fundaţiile Regale publicau o literatură ce promova idei democratice, oglindind realitatea socială a ţării. Era perioada când apăreau romanele lui Rebreanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, Gib Mihăescu, Ionel Teodoreanu, alţi romancieri şi nuvelişti, care prin operele lor, scrise în deplină libertate de exprimare, oglindeau realităţile sociale, inclusiv ideile democratice şi contradicţiile diferitelor ideologii ce străbăteau Europa. Poeziile şi pamfletele lui Tudor Arghezi erau o armă în folosul democraţiei, poemele lui Adrian Maniu, Demostene Botez, G.Topârceanu, Al.Philipide, Camil Baltazar, Aron Cotruş, Otilia Cazimir, Pillat, Fundoianu, Voronca , Stancu, Crainic, Voiculescu, Blaga, făceau poezia paternităţii şi proză etnografică, alţii autohtonizau simbolismul şi se dedicau poeziei roadelor, ortodoxiştii împărtăşeau doctrina miracolului, iar Lucian Blaga având propria doctrină, a misterului. Tzara, Urmuz, Ion Barbu, Vinea, Matei Caragiale abordaseră dadaismul, suprarealismul şi ermetismul. După cum se observă era un evantai policrom de modalităţi de exprimare a multitudinilor de idei, mulţumind din toate punctele de vedere cititorii. Critica a lui Zarifopol, Ralea, Vianu, Pompiliu Costantinescu, Şerban Cioculescu, G. Călinescu, promova ideile democratice şi etice din operele comentate, diversitatea stilurilor şi estetica acestora. În această perioadă este promovată proza memorialistică, noul roman citadin, literatura feminină, poezia profesiunilor, poeţii provinciali şi noua generaţie cu filozofia neliniştii, aventurii şi experienţelor (sunt promovate filozofiile miturilor ale lui Pârvan, Nae Ionescu, Blaga), şi noua generaţie de romancieri gidieni, cum ar fi Mircea Eliade, Celarianu, Anton Holban, etc.

Însă, nu trebuie uitat că Ralea ducându-se la Institutul de Istorie Universală, unde era Iorga director, ca emisar din partea primi-ministrului Armand Călinescu, să-l anunţe că regale Carol al II a hotărât să-l asasineze pe Corneliu Zelea Codreanu, Nicolae Iorga a replicat: „Mai bine l-ar asasina pe Arghezi". Motivul era epigrama pe care o scrisese poetul la adresa lui Nicolae Iorga: „E înalt ca un proţap/, Are barbă şi nu-i ţap/ A supt ţara sub trei regi,/ Şi-are toţi copiii blegi. "

Revistele (*Contimporanul, Viaţa românească, Convorbiri literare, Unu, Semănătorul*, etc.), cotidienele ce aveau pagini săptămânale de cultură şi editurile publicau o gamă diversă de literatură, fapt ce putem spune că exista o adevărată orientare democratică în programul lor editorial. „Contimporanul " (!922-1932) lui Ion Vinea promova modernismul de avangardă, în această publicaţie găsim semnăturile lui Gherasim Luca, Tristan Tzara, Ilarie Voronca, Geo Bogza, Brunea-Fox, „Viaţa Românească" în care descoperim semnăturile lui Sadoveanu, Garabet Ibrăileanu, George Topârceanu, Ionel Teodoreanu şi mulţi alţii.

Tot în aceast timp scriitorii cu gândire socialistă se încadrau în contextual democratic existent în ţară. Ei (Al.Sahia, Panait Istrati, Bogza, Brunea-Fox, Pană, etc) promovau ideile unui socialism european democratic.Chiar Panait Istrati după vizita făcută la Moscova s-a lămurit de "socialismul " promovat de sovietici, publicând în acest sens articole în care dezvăluia adevărata faţă a ideologiei bolşevice impusă de Stalin şi acoliţii lui.

În această perioadă francezul Jean-Paul Sartre (1905-1980), filozof, prozator, dramaturg şi eseist, având idei de stânga, fondatorul existenţialismului ateu prin lucrarea „L`etre et le neant" (Fiinţa şi neantul) publicată în 1943 dezvăluia teza libertăţii individului, a necesităţii obţiunii, a libertăţii determinată de intenţionalitatea continuă a conştiinţei. A avut legături strânse cu URSS. Tot în acestă perioadă Louis Aragon, poet şi prozator francez, soţul Elisei Triolet aderă în 1927 la comunism, publicând în 1949-1951 romanele de angajare politică „Comuniştii" şi „Săptămâna patimilor" (1958). În 1946 publică „Omul comunist". Tot în Franţa, Henri Barbusse (1873-1935), militant comunist, iniţiatorul mişcării pentru pace, publică proză realistă în genul lui Zola. Principala lui lucrare este romanul „Focul". Aceşti trei scriitori francezi sunt suspectaţi că au colaborat cu serviciile secrete sovietice, cu temutul KGB.

Spre deosebire de aceşti scriitori francezi, (şi ca ei mulţi alţii din diferite ţări europene, care au colaborat cu serviciile secrete moscovite, în folosul unei ideologii criminale, numită comunism,) se pare că în România, scriitorii nu au aderat şi nu au făcut „jocul" Moscovei. Nici măcar Constantin Dobrogeanu-Gherea sau Al.Sahia, care au avut această tendinţă de a „juca" cum cânta aparatul de propagandă sovietic, nu s-au înscris pe traiectoria moscovită. În ţara noastră democraţia se instalase definitiv, se modernizase economia, indicele de creştere al ei era în ascensiune şi datorită Casei Regale. Iar scriitorii, crescuţi în democraţie şi educaţi, scriau în spiritul acesteia. Cititorii provenind din rândul maselor nu gustau ideologia marxist-comunistă străină spiritului şi fiinţei românului.

(va urma)

Re: Cultura Ars Mundi
Yahoo/Inbox

EPISTOLĂ DIN REGATUL UNIT

To:Yahoo!

Fri, Oct 1 at 11:06 PM (2021)

Ce fac?...Uf...Am terminat anul la universitate. Stau un pic pe muncă. Pandemia nu prea a influențat nimic, nu mai există. Brexitul pe de altă parte...nu mai exista workers. De exemplu au nevoie de 11 mil. de șoferi de camion! Nu există combustibil în benzinării, au mobilizat armata. Alt exemplu ar fi cu culegatorii de legume. Au făcut salarii de 30 lire pe oră și tot nu are cine culege. E cam jale.

B. CICHIRDAN

ONU ÎN FAȚA UNOR EXIGENȚE SPORITE

Gheorghe PANELIMON

În luna octombrie 2021 s-au împlinit 76 de ani de la constituirea Organizației Națiunilor Unite. Pentru marcarea acestui eveniment vom prezenta unele date și aspecte semnificative din activitatea acestei organizații internaționale imense, cu mare notorietate. La sfârșitul Primului Război Mondial (1914-1918), Antanta (Anglia, Franța și Rusia) a fondat Liga Națiunilor, organizație guvernamentală de cooperare internațională care avea ca obiective dezvoltarea colaborării între națiuni și garantarea păcii și securității mondiale. Un pact al Ligii a fost formulat de Conferința de Pace de la Paris (1919-1920) și încheiat oficial în cadrul Tratatului de la Versailles, semnat la 28 iunie 1919, care a pus capăt Primului Război Mondial, dar nu a fost ratificat de SUA.

Liga Națiunilor a fost creată oficial în 10 ianuarie 1920 și inaugurată pe 16 ianuarie 1920, a avut reședința la Geneva, în Elveția și a fost desființată la 18 aprilie 1946, când funcțiile au fost preluate de ONU și instituțiile sale specializate, dar practic și-a încheiat activitatea în anul 1940. România a aderat la 14 septembrie 1920 și s-a retras oficial din organizație la 11 iulie 1942. În anii 1930-1931, președintele Adunării Ligii Națiunilor a fost Nicolae Titulescu.

Între 4 – 11 februarie 1945 a avut loc Conferința de la Ialta (Ucraina), la care liderii celor trei puteri aliate, Franklin Roosevelt, președintele SUA, Winston Churchill, șeful guvernului de coaliție al Marii Britanii în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial și Iosif Vissarionovici Stalin, secretarul general al CC al PCUS, s-au pus de acord asupra înfrângerii definitive a Germaniei, statuării regimului politic al Europei post-belice și a principiilor unei politici comune, de asigurare a păcii și securității și înființării în acest scop a unei organizații internaționale. Este vorba de Organizația Națiunilor Unite (ONU), fondată la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial, în anul 1945, cu scopul de a menține pacea și securitatea internațională și a promova cooperarea în domeniul economic, social, cultural și umanitar, de a dezvolta relațiile de prietenie dintre state, pornind de pe poziții egale și de a încuraja colaborarea internațională în rezolvarea problemelor dificile cu care se confruntă omenirea.

La început, denumirea se referea la țările aliate împotriva puterilor Triplei Alianțe. Numele său a fost folosit prima dată la sugestia președintelui SUA, Franklin Roosevelt. ONU este o organizație internațională guvernamentală înființată pe baza Cartei de la San Francisco (SUA), adoptată la Conferința de Organizare Internațională a ONU.

Carta ONU, semnată la 26 iunie 1945 de reprezentanții a 50 de state, ulterior și de Polonia, definește scopurile și principiile organizației, structura, organele principale și funcțiile acestora. Organizația și-a început activitatea oficial la 24 octombrie 1945. Printre statele membre fondatoare se numără Australia, Brazilia, Canada, China, Franța, Marea Britanie, Norvegia, Polonia, Rusia, SUA, Ucraina ș.a. Are sediul general la New York, cel mai mare oraș al SUA, un important port maritim, care a fost capitala țării în perioada 1789-1790. Astăzi este un centru mondial al comerțului, finanțelor, artei, mass-media, divertismentului, modei și o importantă citadelă educațională. Sediul filialei europene a ONU se află la Geneva în Elveția. Geneva este orașul natal al lui Jean-Jacques Rousseau, filozof francez de origine elvețiană și sanctuarul lui Voltaire, unul dintre cei mai mari scriitori francezi, iar în secolul al XVIII-lea orașul a atras elitele iluminismului.

La Viena se află sediul Organizației pentru Dezvoltare Industrială a Națiunilor Unite. Principalele organe ale ONU, stabilite prin Cartă, sunt: Adunarea Generală ONU, Consiliul Economic și Social, Curtea Internațională de Justiție, Secretariatul ONU, Consiliul de Securitate ONU și Consiliul pentru Tutelă ONU. Adunarea Generală este cel mai reprezentativ organism de dezbateri. Hotărârile luate sunt recomandări adresate membrilor săi, celorlalte organe ale ONU sau organizațiilor internaționale. Adunarea Generală cuprinde reprezentanții tuturor țărilor membre și se întrunește anual în sesiuni ordinare sau în sesiuni extraordinare, când este necesar. Își stabilește propriile reguli de procedură și își alege președinte la fiecare sesiune. Principalul funcționar administrativ este secretarul general, ales pe o perioadă de cinci ani, putând fi reales de Adunarea Generală, la recomandarea Consiliului de Securitate. Primul secretar general a fost norvegianul Trygve Lie (1946-1953), iar în prezent, funcția o deține portughezul Antonio Gutteres.

În anul 1945, ONU avea 50 de membri, în 1971 – 132, în 1995 – 181, în 2000 – 188, iar în prezent 193. România a devenit membru al acestei organizații la 4 decembrie 1955, împreună cu Albania, Austria, Bulgaria, Cambodgia, Finlanda, Ungaria, Irlanda, Italia, Iordania, Laos, Libia, Nepal, Portugalia, Spania, Sri Lanka ș.a.

Consiliul Economic și Social stabilește direcțiile de acțiune și coordonează agențiile specializate ale ONU. Are comisii regionale și pe domenii de activitate.

Curtea Internațională de Justiție cuprinde judecători aleși cu majoritate absolută de Adunarea Generală și de Consiliul de Securitate. Rezolvă litigii numai între statele care recunosc jurisdicția sa, într-o anume categorie de dispute. Spre exemplu, pe 18 și 19 octombrie 2021, CIJ a desfășurat audieri în conflictul dintre Armenia și Azerbaidjan. Consiliul de Tutelă are funcția de a supraveghea teritoriile aflate sub tutela ONU și este convocat numai în cazul în care apare o situație deosebită.

Secretariatul este principalul organ administrativ. Activitatea Consiliului de Securitate vizează menținerea păcii și securității internaționale. Trupele ONU de menținere a păcii pot fi trimise, pe termen lung sau pe termen scurt, în anumite regiuni. ONU are 14 agenții specializate, unele moștenite de la Liga Națiunilor, cum este Organizația Internațională a Muncii, birouri speciale, cum este Biroul Înaltului Comisariat ONU pentru Refugiați, programe și fonduri, cum este UNICEF(Fondul Națiunilor Unite pentru Copii). Printre agențiile specializate menționăm: ONU pentru Alimen-tație și Agricultură (FAO), fondată în 1945, cu sediul la Roma; UNESCO - ONU pentru Învățământ, Știință și Cultură, f. în 1946, cu sediul la Paris; Organizația Meteorologică Mondială f. în 1951, cu sediul la Geneva, Organizația Mondială a Sănătății f. în 1948, cu sediul la Geneva.

În opinia noastră, o activitate prodigioasă desfășoară Grupul Interguvernamental pentru Schimbări Climatice al ONU. De curând acesta a elaborat un Raport numit „Cod Roșu pentru umanitate”, care pe bună dreptate a alarmat liderii lumii, activiști și responsabili în politici de mediu. Fiindcă omenirea este afectată grav de pandemia de COVID-19, subliniem că Organizația Mondială a Sănătății a fost înființată cu scopul de a promova, cel mai înalt standard de sănătate, pentru toată lumea.

Un mare succes al organizației a fost eradicarea variolei, prin vaccin, în anul 1980. Nu același lucru putem spune despre lupta împotriva pandemiei de coronavirus. Organizația pentru Agricultură și Alimentație (FAO), instituție a ONU, are ca scop îmbunătățirea alimentației și eliminarea foametei, prin coordonarea activităților guvernelor în domeniul agriculturii, silviculturii și industriei piscicole. Însă, în prezent, în era hipermarketurilor, 200 de milioane de oameni sunt afectați de criza alimentară, numărul lor fiind în continuă creștere și se preconizează o foamete de proporții biblice. Totodată tăierile ilegale de pădure, din multe zone ale planetei, diminuează suprafața fondului forestier, cu consecințe deosebit de grave de ordin economic și ecologic.

ONU se implică în activități economice, culturale și umanitare, în coordonarea și regularizarea serviciilor internaționale de poștă, de aviație civilă, cercetări meteorologice, telecomunicații, navigație internațională și proprietate intelectuală. La 10 decembrie 1948 Adunarea Generală a ONU a adoptat Declarația Universală a Drepturilor Omului fără niciun vot împotrivă, cu opt abțineri. Aceasta a fost redactată de un comitet condus de Eleanor Roosevelt, soția celui de-al 32-lea președinte al SUA timp de patru mandate, în perioada 1933-1945. Cele 30 de articole cuprind definiții ale drepturilor civile, politice, economice, sociale și culturale. În fiecare an, pe 10 decembrie se aniversează „Ziua Drepturilor Omului”.

Activitatea desfășurată de ONU este recunoscută și apreciată, iar câteva dintre agențiile sale au primit Premiul Nobel. În anul 1969, Organizației Internaționale a Muncii (OIM) i s-a decernat Premiul Nobel pentru Pace, iar în 2001 li s-a conferit, același premiu valoros, Organizației și președintelui său, Kofi Annan.

În discursul privind starea Uniunii Europene în anul 2021, prezentat pe 11 septembrie a.c., Ursula von der Leyen, președinta Comisiei Europene a apreciat că anul trecut s-au produs cea mai mare criză sanitară mondială cu care s-a confruntat omenirea în acest secol, cea mai profundă criză economică globală din ultimele decenii și cea mai gravă criză ecologică planetară pe care a cunoscut-o vreodată omenirea. Ele au provocat haos și multă suferință. În aceste condiții, liderii lumii s-au întrunit, pe 21 septembrie 2021, pentru prima oară în ultimii doi ani de la izbucnirea pandemiei, la sediul Națiunilor Unite din New York, pentru a participa la Adunarea Generală a ONU, cea mai mare reuniune mondială a anului. Au fost prezenți peste 100 de șefi de stat și de guvern, iar alți peste 60 de lideri au susținut discursuri înregistrate. România a fost reprezentată de președintele Klaus Iohannis. Agenda întâlnirii a fost încărcată și puternic marcată de avertismentul secretarului general al ONU, Antonio Gutteres, care a spus ferm: „Trezirea! Ne confruntăm cu cea mai mare cascadă de crize din această viață. Am ajuns pe marginea prăpastiei și ne îndreptăm într-o direcție greșită”. În context a precizat că „oamenii și-ar putea pierde încrederea nu numai în guverne și instituții ci și în valorile fundamentale, atunci când își văd limitate drepturile, observă corupția, realitatea dură a vieții lor cotidiene și nu întrezăresc niciun viitor pentru copiii lor, dar asistă la zborurile spațiale ale miliardarilor, în timp ce milioane de persoane mor de foame pe Pământ”.

Între problemele enunțate de secretarul general al ONU se află tensiunea alarmantă care s-a intensificat între SUA și China, viitorul incert al Afganistanului, conflictele din Siria, Yemen și Etiopia etc. De asemenea a insistat asupra faptului că lumea nu a fost niciodată mai amenințată și mai divizată ca acum.

S-au rostit discursuri în care au fost abordate probleme cruciale cum sunt pandemia de COVID-19, încălzirea globală, schimbările climatice, energia verde, amenințările nucleare, adâncirea prăpastiei dintre bogați și săraci, conflictele militare, accesul la internet etc. Soluționarea multiplelor dificultăți cu care se confruntă omenirea în prezent este un proces de durată, realizabil în condițiile unor măsuri și acțiuni raționale, concrete și energice, la nivel planetar.

ONU, cea mai mare organizație internațională, poate să joace un rol tot mai activ. Totodată se impune o schimbare fundamentală de optică în sensul că guvernele, liderii politici, toți locuitorii trebuie să înțeleagă că trăim într-o singură țară, numită planeta TERRA, care se află în impas, iar viitorul ei depinde de acțiunile noastre.

Clubul de Turism Ecologic Montan „LOTRU

(Urmare din pag. 2)

Glorie Trântorilor

(Pledoarie pentru un monument în ceară
trântorului, erou al tranziției!)

Onoare lor?! Să-i nemurim în ceară?!
Pe trântorii din stup, să n-o roiasc-afară?!
Neam trecător, vremelnic prin stupine,
Așa învățătură, s-o țină minte bine!

Puși în celule, de faguri cu zăvor
Să-i vadă-n aur, să știe fapta lor!

Unul ascuns, cu multele antene
Supsese-n stupi și-n altă vreme,
Are și-acum o haită de hiene
Să patruleze prin poiene!

Altul, mai bombonel, Nea Tase!
Expert de-a dreptul și stupar de case,
De prea partid, ce gest urât!
A vrut să-și tragă chiar în... gât!

Un libelul, geambaș pe-o flotă,
Pupilelor/idilelor, le strânse dotă,
Să stea în ac, ca-n țepele promise,
Țipând minciuni ce... fură vise!

Un clovn marin, ceva mai rar
Primar acasă și-n Madagascar
A bântuit din floare-n flori
Și a roit-o, peste ... multe mări!

Plect-au și albine lucrătoare
Ca rara avis, migratoare,
În Costa Rica pe stamine,
polenizând, fără rușine!

Un geolog, peste stupină
Încă și-acum amar suspină:
Pe mine m-au trădat niște servicii!
Ce le crezusem fără vicii!

Pe tătucul Ilici, zâmbilici,
Din „revoluții” ca pe-aici,
Meșter la vorbe și butoane
Să-l întrebăm! „Ce faci Ioane?”

Altul în stup, cam fără gât,
O beizadea de împrumut,
Dusu-s-a făr` de vreo bravadă...
Noroc bun! Mineriadă...

Unui bucătar, de prin... cetate,
Muncind poemele ratate,
Îi zise unul, cu două fețe:
Fă-te că lucrezi! Băiete!

Cu- atâtea pilde, din prea multe
Câte putu stupul s-asculte,
Cuprins a fost de-o zarvă mare
Și îi pieri miros și gust de floare...

Din larve trântorii de seamă
Puietu-ntreg, la miere-și cheamă.
Au dat și lege stupului
Sub semnătura lupului:

Ce e fier vechi, să fie nou!
Directive de la ... b(ir)ou.
Tot ce-i bun să plece-afară!
Pe ales, luat din cămară!

Apoi s-or roii, precum se cade,
Bondari voioși, în țări mai calde
Ca să roadă ce și-au pus
În faguri dulci, către... Apus.

Sărăcit de miere stupul
Zumzăie să-și deie duhul
Dar nu roiește, pe moment,
Vor aurii un Parlament...
Să aibă-n ceară-un monument!

**Test/concurs, de istorie,
pe Litoral**

În slip, cu pix, fără smartphon-
Să par un demodat, bufon”-,
Mi-am amintit, nu prea ușor
De Dobrotici, de Mircea și Sciția minor,

De drumuri-căi, ba și „districte”
Din vremi cu stăpâniri distincte:
Dinspre persani, romani, turco-tătari,
Chiar argonauții... legendari.

N-am priceput însă, nu-s luminat!
Ce vrut-a cel ce m-a-ntrebat:
Să angajeze-n Tomis, la muzeu?
Un pensionar, cum sunt și eu?

Să spun povești din cărțile impuse,
Ce ne băsnesc câte în vise?
Să cânt – e ordin!- doar învingătorii?
Să fericim toți impostorii/dictatorii?

Nu! Asta n-am s-accept!
Sunt categoric, o spun drept!
Mă mulțumesc c-o „Liră...”, fără zloți,
Să spun povești, doar la nepoți!

**În concluzie:
„Prima impresie contează!”**

În orice vreme e la Mare... preț
Cel orientat, descurcăreț.
În imediat (poate on line!) se știe
Aparența-i cea mai vie!

Mangalia/ 24 iunie, 2021

IULIU MANIU

(08 ian. 1873 Șimleul Silvaniei - 05 febr. 1953, Sighed - Jurist, om politic și de stat, patriot)

I

Gheorghe DUMITRAȘCU

Rolul său în mersul istoriei

În rândul marilor personalități ale oamenilor de stat din România, Iuliu Maniu este cunoscut prin convingerile sale democratice, ca un om politic care a adus o contribuție importantă la promovarea drepturilor și libertăților cetățenești. S-a distins printr-un curaj constant în lupta împotriva extremismului, a forțelor oculte care urmăreau să conducă societatea românească. A fost un mare vizionar și adevărat om politic al vremii sale într-un context intern și internațional fluid, dinamic și complex, un context plin de provocări, de schimbări și contradicții mai ales în prima jumătate a secolului trecut.

Preocupat în permanență de treburile publice, Iuliu Maniu a desfășurat o activitate rodnică în calitate de președinte al Partidului Național (1918-1926) și apoi al Partidului Național-Țărănesc (1926-1933) și (1937-1947), de deputat activ, cu prestanță, în toate legislaturile din perioada 1919-1937, de președinte al Consiliului Dirigent al Transilvaniei (1919-1920) și de președinte al Consiliului de Miniștri ai României (1929-1930, 1932-1933).(1)

De-a lungul anilor interbelici, Iuliu Maniu s-a aflat în miezul marilor provocări politice, fiind promotor activ al democrației, remarcându-se prin lupta sa energică împotriva tendințelor autoritare ale lui Ion I.C. Brătianu (Ionel) și ale regelui Carol al II-lea, împotriva abuzurilor guvernanților, pentru o desăvârșită moralitate. El a intuit de la început consecințele nefaste pentru România ale politicii lui Carol al II-lea și a camarilei sale în frunte cu Elena Lupescu și nu a ezitat să ducă o luptă înverșunată împotriva tendințelor autoritare ale monarhului, cerând respectarea Constituției din 1923, în spiritul și litera ei. Este important de reținut faptul că, dacă România a fost ultima țară din Europa interbelică în care s-a instaurat regim dictatorial, un merit important revine, desigur, lui Iuliu Maniu.(2)

Despre liderul național-țărănist ne-au rămas numeroase mărturii cu privire la omul cumpătat pe care îl demonstra în fiecare acțiune publică sau în cadrul unor dialoguri private. Era popular și avea plăcerea de a se antrena în discuții cu oamenii, indiferent de nivelul de pregătire sau situația materială. Un lucru era deja cunoscut că Iuliu Maniu a introdus în viața politică românească un mod personal, acela al petractărilor, adică al negocierilor lungi, care începeau seara și se terminau în zori. Constantin Argetoianu, care participa deseori la asemenea „petreceri", scria: „Niciodată n-am bănuit de la început părerea lui Maniu într-o problemă oarecare, fiindcă niciodată n-a formulat-o. Invariabil ne dădea tuturor cuvântul, ne expuneam părerile. Ședința se prelungea după miezul nopții, unu, două, trei... Se mijeau zorile. Atunci domnul Maniu calm, de parcă ar fi fost o ședință de zece minute, încheia spunând «mâine vom discuta în continuare». Luni de zile mai târziu, înțelesesem că până nu ajungea la ce voia el, fără chiar să formuleze părerea, ședințele nu se sfârșeau".(3) Marele gazetar interbelic, Pamfil Șeicaru, exprima și el o idee asemănătoare, referindu-se la atitudinea față de adversarii săi politici: „Domnul Maniu este un om de o îndelungată răbdare ce-și reazimă acțiunea pe osteneala nervilor adversarului. De aici acel calm, de aici acea dozare a cuvintelor menite să-l zgândăre necontenit pe adversar, să-l precipite în gesturi necugetate, să-l constrângă la unele acțiuni menite să-și slăbească pozițiile. D-l Maniu practică războiul de uzură, ocolește lupta deschisă, spațiază hărțuielile, în așa fel ca atunci când socotești că a renunțat, că s-a resemnat, să-și afirme din nou adversitatea lui prezentă. Cine nu ostenește, cine durează mai mult într-o luptă, acela câștigă partida(4) și evident, aproape de fiecare dată, învingătorul se numea Iuliu Maniu".

Pe seama tergiversărilor discuțiilor și a nehotărârii lui Maniu în luarea deciziilor, un alt gazetar, Stere Diamandi, scria că „D-sa a avut grijă ca prin faimoasele petractări, specialitate în care a devenit maestru, să contribuie într-o largă măsură la crearea unei legende".(5) Pentru cine cercetează mai îndeaproape, cu multă atenție activitatea lui Maniu, își va da seama „că șovăielile și dibuirile sale nu sunt decât manevre tactice. Sub această aparență ascunde o hotărâre neclintită, o viață dârză". Ca unul căruia i-a fost dat să lupte în împrejurări excepționale și să-și asume răspunderi istorice, „a fost deprins să nu se hotărască decât după ce și-a luat toate măsurile de prevedere".(6)

În dezbaterile parlamentare Iuliu Maniu nu intervenea cu plăcere decât în chestiuni de regulament, iar vorbele sale erau asemenea „hieroglifelor", astfel că greu adversarul reușea să-i descifreze gândul, dacă nu cumva era chiar imposibil. Aceasta era una dintre cauzele care fac din marele politician „un adversar primejdios", iar cei mai mulți din jurul său, deseori, erau revoltați împotriva acestor „procedee iezuite".(7)

Constantin Stere, în articolul „Domnul Prezident", face un portret foarte sugestiv și-l înfățișează pe Iuliu Maniu ca un vrednic adept al lui Machiavelli, un Machiavelli modern care lucrează cu mănuși și surâde grațios.(8) Cert este că politicianul ardelean a fost unul dintre oamenii politici cei mai hotărâți, care a știut ce vrea, reușind mai întotdeauna să-și urmărească cu perseverență ținta, așteptând cu răbdare, „pândind momentul prielnic". După opinia istoricului Florin Constantiniu, el a rămas însă, tot timpul carierei sale politice, indiferent cine s-a aflat la conducerea partidului sau a guvernului „un spirit opoziționist excelent" în a critica și a combate, „dar fără soluții constructive".(9)

Dincolo de unele greșeli și fapte controversate privind activitatea lui Iuliu Maniu, de unele ezitări în asumarea unor răspunderi în momente importante din evoluția politicii românești, el va continua să reprezinte una dintre cele mai proeminente figuri politice din istoria noastră interbelică, fiind întruchiparea „cinstei desăvârșite"(10) într-o lume politică, în cea mai mare parte coruptă și imorală.

Tribun al apărării drepturilor românilor din Transilvania

Iuliu Maniu(11) s-a născut în Șimleul Silvaniei, la Bădăcin, într-o familie de intelectuali – tatăl său avocatul Ioan Maniu și mama sa Clara – o familie dedicată cauzei naționale din Ardeal. Crescut în cultul iubirii de neam, a copilărit în orașul natal și la Bădăcin, urmând școala primară la Blaj și gimnaziul reformat la Zalău. A urmat studiile superioare la Cluj, Budapesta și Viena. La scurt timp urmează studii de doctorat în drept pe care le încheie cu rezultate remarcabile în 1896. Pe această bază între 1898 și 1915 a fost jurist-consult al Mitropoliei Române Unite cu Roma din Blaj. În acești ani a luptat consecvent pentru respectarea drepturilor și libertăților democratice mai ales de către autoritățile publice, care adesea, le nesocoteau.

Se implică (1894) în lupta de redeșteptare națională a românilor din Imperiul Austro-Ungar, participă la Congresul Studențesc de la Roman(1892), din vechiul Regat, apoi, devine președintele Societății Academice „Petru Maior" și participă în pelerinajul Memorandumului la Viena. În 1894 este ales președinte al Societății studenților români, sârbi și slovaci din Budapesta, societate care avea drept țintă crearea unui front comun de luptă al naționalităților împotriva dominației Imperiului Dual Austro-Ungar, dar și emanciparea românilor.

Se implică tot mai mult în viața politică, iar la vârsta de 24 de ani (1897) a fost ales în Comitetul Partidului Național Român din Transilvania, iar în 1904 a devenit vicepreședinte al acestui partid. Se ocupă de reorganizarea ziarului „Tribuna", oficiosul partidului, obținând rezultate bune.

Odată cu alegerile în Ungaria (1901), gruparea tinerilor, condusă de Iuliu Maniu, consideră că e momentul să iasă din pasivitate, să fie mai activi și să participe la alegeri. Nu renunță la această strategie, care își va arăta roadele cu ocazia alegerilor din 1905, când un număr redus dar impunător de deputați români au intrat în Parlamentul de la Budapesta, printre ei se afla și Iuliu Maniu, reprezentând românii din Vințu de Jos, comitatul Arad (1906). În cel dintâi discurs al său în Dieta de la Budapesta, din 22 mai 1906, va face cunoscut programul său pentru atingerea unor obiective românești legate de autonomia Transilvaniei, întrebuințarea limbii române în administrație, în Justiție și stoparea procesului de maghiarizare forțată a românilor ardeleni. Tot în Dieta maghiară se pronunță pentru autonomia Transilvaniei în cadrul monarhiei austro-ungare, un fel de federalizare acceptată de monarhul de la Viena, pe principiul egalității între națiunile existente și pentru activism politic, inclusiv în Parlamentul de la Budapesta. Și ca vicepreședinte al PNR din 1904, și ca deputat din 1906 în Parlamentul Ungariei, I. Maniu luptă neobosit pentru drepturile românilor din imperiu. Discursurile sale au stârnit de fiecare dată reacții vehemente din partea maghiară, mai ales că Partidul Național Român, care reprezenta interesele românilor, câștiga tot mai mult teren în confruntările parlamentare cu contele Ștefan Tisza, reprezentantul guvernului maghiar.

Pentru a scăpa de un adversar redutabil, este încorporat în armata Imperiului Austro-Ungar, în anul 1915, participă la Primul Război Mondial pe fronturile rusesc și italian, în cele mai primejdioase operațiuni militare, „pentru a-și dovedi curajul"(12), așa cum s-a exprimat ministrul de război de la Budapesta. După trei ani de armată și în condițiile destrămării Dualismului Austro-Ungar, Iuliu Maniu dezertează, după modelul multor români ardeleni și revine în Ardeal, unde, alături de alți transilvăneni patrioți, ia inițiativa organizării tuturor militarilor români în construcția unui Senat militar Român(Viena, 31 octombrie 1918), cu un efectiv de 50.000 de ostași, pentru a pune în acțiune preluarea puterii politice și administrative în Transilvania și Banat, prin grija Consiliului Național Român Central, creat la 30 octombrie 1918.

Nu a avut familie, dar și-a iubit foarte mult nepoții (Romulus și Zaharia Boilă), cărora le-a trecut cu vederea multe greșeli și chiar ilegalități, dar nu a renunțat să-i protejeze.

„Despărțirea totală" a Transilvaniei de Ungaria (1918)

Animat de idealul unirii și construcției statale, a jucat un rol important în evenimentele care au condus la Marea Unire. Contribuie la organizarea Adunării Naționale de la Alba Iulia, de la 1 decembrie 1918, iar a doua zi va fi ales președintele al Consiliului Dirigent al Transilvaniei, funcție echivalentă cu cea de guvernator șef al Resortului de Interne care a asigurat organizarea, pe baze românești, a Transilvaniei și integrarea sa în cadrul statului național unitar.

Iuliu Maniu, în cadrul tratativelor de la Arad, desfășurate în zilele de 13-15 noiembrie 1918(13), a avut o poziție categorică, plină de demnitate, când ministrul naționalităților, Iászi Oszkar, propunea românilor doar crearea de cantoane de tip elevețian, cu o largă autonomie în cadrul statului ungar, crezând că astfel se vor satisface pe deplin aspirațiile politice ale acestora. Replica dată atunci de Maniu punea în lumină concepția unui adevărat patriot cu privire la idealul sacru al unității naționale: „... Națiunea română vrea să-și înfăptuiască suveranitatea sa națională și de stat pe întreg teritoriul locuit de români, al Ardealului și al Ungariei și nu poate admite ca să se pună piedici acestei suveranități prin conclave străine, meșteșugit făcute și susținute... E aceasta o urmare firească a dreptului de liberă dispunere".(14)

Printre alți vorbitori, la 1 decembrie 1918, în cadrul Marii Adunări Naționale Constituante de la Alba Iulia, Iuliu Maniu a luat cuvântul din partea Partidului Național Român. „Istoria ne-a învățat – remarca el – că nu trebuie să așteptăm nimic de la împărații străini și de la fiii altor neamuri, ci numai de la propriile noastre puteri... Îndeosebi, noi, românii din Ardeal suntem în drept să cerem această unire, fiindcă aici, la noi, e leagănul românismului și Ardealul trebuie să fie o parte întregitoare din corpul Națiunii Române... Vă rugăm să primiți unanim proiectul nostru de rezoluție. Acest proiect arată cărarea pe care, mergând înainte, ne vom putea atinge idealurile și să punem temelie unei Românii Mari și Unite, care în veci una să fie și în ea să se înfăptuiască spiritul desăvârșitei democrații și dreptate socială".(15)

Din dovezi documentare noi, rezultă că la Alba Iulia, în dezbaterile asupra modalităților de integrare în Vechiul Regat a Transilvaniei, Iuliu Maniu cerea autonomia Ardealului pe o perioadă de 10 ani, urmând ca, de la îndeplinirea acestui termen, conducerea Ardealului să întrunească o nouă Mare Adunare care să decidă independența provinciei sau alipirea la România. Această poziție stranie a lui Maniu, este confirmată de insistența cu care a păstrat mulți ani așa-numitul „comitet al celor 100" pe post de guvern mascat al Transilvaniei.(16) Această poziție venea în contradicție cu propriile lui convingeri anterioare și cu hotărârea mulțimii de unire, iar actul istoric de la 1 decembrie a reprezentat, cu adevărat, expresia voinței naționale, recunoscută și de Maniu mai târziu.

A urmat eliberarea Transilvaniei de către trupele române, eliberarea Budapestei de dictatura lui Bela Kun și a revoluționarilor bolșevici, o luptă militară combinată cu diplomația, care a dus la înfăptuirea României Mari.

În noile condiții, care au deschis drumul consolidării statului unitar, spre deosebire de alți fruntași ardeleni – între care și Octavian Goga – care aprecia că Partidul Național Român din Transilvania și-a încheiat misiunea istorică la 1 decembrie 1918, Iuliu Maniu considera că activitatea acestui partid, al cărui lider era, trebuia să continue, extinzându-se la scara întregii țări. El s-a declarat întotdeauna ca fiind reprezentantul Transilvaniei și a privit cu reticență orice imixtiune a „regățenilor" în această provincie.(17) Pentru Iuliu Maniu, actul dizolvării Consiliului Dirigent, petrecut în 1920, prin acțiunea primului ministru de atunci, Alexandru Averescu, act susținut și de liberali, a constituit o mare și neașteptată dezamăgire. El a considerat această decizie ca o măsură de concentrare a întregii puteri politice, o idee nefavorabilă românilor ardeleni.

(va urma)

IOVAN N.I. IULIAN

• Profesor de excepție și de mare modestie al anilor ‘60 •

Publicăm o parte din memoriile ce alcătuiesc într-o sinteză viața și profesionalismul exemplar al profesorului Iulian Iovan dedicat Liceului Vasile Roaită, Secția cu Program Special de Educație Fizică din Râmnicu Vâlcea, activitate desfășurată cu pasiune, pentru o educație sănătoasă în spiritul muncii sportive, de formare intelectuală și de performanță a elevilor și tinerilor vâlceni. (Prof. Gheorghe Dumitrașcu)

I

Iovan I. Iulian. 1960

Sunt născut la 21 decembrie 1928, în orașul Râmnicu Vâlcea, în zona Străzii Libertății, foarte aproape de malul drept al Oltului.

Mi-am trăit copilăria și adolescența în zona râului cu peisajul lui mirific pe care-l privesc cu nostalgie deși este mult schimbat astăzi. În memoria mea, însă, a rămas neschimbat. Îmi sunt neșterse imaginile cu jocurile și scăldatul în apa limpede, răcoroasă și pe alocuri năvalnică, pescuitul de multe ori în nopți senine, spectacolul emoționant al trecerii plutelor care veneau de la Lotru și duceau buștenii spre Corabia, dacă nu făceau un popas la malul de la capătul podului de fier care lega orașul de Goranu. Influența naturii în care am trăit o simt și acum când am ajuns la vârsta senectutii.

Cartierul nostru era bine populat cu familii aparținând tuturor categoriilor sociale, ai căror membri aveau ocupații diverse. Existau în cartier și destui adolescenți ca să fie siguri că neamul lor va dăinui. Și așa a fost. Urmașii și-au canalizat destinul profesional în direcții care le permiteau un viitor cât mai sigur și un trai îndestulător, depășind în multe cazuri nivelul părinților. Cartierul s-a putut mândri cu personalități marcante în viața societății care, în anumite perioade, a suportat diferite modificări potrivit etapelor istorice.

În adolescență am avut două pasiuni cărora le-am consacrat cea mai mare atenție, sportul și teatrul. Fotbalul avea să-mi ocupe cea mai mare parte a timpului; zilnic jucam fotbal cu mingi confecționate de noi, cele adevărate erau prea scumpe și rare în comerț. Așa că, din cârpă, din bureți de cauciuc sau anvelope vechi umplute cu paie construiam „mingi” folosite zilnic de noi cu mare drag și iscusință, chiar dacă astăzi, când migiile de fotbal se găsesc pe toate drumurile, asemenea obiecte ar stârni râsul. Am practicat fotbalul până la nivelul legitimării și participării mele în competiții cu echipa „Locomotiva CFR”.

Teatrul a fost o atracție aparte pentru mine. Viața culturală și mai ales teatrul, la cel mai înalt nivel, se bucura de o mare apreciere din partea cetățenilor orașului nostru. Cele mai mari teatre din țară veneau des în turnee și cei mai mari artiști își etalau măiestria pe scena teatrului Adreani. Cei mai mari actori români ca George Vraca, Ion Manolescu, R. Beligan, V. Birlic, Al. Giugaru, C. Timică, A. Ramadan etc., ne-au oferit spectacole memorabile. Trupele de revistă, cu N. Stroe, Zizi Șerban, Nae Roman, Gică Petrescu și Marile Circuri din țară se perindau în viața orașului și a localnicilor săi frecvent, încât, săptămânal ne puteam delecta cu tot ce avea mai bun arta.

Pentru mine vizionarea spectacolelor a avut o influență care ar fi putut fi decisivă la alegerea profesiei. Unul dintre mai „maturii” noștri adolescenți, Ionel Vlasie, era un împătimit al spectacolelor de revistă și a încercat constituirea unui grup de băieți cu care să monteze un mic spectacol. Știindu-mă un activ participant la obiceiurile sărbătorilor de iarnă, cu ocazia datinilor minunatului Crăciun, m-a atras lângă el și reproducând numere văzute la teatru, a pregătit un scurt program umoristic pe care îl prezentam, gratuit desigur, la balurile organizate în comunele apropiate: Goranu, Budești, Blidari, Bleici, Runcu, Valea Răi. Împreună cu doi prieteni și cu Valeriu Rădulescu, cel care avea să devină apreciatul actor Dem Rădulescu, contribuiam la distracția sătenilor.

Am continuat participarea mea la grupul de colegi de liceu care, împreună cu Liceul de Fete, au pus în scenă piesa „Avarul” de Molière în anul 1948, spectacol ce s-a bucurat de un mare succes în oraș – pe scena cinematografului Adreani. Am mai jucat în câteva scenete și în ultimul an de liceu, 1949-1950, am jucat rolul principal în piesa într-un act „Spiritism și magie” de H. Nicolaide și Mirea, alături de profesorii Ionica Georgescu, C. Arsenescu și C. Loteanu sub regia profesoarei Safta Zamfirescu. Am încheiat însă rolul de interpret în teatru, în acel an, definitiv, rămânând un fidel spectator al acestui gen artistic.

În cumpăna alegerii viitorului meu, în discuțiile cu Dem Rădulescu despre ce vom face în viitor, am concluzionat: el a ales teatrul, eu sportul.

* * *

Situația familiei mele a fost condiționată de profesia tatălui meu, care lucra la C.F.R., așa că și evoluția studiilor mele în primii ani de școală a fost determinată de aceeași situație. În anul 1935, când tatăl meu era șef de gară CFR în comuna Ianca, din județul Brăila, nu am fost primit în clasa I deoarece nu aveam 7 ani împliniți, fiind născut în decembrie. Așa era legea.

În 1936 am început clasa I la Școala primară din Ianca Sat. La terminarea clasei, din cauza despărțirii părinților, am venit cu mama la Râmnicu Vâlcea unde erau bunicii mei din partea sa. Am urmat clasele primare la Școala Nr. 2 sub îndrumarea eminentului învățător Marian Olteanu.

O reîmpăcare a părinților m-a dus la București unde, ajungând după admiterea în liceu am făcut clasa a V-a complementară la Școala primară din Parcul Sf. Vineri, în anul 1941. Instabilitatea relațiilor dintre părinți m-a readus la Râmnicu Vâlcea în aceeași perioadă în care nu mai puteam să mă înscriu la liceu și anul 1942 a însemnat clasa a VI-a complementară pe care am urmat-o la Școala generală Nr. 1 (Școala cu ceas).

În perioada 1942-1950 am urmat cursurile Liceului Tehnic Industrial „Căpitan N. Pleșoianu” din Râmnicu Vâlcea care, din evenimentele istorice ale perioadei, în urma Reformei Învățământului din 1948, a devenit Școală Pedagogică. Transformarea a avut un impact nefericit asupra orientării noastre viitoare. Mă pregătisem să concurez la admiterea în Politehnică și cei 6 ani de studiere a obiectelor specifice și a desenului tehnic la un nivel excepțional cu ing. Jan Constantinescu îmi puteam asigura șansa de a reuși. Demersul nostru, al celor din anii terminali, de a continua în forma care fuseseră parcuși cei șase ani anteriori nu s-a aprobat de Minister. Iată-ne și învățători, în final. Pentru că legile Învățământului permiteau ca, cei care se clasează pe primele zece locuri să aibă voie să participe la examenele de admitere în învățământul superior, situându-mă pe locul 3 m-am bucurat de acest drept, fără a fi amenințat de vreo pedeapsă că nu mă prezint la postul de învățător unde fusesem repartizat. Până la urmă, mulți foști colegi, mai curajoși, au urmat institute de învățământ superior pentru că își însușiseră o pregătire temeinică sub îndrumarea unor profesori valoroși de care ne-am bucurat și cărora le-am purtat toată dragostea și recunoștința. Am fost beneficiarii pasiunii și calității umane a ing. Barbu Dumitrescu, directorul liceului, care cu exigența unui părinte și grija de a ne fi sprijinit în însușirea cunoștințelor predate a dus liceul la excepționale aprecieri la nivel de țară. Am avut șansa fericită de a avea dascăli eminenți ca Ionica Georgescu la Limba Română, care ne-a sfătuit și și-ar fi dorit să urmez filologia la Cluj, profesor Grigore Lăzărescu la biologie, Emil Ștefănescu la desen, un luminat artist care a și câștigat concursul pe țară pentru portretul domnitorului Ștefan cel Mare reprodus și prezentat unicat în întreaga țară, Jan Constantinescu la desenul tehnic, Florea Rădulescu la istorie, Sevasta Diaconescu la L. Germană, M. Iovan la matematică, fără nicio legătură de rudenie cu mine, Ionescu „Basu” la muzică, Petre Țureanu, C. Popovici, Grigore Avramescu și cu respect pentru ceilalți care și-au adus contribuția la formarea noastră ca oameni datorăm recunoștință liceului. Un om adevărat și un bun prieten a fost secretarul liceului Vasile Popescu în care aveai întotdeauna un sfătuitor sincer și competent. Datorez liceului pe care l-am urmat și absolvit totul, pentru a deveni ceea ce am devenit, pentru că m-a educat și m-a orientat creându-mi trăsături de caracter și deprinderi de muncă disciplinată și pozitiv orientată.

Personalul Didactic la debutul Liceului Vasile Roaită-secția sportivă. 1959

În anul 1950 am dat examen de admitere și am reușit la Institutul de Cultură Fizică și Sport din București. L-am absolvit în 1954. Institutul a constituit pentru mine o perioadă foarte importantă și deosebit de valoroasă în formarea profesională. Era o altă lume, prin orizontul și perspectivele care mi se ofereau mie, care veneam dintr-un oraș mult mai mic cu un alt nivel de dezvoltare, cu alt grad de relații socio-umane. Mi-a trebuit un timp relativ scurt să mă adaptez, datorită calității mele de a mă acomoda ușor în viața colectivă când găsesc un mediu potrivit idealurilor mele. Aveam alte perspective, alte relații, veneam în contact cu originari din alte zone mai dezvoltate ale țării, cu obiceiuri și niveluri de educație variate. Cel mai mult m-a impresionat faptul că am avut ocazia nesperată de a cunoaște personalități celebre, de care auzisem doar și pe care mi le închipuiam ca pe niște „zei” la care nu sperasem că voi ajunge vreodată. Uite că am fost aproape de unii, i-am văzut în institut și în alte acțiuni la care aveam să particip, am stat de vorbă cu ei și m-am înfiorat când mi-au dat mâna. Eram uluit și nu-mi venea să cred că pot fi atât de modești, simpli, comunicativi, obișnuiți, optimiști și normali.

Primul cu care am avut onoarea să dau mâna a fost mult apreciatul, valorosul și îndrăgitul atlet Zeno Dragomir, care, când i-am fost prezentat ca fiind din Râmnicu Vâlcea, mi-a strâns mâna și vesel m-a întrebat ce mai face Petrică? Era vorba despre fostul lui coleg de A.N.E.F. Petre Darie. Aveam să-i cunosc pe Iosif Sârbu, Giani Kunst, Angelo Niculescu, Leon Teodorescu, decanul I.C.F., Laurențiu Bran, C. Herold și mulți alții. În anii ce au urmat în viața mea legendele au devenit realități, fie că erau din țară, fie că erau din străinătate.

Perioada studenției a constituit pentru mine cea mai frumoasă etapă din tinerețea mea, și care mi-a oferit ocazia de a-mi ridica nivelul de a înțelege și a-mi însuși un anume mod de comportament, de a reține și a-mi aduce modesta contribuție în tot ceea ce este pozitiv în societate. Studenția mi-a oferit ocazia de a învăța de la specialiști de un înalt nivel profesional și de renume internațional prin valoarea cunoștințelor pe care le transmiteau studenților sau prin publicațiile pe care le ofereau doritorilor din afara institutului.

Deși fac o diferențiere, nevoit de spațiul restrâns, pentru a-i enumera, am să amintesc pe legendarul profesor Virgil Roșală cu contribuția lui neprețuită de dezvoltare a institutului din cele mai vechi timpuri ale existenței, doctorii Adrian Ionescu specialist de talie europeană în Cultura Fizică Medicală, Florian Ulmeanu, profesor de anatomie, dr. Miron Georgescu la fiziologie, as. C. Iliescu anatomie, profesor Leon Teodorescu decan și profesor de teorie și metodică, profesor Mihai Epuran – psihologie, profesor Anghel Manolache – pedagogie, unul dintre autorii manualului de pedagogie după care s-a studiat mulți ani în institutele de profil, profesorii de specialitate Laurențiu Bran, Zeno Dragomir și Nicolae Nicoară la atletism, Gh. Ghișoiu și N. Băiașu-vâlcean de origine- la gimnastică, Nicolae Murafa la volei și Ion Șiclovan la fotbal, cel care a fost în ultimii ani rector. Le păstrez, tuturor celor ce au influențat pozitiv formarea mea multilaterală, respectul și recunoștința totală.

Din perioada studenției, dintre activitățile și evenimentele trăite voi enunța doar câteva care au constituit excepții și au avut un impact ce nu poate fi uitat niciodată.

În anul 1952, luna februarie, un eveniment trist a avut loc în Poiana Brașov, unde participam la stadiul de instruire la ski. Dintr-o neglijență, nu se știe a cui, Hotelul Sportul – cel mai mare și mai modern, construit în 1950 pentru Universiada de iarnă, a luat foc. Treziți de dimineață, la ora 5, am alergat să încercăm să salvăm ceva. Construit numai din lemn de brad, în doar două ore, a ars până la temelie. Nu am putut salva nimic deși unii s-au expus pericolului de asfixiere iar câteva gimnaste din lotul național s-au accidentat încercând să iasă din hotel. A doua zi, la încheierea taberei noastre, am lăsat în urmă peisajul sinistru al fumului și cărbunelui încins.

În anul 1953 a avut loc la București Festivalul Mondial al Tineretului, cu o amploare și o frumusețe memorabile și la care au participat multe state cu formații de toate genurile. Am trăit atunci un eveniment care a avut o consecință în ceea ce privește viitorul meu profesional și care mi-a oferit un exemplu extraordinar de ceea ce înseamnă caracter, onestitate supremă, educație și modestie, în a te comporta și a te integra în înaltele valori omenești.

(Va urma)

O NOUĂ TEORIE DESPRE MATERIE ȘI UNIVERS

Ștefan DUMITRESCU

Se dedică prietenului meu Costy, Excelența Sa Domnul Ambasador Constantin Lupeanu, pe care îl iubesc ca pe un frate! Fie ca Dumnezeu să fie cu noi și să ne ajute în toate !

I
UN CUVÂNT ÎNAINTE LĂMURITOR DE LA GÂNDIREA TOTEMICĂ LA O NOUĂ VIZIUNE DESPRE MATERIE ȘI UNIVERS

Privită din punctul de vedere al Cunoașterii istoria Omului din zorii neoliticului până azi nu este altceva decât un drum lung, greu și sinuos de gânduri care pe fundalul psihicului, în gândirea și în memoria lui, au devenit Cuvinte, Noțiuni și Idei. O plasă de gânduri, de cuvinte, de sclipiri ale minții, de Idei, care mai apoi s-au îmbrăcat în cuvinte, în noțiuni și în propoziții. Care l-a rândul lor s-au adunat cu alte idei înrudite devenite Teorii, devenind Concepții religioase.

Prima formă de religie a fost Totemul. Sărmanii oameni din paleolitic, din mezolitic, sau din neolitic, credeau că animalul cel mai mare din pădurile în care își aveau vatra tribului și care-i înfricoșa cel mai mult este **Elementul primordial** care a creat pădurea, care a creat cerul, care a creat totul. Și cum acest lucru, creația, s-a petrecut înainte, într-un timp nedefinit, imemorial, acest animal era și strămoșul lor. Totemul îi ajuta pe ei să înțeleagă lumea în care trăiau, le dădea lor, acolo în ceața subconștientului, speranța, credința că soarta lor, viața lor este legată de el. Le dădea o istorie și o identitate. Așa au apărut și s-au dezvoltat religiile totemice, și Gândirea magică. Gândirea magică a omului primitiv vedea toate lucrurile, toate ființele legate într-o plasă, într-o conexiune rotundă, sferică, în temenii de astăzi într-o Viziune coerentă.

În gândirea magică Totemul era rădăcina, Originea din care s-a născut și s-a dezvoltat această Viziune coerentă. Integrat în această Viziune Omul era elementul cel mai important a cărui viață depindea de bunăvoința totemului, de locul pe care îl ocupa în plasa în care se vedea pe el. Această viziune totemică, în termenii de astăzi **Concepția despre lume și viață a omului primitiv** a oglindit ea realitatea ? Astăzi, fiind posesori ai unei cunoașteri științifice avansate despre lume și univers, răspundem cu toată certitudinea, Nu ! Viziunea și Religia totemică, Concepția magică a Omului Vechi despre lume și viață era una falsă.

Dar l-a ajutat ea, această Viziune magică, pe Omul vechi ? Într-o mare măsură l-a ajutat. L-a făcut să se vadă integrat în universul lui, l-a ajutat să înțeleagă lumea într-o logică rudimentară, mitică, l-a făcut să stabilească o relație religioasă cu Totemul. L-a ajutat să descopere sacrul, să se vadă pe el în lumea care devenise sacră, și să trăiască sentimentul, starea de sacru. Așadar, concepția totemică despre lume și viață a avut asupra Omului vechi efecte psihologice, educaționale și culturale benefice, care l-au ajutat să se dezvolte ca personalitate umană. L-au ajutat să se integreze în Cosmos și să evolueze.

Au trebuit să treacă mii de ani până când Gândirea magică, Religiile totemice au fost înlocuite cu Credința în zei. Este posibil ca această credință în zei să fi apărut în urma contactului Civilizațiilor extraterestre, a „zeilor veniți din cer", cu omul primitiv. Credința în zei, Ideea că zeii au făcut cerul și pământul și l-au creat și pe om, este, așa cum am spune astăzi, **concepția filozofică a omului primitiv** despre lume și viață. În ce măsură această Concepție filozofică și religioasă (o dată ce este credință în zei) despre lume și viață este adevărată ? Dacă într-adevăr o Civilizație extraterestră, Anunaki, Zeii, au intervenit în evoluția speciei umane, noi fiind într-o anumită măsură creația lor, această Concepție filozofică este într-o mare măsură adevărată, ea oglindind într-un fel realitatea. Revelându-ne originea și nașterea noastră din zei. Din cei care au intervenit în codul nostru genetic ajutându-ne să evoluăm.

O dată cu apariția Școlii în perioada sclavagistă, dar mai ales o dată cu apariția Universităților în evul mediu, cunoștințele Omului despre lume și univers s-au dezvoltat atât de mult încât omul a reușit să cunoască o parte din planetele Sistemului solar. A reușit să reflecte mai bine realitatea, lumea în care trăia.

De fapt cunoașterea universului, a cosmosului, a stelelor a început încă din Mesopotamia și din Babilon, de la Sumer, odată cu apariția Astronomiei. Avem informații că în perioada regelui Burebista, primul secol î.e.n., la Sarmisegetuza a funcționat un observator astronomic. Că preotul Deceneu înființase la Sarmisegetuza o adevărată Academie unde preoții se ocupau cu studiul matematicii, al botanicii, al geografiei și al astronomei. Ca dovadă Astrolabul de la Sarmisegetuza.

În perioada Renașterii a fost realizat un salt uriaș în cunoașterea lumii, în cunoașterea universului. Cu secolul XX dezvoltarea cunoașterii seamănă cu o traiectorie care se avântă în sus oblic. Iar o dată cu dezvoltarea sistemului planetar de telescoape, cu telescoape poziționate pe orbita circumterestră care scanează permanent universul Omul știe despre univers enorm de multe lucruri. Niciodată Omul nu a știut despre planete, sisteme stelare, constelații, univers mai mult decât știe Acum, La fel, o dată cu dezvoltarea microscopului electronic, cu construirea de acceleratoare gigantice de particule Omul a pătruns foarte adânc în profunzimile materiei.

Potrivit legii lui Aristotel, însă, care ne spune că o dată cu mărirea razei sferei cunoașterii crește și circumferința necunoscutului, vedem uimiți că, vai, cu cât cunoaștem mai mult cu atât știm și înțelegem mai puțin. În această perioadă istorică, primele decenii ale secolului XXI și ale mileniului trei, Omenirea se pregătește prin câțiva reprezentanți ai ei să iasă din găoacea atmosferei terestre pentru a se aventura în spațiul cosmic. Chiar în anul acesta de grație, 2021, primii turiști spațiali se pregătesc să decoleze de pe pământ. Și asta, ca un paradox dureros, când Omenirea se scufundă în cea mai gravă criză din istoria ei, criză care poate să o facă să dispară. Când pe planeta noastră mor zilnic milioane de ființe umane de foame sau în războaie absurde.

Sunt teorii care se bazează pe argumente concludente potrivit cărora înaintea Civilizației noastre pe Terra s-au derulat cinci cicluri de civilizații raționale care după ce au atins un punct culminat în dezvoltarea lor s-au autodistrus. Să fie oare Civilizația umană aproape de acest final ? S-ar părea că da.

Această Cărticică din zorii mileniului trei, care ne propune o altă viziune despre materie și univers, s-a născut de la sine în urma unei întâmplări. Cu mai mulți ani în urmă, după mulți ani de căutări și analize, am publicat cartea **„Cel de al Treilea mare Curent în istoria Filozofiei universale".** Cartea aceasta acum douăzeci sau treizeci de ani era de o îndrăzneală uimitoare. Părea mai degrabă un roman sf. Iată însă că o dată cu noile descoperiri care s-au făcut în interiorul, în profunzimile atomului, ale materiei, dar și în zonele îndepărtate ale universului, multe din vechile teorii despre materie, despre Univers, despre Bing Beng încep să se clatine. Se întâmplă același lucru care s-a petrecut cu mii de ani în urmă când Omul credea că pământul este plat și se sprijină pe spatele a patru elefanți. Când oamenii credeau că soarele se învârte în jurul pământului și nu invers.

Aceste Adevăruri vechi care în antichitate păreau de nezdruncinat dar care s-au dovedit a fi neadevăruri, ne spun că la fel se va întâmpla și cu adevărurile despre materie și univers ale acestui moment istoric, ale acestei perioade istorice. Credem că universul este finit, credem că el s-a născut în urma unei imense explozii, pe care am numit-o bing beng. Dar peste câteva decenii, când Omul se va aventura și mai mult în adâncul universului și în adâncul materiei, vom vedea cum adevărurile din ziua de azi, adevărurile secolului XXI, sunt de fapt... simple povești. Așa cum demonstram noi cu aproape o jumătate de secol în urmă când am descoperit că de fapt curentele filozofice, Materialismul și Idealismul, care au fost două milenii coloana vertebrală a istoriei Filozofiei, a culturii umane, au fost și sunt de fapt niște povești.

Cu puțin timp în urmă am aflat de la bunul meu prieten, Excelența sa domnul Constantin Lupeanu, care a fost mulți ani ambasador în China, că strălucitul matematician Gheorghe Păun, un mare om de cultură, Directorul revistei Curtea de la Argeș, a făcut o mare descoperire în domeniul matematicii, (în domeniul spațiilor algebrice, am înțeles), descoperire recunoscută și apreciată de colectivitatea științifică internațională.

Cum îl cunoșteam pe dl academician, și cum îl apreciam, știindu-l un om foarte deschis, un cercetător care a ajuns cu instrumentele limbajului matematic la granița cea mai îndepărtată a cunoașterii umane m-am gândit să îi trimit o Scrisoare de felicitare. Pe nesimțite, absorbit de șirul ideilor care se derulau în mintea mea, i-am vorbit în această Scrisoare despre descoperirile (de fapt intuițiile, sau cel mult revelațiile) subsemnatului care sunt prezentate în cartea **„Cel de al Treilea mare curent din Istoria Filozofiei universale".** Carte care deschide noi orizonturi, atât în cunoașterea universului mare cât și în adâncurile abisale ale atomului, ale materiei.

Eseul acesta este un rezumat scris sub formă de Scrisoare adresată unuia dintre cei mai mari matematicieni pe care îi are România. Este rezumatul cărții „**Cel de al Treilea mare curent din Istoria Filozofiei universale",** iar faptul că este scris sub formă de scrisoare literară (literatura epistolară) face ca Eseul să pară mai cald, mai intim, mai prietenos. Mai aproape de sufletul cititorului. Filozofic vorbind, dar și științific, și într-un fel psihologic, pentru că prezintă nașterea și evoluția unei Idei care dezvoltată a evoluat devenind Teorie, Eseul este unul educațional. El te îndeamnă la cercetare, îți trezește dorul de depărtările de la marginile materiei și ale universului.

(Continuare în pag. 11)

TABLETA INGINERULUI PROGRAMATOR

CUM AM FOST ȘI CE-AM AJUNS

Doream să scriu despre comerțul aceasta insuportabil pe care statul român îl face în defavoarea cetățeanului vânzându-i în afara oricărei negocieri, contract - se subânțelege, elementele vitale pe care el le produce (valabil și la prezent, căci, construcția, cu mintea și brațele sale s-a produs de mult - construcția bazei energetice a țării) s-au le-a produs. Despre această realitate a scris în pagina întâi a ziarului nostru dl Simion Petre. Am să adaug față de cele scrise, deja, faptul că dintotdeauna ce era bun în țara asta s-a vândut!...a existat această dublă măsură: a calității - una superioară (pentru export) și alta inferioară (și cantitativă) pentru intern! ...Eu în fruntea Atelierului de Proiectare Asistată- de programare a Mașinilor cu Comandă Numerică de la Hervil Râmnicu Vâlcea - mergeam în depozite să sortăm și să însemnăm materialele din care se fabricau produsele ce mergeau la export! ...Am spus: tot ce era mai bun! Bunăoară întreaga producție industrială alimentară era cumpărată în afara granițelor, România, trăind perioade când nu putea să producă cât se cerea la export!...și asta pentru că dintodeauna noi am fost un popor ecologic și tot așa în țara noastră a existat o armonie dirijată între sat și oraș. Ce se întâmplă acum este de-a dreptul de neînțeles...dintr-un popor mai mult decât deștept am ajuns un popor de nimic (ca să nu zic altfel)!

*

Politicul „e-n toate,/ E-n cele ce sunt/ Și-n cele ce mâine vor râde la soare" spune poetul despre Partidul Comunist Român instalat de românii bolșevici în 1944. Înțelegem de ce atunci nu era un fapt chiar lipsit de adevăr, în acel an, când democrația reală a fost complet decapitată, când armata sovietică se instala confortabil în România pentru 20 de ani și mai bine, fără epoleți chiar până astăzi, iar partidul comunist prelua toate funcțiile, economice și culturale, din stat! Cu alte cuvinte, poetul spunea, în fond, un adevăr care, iată, se dovedește a fi valabil mai mult decât oricând în clipa de față. Nimic nu se întâmplă fără încuvințarea partidului. Numai că acum, și asta de 20 de ani încoace, partidele nu mai lucrează, nu se mai luptă între ele pentru țară, ci doar pentru propriile interese... *Este absurd ca pentru un post de portar la minister să ceri o grămadă de acte, iar pentru postul de ministru să nu ceri nimic* (...) *Administrația de stat nu e mai mult decât un butic de cartier* (Nucu Morar, 04 10 21, *republica.ro*) Un loc în care personalul se adună pe bază de carnet politic și nu știe ce să mai inventeze ca să-și păstreze scaunul. Nu aveți impresia că societatea românească e parcă adormită? Și, în general, că ea este doar consumatoare și nu produce nimic?- Consiliile locale sunt formate din două tabere (putere și opoziție) care nu fac decât politică! Pur și simplu se ceartă și se bat între ele!?

Leontina RUS

COMUNA BUJORENI VĂZUTĂ DIN MAȘINĂ

- Ce scrie Peter pe indicator?

- Bujoreni. Comuna Bujoreni. Aici cred că oamenii creșteau mulți bujori în grădină sau aveau bujori în obraji...

Peter KIS

ICOANE MIRACULOASE

GRABNIC AJUTĂTOARE - Mănăstirea Dintr-un Lemn

Arhim. Veniamin MICLE

Sfânta Mănăstire Dintr-un Lemn este amplasată la aproximativ 25 kilometri de orașul Râmnicu Vâlcea pe valea Otăsăului, în satul Dezrobiți, comuna Frâncești, din județul Vâlcea. Întreg ansamblul monahal este format din vechea biserică Dintr-un lemn, biserica de piatră, biserica nouă cu hramul Nașterea Maicii Domnului și chiliile monahale. Inițial, în satul Dezrobiți, a luat ființă o bisericuță construită din lemnul unui singur stejar, de unde a primit numele de „Mănăstirea Dintr-un Lemn". Prima mărturie despre acest așezământ o avem din „Jurnalul de călătorie" al arhidiaconului Paul de Alep, care, între anii 1653–1658, l-a însoțit pe Patriarhul Macarie al Antiohiei prin Țările Române. El relatează că un călugăr a descoperit o Icoană a Maicii Domnului în scorbura unui stejar secular. În acel moment, el a auzit o voce care l-a îndemnat să zidească o mănăstire din trunchiul copacului respectiv. Spre deosebire de Paul de Alep, Mitropolitul Ungrovlahiei Neofit Cretanul, cercetând mănăstirea la 29 iulie 1745 scria că, „un cioban cu numele Radu, în timpul lui Alexandru Vodă (1568–1577) a visat Icoana Maicii Domnului despre care amintește Paul de Alep și, tăind stejarul în care a fost găsită Icoana a făcut din lemnul lui o bisericuță numită din această pricină Dintr-un Lemn". De asemenea, aproximativ aceeași tradiție o consemnează în anul 1842 și poetul Grigore Alexandrescu.

Existența stejarilor seculari, precum și a Icoanei sunt mărturii incontestabile pentru adevărurile consemnate în istorioarele respective. Mănăstirea a fost construită chiar pe locul stejarului purtător de Icoană, după toate probabilitățile pe la mijlocul secolului al XVI-lea.

Ctitorul bisericuței a fost un pustnic, care adormise obosit lângă un stejar gros pe care nu-l puteau cuprinde cu brațele nici zece bărbați voinici. Deodată, aude o voce divină care i-a spus: „Ridică-mi o sfântă mănăstire din copacul sub care dormi. Asta e dorința mea și așa să se facă!". Cuviosul s-a sculat, nu mai simțea nici o oboseală, și s-a apucat să taie arborele. După câteva lovituri, stejarul s-a despicat în două. În interiorul lui – minune dumnezeiască! – era o Icoană a Maicii Preacurate. Pustnicul a căzut în genunchi și cu lacrimi în ochi și-a făcut semnul crucii. Nu visase! Așa că s-a apucat de treabă. A ridicat biserica din stejarul respectiv. Altarul l-a așezat pe locul unde erau rădăcinile copacului.

Construită în decursul secolului al XVI-lea, bisericuța de lemn a căzut pradă unui incendiu la cumpăna secolelor XVIII-lea și XIX-lea. Actuala biserică datează din anii 1810–1814, fiind ctitorită pe locul celei vechi de Iancu, ginerele lui Constantin Socoteanu, ruda episcopului Grigore Socoteanu (1749–1764).

Din punct de vedere arhitectural, bisericuța de lemn este lucrată din bârne groase de stejar încheiate în coadă de rândunică, având o formă dreptunghiulară, cu absida altarului decroșată, cu o lungime de 13 m., pe o lățime de 5,50 m. și înaltă de aproximativ 4 m., înconjurată la exterior de un brâu în torsadă săpat în grosimea lemnului, cu un pridvor deschis, fără turlă, este un exemplar deosebit al geniului și în cadrul în care este așezată, adaugă pitorescului un element artistic în plus.

Biserica de zid, sub aspect arhitectural, este un monument trilobat, cu altarul octogonal, absidele cu patru laturi, iar pronaosul, care este puțin mai lat decât naosul, se termină cu un pridvor pe stâlpi. Un brâu de cărămidă sub forma dinților de fierăstrău și altul simplu-suprapus despart exteriorul bisericii, în două registre mari. Ambele registre, precum și cele două turle, sunt ornate frumos cu arcaturi în retrageri succesive. În timpanul arcaturilor, se observă mici rozete pictate în culori, imitând frumoasele ornamente exterioare de la mănăstirile Cozia și Curtea de Argeș. Cornișa bisericii este de cărămidă, fiind colorată galben, verde și cărămiziu.

Pridvorul, cu coloanele de piatră, având bazele și capitelurile simple, cu fusele împodobite cu stalactite și cu zugrăveli, a fost realizat ,,în zilele prea luminatului Io Șerban Voevod, de Constantinos și Ioan, zugravi, anul 1684", adevăr confirmat și de un document care adeverește că: „Acest blagocestiv domn, Șerban Voevod Cantacuzino, au făcut amvonu(l) înaintea bisericii și au pardosit biserica cu lespezi", cum specifică Pomelnicul mănăstirii din anul 1804.

Constantin Brâncoveanu (1688–1714) s-a afirmat permanent ca mare binefăcător al Mănăstirii Dintr-un Lemn. De fapt, însuși Domnitorul precizează că, milostivirea o face „fiind această sfântă mănăstire înălțată din temelie ele răposatul moșul domniei meale, Preda Vornicul".

De asemenea, la anul 1715, urmașul lui Constantin Brâncoveanu, Ștefan Cantacuzino (1714–1716), ,,având evlavie către sfântul locașul acesta, numaidecât cu osârdie s-au apucat ca de iznoavă a o înfrumusețea, luminând și mai lărgind întâi biserica și zugrăvind-o...". Lucrările s-au realizat sub directa supraveghere a Arhimandritului Ioan, starețul Mănăstirii Hurezi și omul de încredere al Brâncovenilor.

În timpul domniei lui Alexandru Ghica, un alt stareț hurezean, arhimandritul Hrisant Penetis, împreună cu starețe Platonida (1819–1846), întreprind în anul 1837 o nouă restaurare a bisericii, acoperind-o cu plumb și închizând pridvorul din 1684 pentru a-i lărgi încăperea; s-a tencuit din nou biserica, s-a realizat tâmpla din lemn poleită și zugrăvită cu ulei și tempera, iar în pridvorul actual s-au zugrăvit ctitorii bisericii, din care în prezent se mai pot vedea doar Matei Basarab și Doamna Elena, Ștefan Cantacuzino și Doamna Păuna.

La exterior, în partea de nord a pronaosului, se odihnesc rămășițele pământești ale schimonahului Gherontie, zugrav și cântăreț de la Mănăstirea Hurezi, care a lucrat mai mulți ani în calitate de pictor la Dintr-un Lemn și a murit la 7 aug. 1863, după cum arată inscripția de marmoră, iar puțin mai spre răsărit „se odihnesc oasele robilor ha Hristos .Pahomie schimonah, erei Pan Vasile, Păuna, Maria, Ileana, Mana, Ioana, Simion, Smaranda, Măriei, Stanca, Stanca".

Palatul stăreției. Situat în incinta superioară, la nord de biserica mare, în forma actuală cu foarte mici modificări, Palatul stăreției datează din anul 1715. Acest fapt e confirmat și de schița de plan a arhitectului Weiss din 1731. Subsolul palatului se compune din două beciuri mari, cu bolți semicilindrice și stâlpi solizi de susținere, cu arce dublou, sau acoperite cu lespezi masive de lemn, în stilul celor de la Hurezi și Mogoșoaia.

Parterul cu cele șase camere spațioase și bine întreținute, cu două saloane oficiale, cu trapeza și foișorul sprijinit pe stâlpi de piatră și arcade cu pictură și ornamente originale, alcătuiesc acest palat în stil brâncovenesc. Edificiul se crede că a fost reconstruit pe vechile temelii ale stăreției din epoca lui Matei Basarab.

Pictura în frescă din foișor este predominată de chipul Maicii Domnului – Oranta, zugrăvită în calota superioară cu Pruncul în față, înconjurată de arhangheli și sfinți. Arhitectura palatului și ornamentația foișorului cu influențe occidentale, ne amintesc de epoca lui Matei Basarab și Constantin Brâncoveanu. La interior, de o parte și de alta a celor două coridoare, ca și în camere de altfel, se păstrează bogata colecție de icoane, majoritatea din secolele XVIII-lea și XIX-lea, care ornamentează pereții palatului, făcând din el o adevărată expoziție, apreciată mult de vizitatori și chiar de specialiști în arta religioasă.

În anul 1715, Ștefan Cantacuzino restaurează în întregime clopotnița mănăstirii, asemănătoare cu cea de la Hurezi, și casa stăreției de la nord cu frumosul foișor pe stâlpi de piatră în stil brâncovenesc și pictură de tradiție bizantină, păstrate în stare bună până azi.

La început, chiliile înconjurau biserica din toate părțile. Chiar în preajma bisericuței de lemn, până în 1814, exista un ansamblu de locuințe pentru maicile bătrâne și bolnave. Cu timpul s-au făcut mai multe modificări. După toate probabilitățile, cel puțin temeliile clădirilor actuale aparțin epocii lui Matei Basarab.

Icoana Maicii Domnului „Grabnic ajutătoare", de care este legată originea Mănăstirii Dintr-un Lemn, păstrată în catapeteasma bisericii de zid, ferecată în argint „de dumnealui vel vornic Radu Golescu, spre pomenirea veșnică a lui și a celor ce au ajutat și au lucrat această îmbrăcăminte", adică argintarul Blom, în anul 1812. Unii istorici spun că icoana ar fi fost ascunsă în scorbură, de către Ancuța, nepoata lui Petru Rareș. Adevăr sau legendă, nu contează. Aceste locuri binecuvântate sunt foarte căutate de turiști. Mii de pelerini ajung aici din cele mai îndepărtate colțuri ale lumii și se închină la Icoana Preacuratei, cea descoperită de pustnicul în inima bătrânului stejar. Este din lemn și nu se cunoaște originea ei. Probabil, provine din Grecia, fiind făcută după un model realizat de însuși Sfântul Apostol Luca, făcătorul de icoane, cel care a pictat-o prima dată pe Sfânta Fecioara Maria.

Din nefericire, tradiția a consemnat puține minuni săvârșite de Icoana „Grabnic ajutătoare" de la Mănăstirea Dintr-un Lemn.

(Continuare în pag. 13)

O NOUĂ TEORIE...

(Urmare din pag. 10)

Este deschizător de noi orizonturi în ceața universului. Este asemenea unui vector care ajunge foarte departe în viitor. Cum am simțit de mulți ani că Domnul îmi călăuzește raționamentele și îmi deschide mintea s-ar putea ca peste zeci de ani această **Teorie despre materie și univers** pe care ne-o dezvăluie cartea**„ Al Treilea mare curent din Istoria Filozofiei universale",** și acest Eseu foarte concentrat să fie o Mare revelație. Cum o da Domnul !

După ce am expediat Scrisoarea de felicitare domnului academician Gheorghe Păun, am trimis-o dintr-o curiozitate și unor oameni de știință pe care îi cunosc. Voiam să le cunosc părerea. Eseul a plăcut și a trezit un mare interes. Unul dintre ei mi-a spus că sunt „un Gânditor de elită". Cum sunt un om modest, chiar umil, am făcut o rugăciune. Acest fapt, că Eseul de față a trezit un mare interes și a fost apreciat m-a făcut să cred că ar fi bine să îl trimit domnilor academicieni de la cele patru Academii române, Academia României, Academia Româno-americană, Academia Republicii Moldova și Academia Româno-australiană. Apoi să îl trimit presei. Să vedem dacă acești domni sunt cât de cât interesați de filozofia și de știința românească, de descoperirile românești de pionierat în știința mondială. Și dacă au în dânșii dorința de a promova creațiile românești de top mondial.

O să luam acest fapt ca pe un Experiment. Ipoteza noastră este că domnii academicieni români și domnii profesori universitari, domnii cercetători din Institutule de cercetări din România sunt prea plini de ei și destul de invidioși ca să citească măcar Eseul de față. Dar să-l mai promoveze. La Ministerul Educației și Cercetării care are menirea să sprijine și să îndrume Cercetarea științifică în România, aceasta fiind sarcina celor care lucrează în acest Minister al Cercetării, nici nu ne mai gândim ! Oamenii aceștia luptă din toate puterile să distrugă cercetarea românească și să-i alunge pe cercetători valoroși din Țară.

În cărțile noastre „Psihologia și Pedagogia poporului român", "Explicarea poporului român", noi tratăm pe larg Sistemul de patologii al psihologiei poporului român, cel care ne-a îmbolnăvit toată istoria, și a făcut din noi un popor victimă de la început până azi. Axiofagia, patologie a psihologei poporului român care ne face să ne invidiem valorile, să le distrugem, să le „mâncăm", (ce ne mai mâncăm noi, românii, între noi !) așa cum am făcut cu mai toate valorile românești, este patologia care a făcut din noi un popor sinucigaș. Poporul român se poate salva în istoria lui nefericită numai prin punerea la treabă a Inteligenței și a Creativității lui, prin ajutarea și sprijinirea marilor Creatori care trebuie puși să lucreze în folosul dezvoltării neamului românesc și a Culturii lui atât de vechi. Căci aceasta este cea mai mare Bogăție a noastră, care ne-ar ajuta să progresăm, să evoluăm maximal. Și să ne salvăm în nesfârșirea timpului. Aceste descoperiri pe care le prezentăm în această Cărticică din zorii mileniului trei este posibil să deschidă mult mai devreme porțile mari ale cercetării și a le gândirii românești pe cărările întunecate ale necunoscutului...

Revenind acum la Religia totemică, la Gândirea magică, la Gândirea și la Credința în zei și la încrederea în Știință, în Istorie s-a întâmplat ca ori de câte ori Omul a trecut de la o Concepție filozofică despre lume și viață, despre univers, la următoarea viziune și Concepție filozofică situată pe un nivel superior să se vadă altfel pe el în această nemărginire cu adevărat misterioasă și înfricoșătoarea care este universul. Și nu numai să se vadă altfel, ci chiar să fie altul, să devină altul, mai evoluat.

Citind această nouă **Teorie despre materie și univers, oare** Omul modern, Omul contemporan, atât de bolnav, atât de alienat, de falsificat, atât de distrus de efectele toxice ale dezvoltării Civilizației umane pe o Linie negativă, ajunsă în punctul cel mai înalt în care se află acum, se va vedea, se va percepe și se va gândi pe el puțin altfel ? Da, așa ar fi normal. Așa cum Omul Renașterii, hommo universalis, se vedea pe el altfel decât se percepea Omul mitic din zorii umanității, la fel, Omul acestei noi Viziuni despre materie și univers pe care am adus-o în Filozofie se va vedea și el altfel.

Întrebarea pe care ne-o punem cu toată emoția este, dacă acest altfel îl va ajuta pe el, pe Omul contemporan, așa cum este el în această perioadă istorică, să fie mai bun, mai fericit, mai puternic ? Dacă îl va ajuta să evolueze, să urce pe următorul Nivel de evoluție ? Fie ca Bunul Dumnezeu să facă în așa fel ca această nouă **Teorie despre materie și univers să fie una benefică,** să-l facă pe om mai bun, mai inteligent, mai evoluat spiritual ! Să îl ajute pe Om să se depășească pe el, să îl apropie și mai mut de Dumnezeu, de Universul nesfârșit care ia cunoștință de existența Sa prin Om !

Dacă îl va ajuta să fie mai bun și să trăiască mai fericit în deceniile și secolele următoare în nesfârșirea cosmică, unde va trebui să înființeze habitaturi și colonii care să îl facă să meargă mai departe prin timp și prin univers ? Să dea Domnul să fie așa. Mulțumim, Doamne, că ne-ai ajutat să Te descoperim mai profund, să fim mai aproape de Tine, mulțumim, Doamne că ne-ai inspirat ! Fierbinte Te rugăm, așa cum o facem de mult timp, să ne inspiri în tot și în toate, și tot ce facem pe lumea aceasta și în existența aceasta să fie numai Gândul Tău ! Să vină numai și numai de la Tine ! Amin.

MARIUS MIHAI CROITORESCU: „RECUPERATORUL”

Petre CICHIRDAN

Avem în față cartea lui Marius Croitorescu, a treia, editată și tipărită în 2021 la Editura „Antim Ivireanul”, la fel ca celelate, doar că de această dată, în „Recuperatorul”, Sorin - Alexandru Barbu fiindu-i consilier editorial, designer și prepress... Fiind deja comentatori tradiționali ai tânărului scriitor de cărți de aventură militară, arma comando, cu multe momente de suspans, ne permitem să reluăm două citate ale noastre din recenziile publicate la cele două prime cărți: „Șantajul” (2019) și „Furtul” (2020).

L-am cunoscut pe Marius Croitorescu în anul 2020, când ne-a dăruit cartea sa „Furtul”, cum spuneam, apărută la Editura „Antim Ivireanul”, și căreia, cum obișnuim în astfel de cazuri, i-am întocmit o recenzie. Am crezut că este vorba de un debut literar dar aveam să constatăm că de fapt era a doua carte a acestui autor...

„O carte de aventuri palpitante care determină cititorul să nu o lase din mână, s-o citească de la primul rând la ultimul; să se bucure câteva ore de starea de visare, euforie, alături de personajul principal, chiar Marius Croitorescu, căpitanul cu patru stele pe umăr, care conduce o delegație de militari români în statul Mexic pentru a preda în siguranță o armă teribilă fabricată în România, armă pe care Mexicul o contractase contra unei sume uriașe de bani... în valută forte. În 1992. Da, în 1992 România era capabilă datorită unui nivel înalt atins tehnologic să fie competitivă pe o piață dominată de URSS și SUA (în 1992 arma pleca, dar ea fusese fabricată încă! de industria de armament românească! da, aceea comunistă). Stare de visare și euforie, cum spuneam, fiindcă căpitanul Croitorescu, în aventura sa de protejare până la predare (predare și recepție în sistem *Franco destinatar*) a teribilei arme, în parcursul ei mexican, la fel ca mai toți românii specialiști - profesioniști din perioada aceea extraordinară, următoare celui de-al Doilea Război Mondial- îi mai spunem postbelică- îmbină la fel de bine sentimentele de datorie profesională, patriotice, cu cele de dragoste pentru femeia iubită. În cazul romanului „Furtul” personajul *Juanita* este cheia întregului succes al căpitanului român, mai mult, el reușește să dea universalitate operei literare, poziționând-o între faptele- acțiunile bune- pozitive, ale omenirii.” (Petre Cichirdan, „Marius Mihai Croitorescu-*Furtul*”, *Povestea vorbii 21*, nr 3, 2020)

Pe parcurs am primit și prima carte a lui Croitorescu, „Șantajul”, căreia de asemenea i-am întocmit o recenzie din care cităm: « O carte frumoasă, cu care, se pare, Marius Mihai Croitorescu debutează în literatură, și pe care citind-o, constați că acest ofițer al Armatei Române pășește la mijlocul vârstei active (mature, după ani întregi și despre care are ce povesti) pe câmpul mănos al literaturii românești. Noi, de la volumul trecut, i-am urat:- Bine ai venit domnule tânăr scriitor specializat, după cum ți-a fost profesia și scrisul de până acum, în aventură militară, dragoste de țară și...iubire. Desigur, iubire pentru Eva, femeia visurilor pentru orice tânăr bărbat, și viril... Dacă în volumul pe care l-am citit, primul (el fiind al doilea din cariera ta) și care în 1992 surprindea prin excepționala activitate pe linie externă a militarilor români antrenați pe platourile de deasupra Carpaților- în regimul trecut- regim pe care toți de la vlădică la opincă l-am iubit necondiționat pentru ce a oferit el tinerilor români), de data aceasta în „Șantajul”, ai reușit să surprinzi cazul excepțional (de excepție și care nu s-a mai întâmplat nicăieri) de-a dreptul, întâmplat după Revoluție în țara noastră, acela în care România și-a deschis granițele (oricine, putând intra oricând, desigur, sau ieșind din țară)! ...Ani care amintesc de perioada colosală 1968 - 1973 de integrare europeană, de libertate bine înțeleasă, a societății noastre reprezentată, atunci, prin construcția Hotelului Intercontinental București în splendida Valahie (și, doar informativ o spunem, noi cei care scriem această recenzie, și prin construcția Hotelului Continental din Timișoara). Din această cauză surprinde acest roman de debut al tânărului scriitor prin desfășurarea aventurilor acestea cosmopolite cu specific românesc, naturalizate în sfârșitul de secol XX, într-o țară fostă a Trataului de la Varșovia, în aria de desfășurare a acțiunilor cuprinsă între Hotelul Continental, inclusiv, și zona (iată, iarăși) de lux a Lacului Snagov!» (Csaky E POE, „Marius Mihai Croitorescu: *Șantajul*” , Cultura *vâlceană* nr. 1, ianuarie, 2021)

Așadar, cunoaștem pe autorul acestui roman, carte de aventuri, „Recuperatorul”, a treia din seria acestora semnate de căpitanul în rezervă și, care, trebuie să spunem că ne-a produs o deosebită plăcere, îndrăznind să bănuim că vor trece anii și Marius Mihai Croitorescu, în fiecare din ei, ne va bucura cu câte o apariție editorială de acest gen! Fără discuții, credem, puțini vor fi aceia - dintre noii scriitori, care ne vor mai pune față în față cu faptele de arme ale oștirii posbelice, române (de-a dreptul fabuloase nu numai pe plan extern), cum deja am arătat! La nivelul comparat al elitelor mondiale din cadrul NATO și Tratatul de la Varșovia, în speță România, care, știm, era în independență față de organul tutelat de URSS...

Primind cartea, știam, că, imediat după prime-le pagini o să intrăm în odiseea ei, desfășurarea acțiunii căpitanului Marius Croitorescu din care nu o să lipsească scena de dragoste - iubire aprinsă, palpabilă (cea care oferă putere personajului) și scena de descriere geografică cuplată cu feericul peisaj natural și citadin... Iată, deci, o carte pe care citind-o te împlinești trăind în aventură și cunoaștere! Mai notăm, credem noi, o carte a momentului nefast pentru oricine locuitor al planetei, obligat, prin lege, la izolare și renunțare; obligat la restricție și prin care autorul, precum Zaharia Stancu în „Desculț”, îi solicită cititorului „să nu uite” ...cele văzute și întâmplate! și care îi poate creea reveria unei lumi apuse dar atât de aproape (prin perfecțiune - calitate și cantitate) de el...

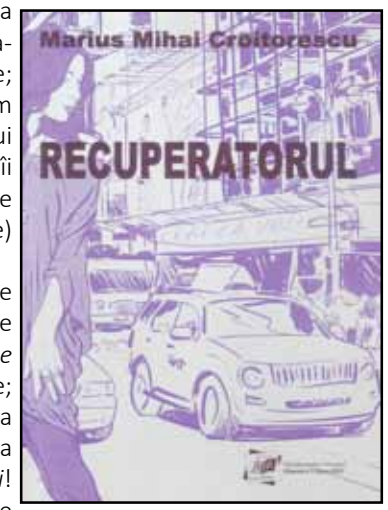

Cartea lui Marius Mihai Croitorescu se oprește, din start, asupra unei probleme de actualitate (diurnă): lăcomia, chiar *taxa pe lăcomie*, despre care, acum, atât se vorbește; lăcomia, boală grea, boală pe care a avut-o baba din povestea *Peștișorul de aur* dar și realitatea sintagmei populare *Banul este ochiul dracului*! Astfel, exceptând personajele pozitive: cele ale Ministerului Apărării Naționale (inclusiv căpitanul Marius Croitorescu, care, totuși, aici sau în comisia internațională organizată de acesta, nu exclude prezența unor „cârtițe” - prea ar fi totul frumos să nu fie așa), împreună cu frații Valles (din care Cereza devine iubita perfectă a lui Croitorescu): Cereza și Matheo Valles, Roberta Albany: trei patrioți agenți de legătură (formați de România) din Argentina!...personajele negative, toate bandiți notorii, criminali, foști lucrători în sprijinul României și care au trădat, sunt obsedate de îmbogățire, suferă de această lăcomie; și, desigur, ca în episoadele din celebrul serial „Sfântul”, cu Simon Templar, din anii ’60-’70, acestea sunt eliminate de căpitanul român (uneori și în luptă și cu 60 de gangsteri odată); desigur, ca și celebrul *Sfântul*, de fiecare dată, după luptă, cu iubita în brațe!...Ideea lansată de Marius Mihai Croitorescu este că meseria artă nu există atunci, când ea este practicată pentru bani! Motiv pentru care în această misiune aproape imposibilă în care pleca cu câteva! (cinci) procente șansă (șapte misiuni asemănătoare fiind eșuate)! căpitanul refuzase orice plată! Ba nu, ca să fie bani care aduc noroc, el ceruse ca întreaga sumă ce îi va reveni în caz de succes, și toată ca procent din sumele recuperate (desigur altă aluzie la un stat păgubos - sau lege - care nu recuperează banii de la persoanele care au furat și fac pușcărie) să fie donate, atenție!... „Muzeului de Artă Craiova, Muzeul *Grigore Antipa* București, Teatrul de Revistă *Fantasio* din Constanța Teatrul de Revistă *Nicolae Leonard* din Galați.”... Probabil că de aceea am notat și noi sub text, pagina 14: Când arta se naște sub semnul lăcomiei, banului, afacerii oneroase, atunci ea dispare...Ne-am amintit de expresia unui copil de 15 ani, care la un suc cu colegii, la barul cu umbrelute de lângă Muzeul Simian, auzise ce murdării financiare în limbaj golănesc discutau la o măsuță alăturată un grup de vajnici artiști profesioniști (sub semnul Uniunii de creație)...Venind acasă, copilul, ne-a spus (mie și nevestii): - De aceea ești tu mare artist plastic măi tată, că tu nu lucrezi pentru bani! ...Dar să vedem și citatul foarte frumos din cartea lui Marius Mihai Croitorescu: „Domnule Ministru, răspunse Croitorescu, lipsa de lăcomie așa cum spuneți, este neomenească, iar eu sunt om, așa că vă informez, subsemnatul ca persoană fizică sunt lacom pentru educație, știință și cultură, care înseamnă artă, util, frumos și necesar pentru orice structură socială, de aceea, fac această donație către cele patru instituții care îmi sunt foarte dragi.”...Da, cam diferit de Simon Templar... Credem că formația artistică a căpitanului care îl împinge spre literatură, probabil încă din perioada de adolescență îl face să privească meseria de militar de comando ca pe o veritabilă artă: « Aceste 40 de minute de studiu al „CIP”-ului l-au făcut pe căpitanul Marius Croitorescu să se adapteze, pentru trei sferuri de oră, devenind o fire contemplativă, concentrată asupra misiunii cu frenezie, ca și cum acesta ar fi fost alimentul vieții, reflectând pe lângă peisaj, viața tumultoasă, acțiunea dar și o polemică mascată care dă naștere unui vis îndrăzneț care generează o înțeleaptă alcătuire a vieții prin exaltare și entuziasm exploziv. »

Căpitanul Croitorescu, personajul principal, se exprimă ca un campion mondial la tot felul de sporturi: pistol tragere la țintă (victimile sale mor împușcate în frunte între ochi, așa cum ucidea cu sabia - floretă - Cavalerul Lagardere din „Cocoșatul” jucat pe marile ecrane în anii ’60 de Jean Marais!), aruncarea cuțitului neapărat exact în centrul beregății „banditului”, execuția cu pistolul mitralieră, și în toate aceste execuții excelând la capitolul viteză care îl făcea de neînvins...urmare a miilor de ore petrecute în poligoanele Ministerului Apărării Naționale! „La poligon, căpitanul Croitorescu întotdeauna pleca cu insectarul după el. Acest insectar era simplu, într-o cutie de carton erau multe insecte, de regulă muște de diferite mărimi, înfipte în ace de gămălie, care constituiau ținte pentru pistoale, pistoale mitralieră și celelalte arme de foc, cu care se antrena căpitanul Marius Croitorescu.” Era conștient că într-o meserie ca aceasta, nu poți să fii pe locul doi, dacă dorești să rămâi în viață. Ori ești cel mai bun! ori te lași de meserie...

Marius Mihai Croitorescu se dovedește, cum spuneam, un as al descrierilor peisajelor fie ele naturale sau citadine. Este o plăcere să citești acele pasaje care descriu orașul Buenos Aires, capitală a Argentinei, sau cele ale Patagoniei, cuprinzând Argentina și Chile, sau ținuturile din Peru și Bolivia...Peisagistică, geografie, artă și istorie...„Denumit *Parisul Sudului* Buenos Aires este un oraș al imigranților din Lumea Nouă, cu o mare diversitate de populație, plin de viață și cu o energie continuă care îl aseamănă foarte mult cu New York-ul. Deși cei mai mulți trăiesc în mediul urban, argentinienii continuă să se simtă legați de spiritul *gauchoului*, care înseamnă călătrețul legendar al pampasului.”

Acțiunile de recuperare de bani - zeci de milioane - dolari și euro, dar și monedă sud americană, de documente secrete (un număr de 200 vitale pentru mai multe state) și mai ales CIP-ul mult căutat după ce fusese furat de acești foști agenți ai serviciilor externe românești, dezertori de renume transformați în gangsteri și criminali pe continentul sud american, se desfășoară rapid și fără surprize deosebite, fără nici o pierdere de viață din partea personajelor pozitive aliate căpitanului Croitorescu care a mai avut și sarcina ștergerii urmelor, însemnând eliminarea fizică a tuturor acestor foști agenți și clanurile lor. Iată pe scurt istoria acestor recuperări: de la Elan Musk, după eliminarea lui și a clanului său, căpiatanul român a recuperat CIP-ul, bani foarte mulți, lichizi și în conturi, și un număr de 133 de documente. De la Bernard Arnauld a recuperat tot așa, după eliminare, bani foarte mulți și 66 de documente secrete... De la Jerry Mason- directorul hotelului *Alver Palace Hotel* – a recuperat ultimul act secret și enorm de mulți bani! Cu această ocazie eliminând complet banda de răufăcători care făcea legea în lumea această interlopă, bandă condusă de Don Casanare!...Nu mai descriem scenele de dragoste care au loc între căpitanul Croitorescu și Cereza Valles adevărate scene, fierbinți și chiar mai mult de atât, care ar pasiona și pe cei mai avizi vânători, pasionați cititori de pagini cu încărcătură amoroasă. Vă lăsăm pe dumneavoastră stimați cititori să descoperiți plăcerile unor astfel de pagini, în care căpitanul Croitorescu se dovedește a fi un maestru al genului...

EPIGRAME

(Urmare din pag. 3)

Pedagogică

Câțiva elevi din satul meu,
Căzând la bac în astă vară,
În două luni se angajară,
Suplinitori la un liceu.

Labirint judiciar

Când hoțul vaca mi-a furat,
La judecată-am câștigat;
Cu-atâtea sume cheltuite,
Îmi cumpăram vreo șapte vite.

Peste 30% din terenuri sunt vândute străinilor

Țăranul și-a vândut pământul,
Nu-l arde soarele și vântul
Și azi pe masa lui găsești,
Doar pâine și covrigi turcești.

Revoluția agrară

Primăvara radiază,
Declanșând campania
Iar țăranul azi lucrează,
Prin grădini în Spania.

Vise orientale

Țăranul și-a primit pământul
Și-n gând porni cu tot avântul
Să îl planteze cu măslini,
Dar îl cultivă cu ciulini.

Mărețul simbol românesc

Falnic tricolor se-nalță
Pe pământul suveran,
Dar tot mândru, cu prestanță,
Stă la brâul de țăran.

Afaceri

O săptămână-am alergat,
Pe la notar cu tot avântul,
Să-mi vând la un arab pământul
Și-apoi m-a angajat argat.

Mai sunt partide de onoare

La început a fost cuvântul
Cu care ne-a ademenit,
Că vor restitui pământul;
Ș-au dat doi metri gratuit.

SCRISOAREA LUI MANUIL DIN CORINT CĂTRE NEAGOE BASARAB

Constantin MĂNESCU-HUREZI

La sfârșitul anului 1969, cunoscutul bizantinolog român Petre Ș. Năsturel (1923-2012) aducea în atenția cercetătorilor români un izvor inedit al istoriei românilor, descoperit de G.C. Lowe în anul 1929 în Biblioteca Universității Urbana din Illinois (U.S.A.). Este vorba despre Scrisoarea marelui ritor al Patriarhiei ecumenice Manuil din Corint către Neagoe Basarab, voievodul Țării Românești (23 ianuarie 1512-15 septembrie 1521), un mic tratat de teologie simbolică despre deosebirile dogmatice, liturgice și eclesiologice dintre Biserica Ortodoxă a Răsăritului și Biserica româno-catolică, scris la cererea voievodului Țării Românești.

Scrisoarea, rămasă multă vreme necunoscută atât celor care s-au ocupat de personalitatea și Învățăturile voievodului muntean, cât și celor care au studiat personalitatea și operele marelui ritor și profesor constantinopolitan, a fost redescoperită de Christos G. Patrinelis și publicată de acest savant grec în Buletinul Societății Elene de Istorie și Etnologie, în anul 1962. Acesta a trimis, prin Leandros Vranoussis, lui Petre Ș. Năsturel copia microfilmată a manuscrisului de la Illinois, care are meritul de a fi intuit și dezvăluit cel dintâi, descifrându-le în felul său, multiplele semnificații pe care le avea Scrisoarea lui Manuil ca document privitor la istoria românilor. Deslușirea cerută de voievodul român lui Manuil din Corint era imperios necesară, deoarece Neagoe intenționa să adere, împreună cu Ștefăniță Vodă, domnul Moldovei (20 aprilie 1517-14 ianuarie 1527), la cruciada anti-otomană plănuită de papa Leon al X-lea (1513-1521) și simțea nevoia să fie pregătit și din punctul de vedere teologic în vederea dialogului cu lumea catolică.

Petre Ș. Năsturel arăta, în 1969, în revista România literară, că Scrisoarea lui Manuil dovedește îndeletnicirile teologice ale lui Neagoe și atestă interesul acestuia pentru dezbaterile privitoare la divergențele dintre ortodoxie și catolicism, foarte actuale în lumea creștină după eșecul sinodului unionist de la Ferrara-Florența. Ne aflăm în perioada în care presiunea turcilor Osmanlâi devenea tot mai apăsătoare asupra Răsăritului creștin. Împăratul bizantin Ioan al VIII-lea (1425-1448), în culmea disperării, s-a decis să încerce din nou unirea Bisericilor, nădăjduind să obțină astfel ajutorul Apusului. Cu toate că încercările făcute până atunci au adâncit și mai mult prăpastia dintre greci și latini, în Constantinopol erau destui care considerau că singura salvare a Imperiului bizantin amenințat de turci ar putea veni numai de la Roma, în schimbul unirii. Acestei grupări s-a alăturat și Împăratul Ioan al VIII-lea, și astfel a avut loc sinodul de la Ferrara-Florența, între anii 1432-1445, dar fără niciun rezultat. Deși Constantinopolul a căzut sub turci, la 29 mai 1453, încercările de unire cu Biserica Romei au urmat și după această dată.

Cine era Manuil din Corint? Născut în preajma anului 1460 și decedat între vara lui 1530 și septembrie 1531, acesta a fost discipolul lui Matei Kamariotes (+ circa 1490) și urmașul acestuia ca profesor la Marea Școală patriarhală din Constantinopol. În 1481, el a rostit cuvântarea funebră la înmormântarea patriarhului Maximox III în calitate de oficial al Patriarhiei. În 1483-1484, era mare ritor, funcție creată după căderea Constantinopolului și pe care el a deținut-o primul. La 1489, este numit și „logothet al Marii Biserici" (cancelar). În intervalul 1504-1523, este amintit adesea ca mare ritor (retor). Documentele vremii arată că Manuil devenea, la nevoie, purtătorul de cuvânt al patriarhului ecumenic. Ultima mărturie despre Manuil din Corint provine din Viața Sfântului David din Eubeea, scrisă de monahul Cristofor, ucenicul acestuia, David fusese egumenul mănăstirii Varna Kova, din Dorida, vizitată de patriarhul Ieremia, „însoțit de preaînțeleptul ritor Emanuil".

Mare ritor al Patriarhiei ecumenice și profesor la Marea Școală a Patriarhiei, Manuil din Corint este autorul a numeroase lucrări, de mare diversitate. A compus poeme, imnuri bisericești, akolauthii, sinaxare, tratate de natură dogmatică și polemică. Potrivit lui Christos G. Patrinelis, locul acestuia este semnificativ în cultura greacă, deoarece el este singurul scriitor și intelectual vrednic de prețuire care se manifestă activ în Răsăritul dominat de turci în perioada 1480-1540, perioadă de maximă criză nu numai pentru supraviețuirea Neamului, dar și pentru continuitatea tradiției spirituale greco-bizantine.

Manuil din Corint este reprezentantul unei generații de tranziție de la bizantinism la post-bizantinism, fiind, cu precădere, un polemist care și-a îndreptat critica în două direcții: **1.** În primul rând, continuându-i pe maestrul său Matei Kamariotis și pe Ghenadie Scholarios, profesorul acestuia, el atacă vehement, în numele creștinismului, curentul de idei neoplatonizant declanșat de la Mistra asupra Italiei și întregului Apus de Georgios Gemisthos Plethon, curent filosofic pe care îl numește, pe bună dreptate, neopăgân, noi am spune de liberă cugetare filosofică. **2.** În al doilea rând, Manuil din Corint combate, în numele orto-doxiei, catalocismul. Politica anti-catolică este acum concentrată asupra celor cinci puncte identificate ca esențiale la Sinodul de la Florența: Filioque, adică purcederea Sfântului Duh de la Tatăl și de la Fiul, azimele, Purgatoriul sau focul purificator, beatitudinea sfinților sau contemplarea directă a lui Dumnezeu și primatul papal.

De menționat faptul că marele ritor nu i se adresează niciodată lui Neagoe Basarab cu titlul de „bazileu al romeilor", adică al Imperiului bizantin, ci numai cu acela de „bazileu al Ungrovlahiei". Folosirea termenului „bazileu" exprima sublinierea apăsată a suveranității „marelui voievod și domn" Neagoe Basarab asupra întregii Țări Românești, a Ungrovlahiei și numai a ei, nici măcar asupra celeilalte Vlahii, a Moldovlahiei, și cu atât mai mult asupra fostului Imperiu bizantin. Acestuia din urmă i se substituise, în 1453, prin dreptul cuceririi, înțeles potrivit concepției islamice, Imperiul otoman. Biserica Ortodoxă, în frunte cu Patriarhia ecumenică, întâistătătorul său și Sfântul Munte Athos, se încadrase în structurile imperiale otomane, acceptând cu resemnare creștină starea de fapt și statutul acordat ei de cuceritor, iar sultanii otomani se pretindeau ei înșiși succesori legitimi ai împăraților bizantini, asumaseră prerogative și titluri bazilicale bizantine, invocau înrudirea lor cu Comnenii și erau tratați ca atare chiar de creștinătatea ortodoxă supusă. Dacă domni ai Țării Românești și ai Moldovei au fost numiți de foarte multe ori „bazilei" și „țari" în cronici, elogii, encomii și în alte asemenea piese ale literaturii aulice, datorate nu o dată clericilor și intelectualilor greci în căutare de subvenții în capitalele Țărilor Române, încadrate, în felul lor, în sistemul de putere otoman, acest lucru s-a întâmplat numai din intenția autorilor lor de a sublinia elogios, uneori chiar lingușitor și interesat, faptul incontestabil că voievozii români au preluat funcția de protectori ai Bisericii Ortodoxe și culturii creștine în vremea Turcocrației, funcție deținută înainte de căderea Constantinopolului de împărații bizantini. Iată, spre exemplu, termenii meșteșugiți retoric prin care patriarhul Ioanichie al Antiohiei îl salută pe domnitorul Vasile Lupu, în 1648: „ca un domn preaevlavios, ca unul care ține locul și are chipul preaortodocșilor și sfinților bazilei".

Într-adevăr, domnii Țării Românești și ai Moldovei, în calitate de „ctitori" de tradiție bizantină, recunoscuți ca atare de Biserica ortodoxă, au sprijinit cu generozitate Patriarhia ecumenică, mănăstirile din Sfântul Munte Athos, celelalte patriarhii răsăritene, numeroase mănăstiri din Orientul Mijlociu și Apropiat și întreaga producție de literatură religioasă ortodoxă și laică a popoarelor creștine supuse Sultanului. Instituția bizantină a ctitorului a fost adoptată însă normelor și exigențelor juridice, administrative și fiscale ale Imperiului otoman. După cum a demonstrat Nicoară Beldiceanu într-un studiu publicat în revista Byzantion nr. 2/1980, otomanii, în calitatea lor de succesori pretins legitimi ai Imperiului bizantin, i-au asimilat pe domnii români unor mütevelli, așadar administratori răspunzători de fiscul otoman de vaqf-uri, de bunuri cu caracter de fundații religioase, încredințați cu gestiunea bunurilor mănăstirilor creștine athonite. Fără îndoială, domnii români au preluat, sub forma instituțională turcească și în spiritul ei, îndatoriri ale vechilor împărați bizantini „față" de comunitatea creștină ortodoxă supusă acum Imperiului otoman, nicidecum însă prerogative care să justifice o accesiune oricum imposibilă la tronul imperial. Domnilor Țării Românești le revenea și îndatorirea de garanți față de autoritatea otomană ai achitării sarcinilor fiscale de către mănăstirile athonite pentru bunurile lor supuse impozitării, de la care uneori s-au sustras prin evaziune. În acest sens, Neagoe Basarab a fost el însuși, asemenea bazileilor bizantini, „mare ctitor a toată Sfetagora".

Scrisoarea lui Manuil din Corint către Sfântul Voievod Neagoe Basarab confirmă, așadar, încă o dată, dacă mai era nevoie, nu numai faptul asumării, dar și limitele în care a fost asumată de către voievozii români, în vremea Turcocrației, moștenirea imperială bizantină: pe de o parte ei s-au numit și au acceptat să fie numiți bazilei și țari, termeni totuși rar folosiți de scriitori, pentru a-și legitima astfel domnia absolută asupra întregii Țări Românești sau Moldovei, pe de alta, ei s-au numit și au acceptat să fie numiți astfel pentru a-și arăta disponibilitatea de a asuma funcția bazilicală de protectori ai Bisericii creștine ortodoxe exercitată altădată de împărații bizantini.

Micul tratat de teologie simbolică privitor la deosebirile dintre catolici și ortodocși scris de Manuil din Corint pentru Neagoe Basarab nu este singura lucrare cu acest conținut care i se datorează. S-a păstrat sub numele lui Manuil din Corint, tot în formă epistolară, și o Apologiel a ortodoxiei adresată fratelui dominican Franciscus, de altfel necunoscut, ca răspuns la o scrisoare prin care acesta îl provoca la discutarea deosebirilor dintre romano-catolicism și ortodoxie, cerându-i, cu protocolară politețe și smerenie, să-i arate dacă greșește cu ceva susținând anumite dogme, rituri și principii eclesiologice ale Bisericii apusene. Ea ar data, după Herbert Hunger, din anul 1523. În fapt, fratele predicator Franciscus supune judecății lui Manuil din Corint cele cinci principale deosebiri de credință dintre latini și greci identificate la Sinodul de la Florența, urmate de alte cinci deosebiri secundare (identificarea botezului catolic cu cel ortodox, inadmisibilitatea divorțului, împărțirea de azime la Cina cea de taină, inutilitatea epiclezei pentru prefacerea pâinii și vinului la săvârșirea Sfintei Euharistii. Marele ritor respinge cu numeroase argumente scripturistice și patristice aserțiunile teologice ale fratelui dominican, pe care le consideră eretice. El citează dintre Părinții greci pe Sfinții Dionisie Areopagitul, Athanasie al Alexandriei, Vasile cel Mare, Grigore Teologul, Chiril, Ioan Damaschinul, Grigore al Nissei și Nil, iar dintre Părinții latini pe papa Damasus.

Scrisoarea lui Manuil din Corint către Neagoe Basarab rămâne un document de maximă importanță pentru istoria bisericească și pentru relațiile dintre cele două Biserici surori. Marele ritor și didascăl din Constantinopol îngăduie tacit lui Neagoe Basarab, tratat drept cap al creștinității răsăritene captive, colaborarea politică și militară anti-otomană cu Roma, suspendându-și critica deschisă în privința primatului papal, dar respinge categoric dogme socotite eretice și avertizează, în chip desigur excesiv, asupra protejării ereticilor armeni și necredincioșilor iudei de către papalitate, precum și asupra posibilei renașteri a neoplatonismului sub egida Romei. Această scrisoare atestă în același timp nivelul elevat al culturii teologice din Țara Românească, precum și poziția proeminentă a Sfântului Voievod în lumea ortodoxă și râvna lui pentru restaurarea unității Bisericii.

ICOANE MIRACULOASE

(Urmare din pag. 11)

Totuși, perso-nalul monahal relatează unele dintre ele pelerinilor care cercetează sfântul așezământ. Se pune despre Nicolae că este unul dintre copiii dăruiți de Preacurata Fecioara Maria, venit pe lume după ce părinții s-au rugat fierbinte în fața Icoanei, ca să-l poată zămisli. Și, de când a venit pe lume, tatăl și mama vin în fiecare lună la mănăstire și-i aduc Maicii Domnului un crin – semn de iubire și recunoștință. Părinții lui Nicolae s-au rugat mult în fața icoanei făcătoare de minuni, pentru a primi un prunc. După ce doamna a rămas însărcinată, au hotărât să vină în fiecare lună la mănăstire, pentru a-i mulțumi Măicuței.Soția unui colonel de aviație a intrat în comă, fără să fie bolnavă de ceva foarte grav; a căzut la pat și a fost dusă la spital, unde a rămas în comă timp de aproape trei luni. Când și-a revenit, a povestit un fapt cutremurător.

A spus că din perioada cât a fost în comă nu-și amintește nimic, cu excepția momentului dinaintea trezirii. Atunci s-a văzut în Mănăstirea Dintr-un lemn, iar în fața ei se afla Icoana Maicii Domnului, cu o lumânare aprinsă înainte. Și, dintr-o dată, Preacurata i-a vorbit din icoană, spunându-i: „Hai, trezește-te. Trebuie să revii printre ai tăi!". Și în clipa următoare s-a și trezit din comă.

De asemenea, maicile relatează despre un inginer care lucra la mănăstire și a cărui mamă s-a îmbolnăvit de cancer. Era într-un stadiu foarte grav, doctorii nu-i mai dădeau nicio șansă. Așa că a luat-o din spital și a adus-o la mănăstire. Aici s-a rugat la Icoana Maicii Domnului care i-a împlinit credința: mama inginerului nu a murit, ci trăiește și astăzi".

Pentru folosul duhovnicesc al viețuitorilor Mănăstirii Dintr-un Lemn, al pelerinilor și credincioșilor care își așază nădejdea pentru tămăduirea bolilor sufletești și trupești în mijlocirea Maicii Domnului către Fiul Său, IPS Părinte Arhiepiscop Varsanufie a rânduit ca duminica, 7 octombrie, să fie cinstită Icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului „Grabnic ajutătoare" de la această mănăstire. Ierarhul a arătat în cuvântul de învățătură că: „Maica Domnului este mijlocitoarea rugăciunilor noastre înaintea lui Dumnezeu, iar în nemărginita sa bunătate niciodată nu încetează să ne dăruiască nouă cele de folos pentru mântuirea sufletelor noastre. Sunt foarte multe minunile pe care Maica Domnului le face și nu este om care să-i ceară ajutorul și să rămână nemângâiat, să rămână fără răspuns. «Căci singură stând între Dumnezeu și întreg neamul omenesc – învață Sfântul Grigorie Palama – L-a făcut pe Dumnezeu Fiul Omului, pentru ca fii ai lui Dumnezeu să-i facă pe oameni»".

POVESTIRI DESPRE ÎNTÂLNIRI „PSEUDO-COSMICE”. EPISODUL AL DOILEA. ÎN FOSTA U.R.S.S.

Petre MERCEA

(Povestioare adevarate pentru Felix Sima)

Felix, dacă m-ai tot încurajat să plec pe drumul povestirilor mele „pseudo-cosmice”, trec acuma la al doilea episod, în care îți povestesc despre o asemenea întâlnire pe care am avut-o în urmă cu mulți ani, în fosta Uniune a Republicilor Sovietice Socialiste (URSS).

*

În luna august a anului 1975 m-am aflat, ca student fizician practicant, la Institutul Unit de Crecetări Nucleare (JINR) de la Dubna, un orășel situate cam la 120 km nord de Moscova, pe malul drept al fluviului Volga. Deja în evul mediu timpuriu au fost atestate în acel loc mici așezări umane; o dezvolare mai considerabilă a primit-o însă zona aceea în perioada 1932–1937, când s-a lucrat din plin la construirea canalului dintre râul Moscova și Volga (128 km lungime) și la hidrocentrala de la Ivankovo (azi, un cartier al Dubnei, pe malul stâng al Volgăi). Despre faptul că acest canal a fost realizat, în mare parte, cu munca forțată a peste 200.000 de condamnați din **Г**лавное **у**правление **лаг**ерей – perscurtat pe românește GULAG și însemnând cam „Administrația Centrală a Lagărelor și Coloniilor de Muncă Reformatoare” l-am aflat mulți ani mai târziu. Așa cum am aflat și că, după 1942, pe aceleași șantiere au lucrat și multe zeci de mii de soldați germani luați prizonieri de Armata Roșie în cel de Al Doilea Război Mondial. Dar așa, prin munca, suferințele și sacrificiul acestor „pedepsiți ai sorții”, s-a realizat și o hidrocentrală care putea furniza cantitățile mari de energie electrică necesare acceleratoarelor de particule plănuite a fi construite la JINR. Fapt este că, având la dispoziție numita hidrocentrală, „Puterea sovietelor” a plasat în Ivankovo și o unitate de cercetare și dezvoltare pentru construcția de rachete (militare) și o uzină pentru realizarea lor la scară mare. Pe acest motiv, Ivankovo era, la vremea când am fost eu la Dubna, o „zonă industrială închisă” pe care, fără premis special, nu avea voie nimeni să-o viziteze. Uneori, (ziua dar și noaptea) auzeam în Dubna duduitul motoarelor de rachetă ce erau testate în ceea ce azi poartă numele de Дубненский машиностроительный завод – sau mai pe înțele, în engleză, „Dubna Engineering Plant“ și (se pare că) produce rachete de croazieră pentru armata Rusiei.

Revenind însa la JINR, acest institut a fost înființat ca Institut de Probleme Nucleare (INP) al Academiei de Științe a U.R.S.S. în 1949 și dedicat cercetărilor fundamentale de fizică cu acceleratoare de particule. Încearcă să-ți imaginezi că un atare „aparat” este format dintr-un inel de elemente fero-magnetice, cu un diametru de vreo 70 metri, lat de vreo 8 metri și înalt de vreo 3,5 metri și cântărind, undeva, pe la 100.000 de tone! În centrul acestui „monstru” este un canal îngust prin care zeci de pompe speciale sug aerul până se realizează un vid mai abitir ca în spațiul cosmic! C\nd aceste conditii sunt realizate, cu curentul electric de la hidrocentrala Ivankovo, se realizează, în acest „inel”, un câmp magnetic extrem de puternic, în care particulele sub-atomice sunt accelerate în cerc, până aproape de viteza luminii. Din când în când, aceste particule cu o energie extrem de înaltă, sunt dirijate electromagnetic să bombardeze diferite tipuri de alte particule sau materiale. Din „ciocnirile” ce rezultă, fizicienii pot afla multe despre natura și proprietățile materiei din care este alcătuit universal nostru.

La începutul anilor 1950, la nivel mondial, s-a ajuns la consensul că asemenea cercetări pașnice (deci nemilitare) de fizică atomică și nuclear, trebuie să devină accesibile unei largi comunități de crecetători din diferite țări. Așa a luat ființă, în Europa de Vest, în 1954, Centrul European de Cercetări Nucleare (CERN) de la Geneva, iar ca răspuns la aceasta, în 1956, JINR-ul de la Dubna (care reunea, la acea dată, ca membri, 11 „țări socialiste prietene”, printre care și Republica Populară Romană.

În present, la JINR lucrează cam 5.500 de angajați (cam 1.200 cercetători și 2.000 de ingineri din vreo 20 de țări) și institutul este una dintre cele mai reputate instituții din lume în domeniul cercetărilor nucleare. Este locul în care s-au sintetizat, pentru prima oară, o serie de noi elemente cum ar fi Nobeliul, Rutherfordium, Dubnium, Seaborgium, Livermorium, Oganesson și Tennessine).

În august 1975, eu făceam parte dintr-o delegație de studenți ai facultăților de fizică din Romania care, obținând rezulate deosebit de bune la finele anului trei de studii, eram invitați de Academia de Științe a U.R.S.S. să facă, timp de o lună, practică în cercetare la JINR. Aceasta era o onoare și o șansă deosebite deoarece, în baza unei convenții între Academiile de Științe ale U.R.S.S. și României, numai studenți din țara noastră beneficiau de o atare invitație. La cererea mea, am fost repartizat într-un laborator de „separări izotopice” în care, cu aparate special, se separau și analizau izotopii generați prin „ciocnirile” nucleare din acceleratoarul de particule al JINR. Mult mai târziu aveam să aflu că laboratorul în care am lucrat făcea parte dintr-o secție a JINR condusă de profesorul Yuri Oganessian. Invențiile și munca colectivelor conduse de dânsul au contribuit, în mod decisive, la sintetizarea, pentru prima dată, a ceea ce se numesc „elementele transuraniene” – deci mai grele ca uraniul. Acestea sunt elemente supergrele, cu numerele de ordine de la 106 la 118, care nu apar în natură, ci trebuie sintetizate artificial, în cantități infime, cu ajutorul unor „aparate” cum am descris mai sus. Pentru aceste merite științifice, elementul cu numărul de ordine 118 poartă numele de Oganesson și astfel, profesorul Oganessian, azi în vârstă de 89 de ani, este singura persoana în viață după care este numit un element din tabloul periodic. Eu am lucrat însă într-un domeniu mai puțin spectaculos dar, oricum, interesant și numai prin faptul că utilajele la care aveam acces erau, practice, unice în lume. Plăcut era și faptul că pentru noi, practicanții, sâmbetele și duminicile erau libere, chiar dacă cercetătorii din laboratoarele unde lucram trebuiau să vină să-și urmărească unele experimente și în aceste zile. Dar, ce să faci în timpul liber!? Orășelul Dubna nu oferea, în acest sens, nimic ce ar fi putut fi interesant. Am fost avertizați să nu ne vină „ideea tâmpită” de a încerca „să facem o plimbare” peste hidrocentrală, în cartierul Ivankovo unde duduiau, din când în când, motoarele de rachetă! Scăldatul în Volga l-am probat de câteva ori, dar apa era cam rece și am fost atenționați că, din cauza hidrocentralei aflată la doar câteva sute de metri în amonte, sunt curenți periculoși chiar lângă mal. Așa că nu era cazul „să facem pe voinicii înotători”. A pleca undeva mai departe din Dubna, ar fi fost o idee bună, dar se lovea de „restricțiile de mișcare a persoanelor fizice” în vigoare pe atunci în U.R.S.S. și anume - chiar dacă erai cetățean sovietic (dar și mai abitir pentru cetățenii străini) nu puteai, pur și simplu, să te duci la gara feroviară, fluvială sau la autogara din Dubna să-ti cumperi un bilet de călătorie, să zicem de la Dubna la Kiev. Pentru o atare deplasare, trebuia să depui o cerere la „organul competent”, în care precizai exact motivul pentru care, când, pe ce rută și cu ce mijloc de transport dorești să faci deplasarea. Dacă „ai fost baiat cuminte”, făceai parte dintre aceia cărora „organul competent” le aproba o atare deplasare. Atunci, toate datele de mai sus erau trecute într-un fomular tip (раэрешение на поездку) parafat cu o ștampilă mare, rotundă. Cu „hârtiuța” asta puteai merge la ghișeu să-ți cumperi mult râvnitul bilet (dacă mai erau unele libere). Pentru Dubna însă, existau de la această regulă generală doua excepții și anune: nu era nevoie de раэрешение pentru a călători cu trenul la Moscova sau cu vaporul pe Volga, în orășelul Kimry aflat la circaa 25 km aval de Dubna. În consecință, cu prima ocazie m-am urcat sâmbătă, dis-de-dimineață, în trenul de Moscova și, după cam o oră și jumătate, am ajuns la gara Sawjolow din nordul capitalei URSS. Acolo aveam un plan clar. Pe ruta cea mai scurt, am ajuns cu metroul la Expozitia Realizarilor Economiei Sovietice (В.Д.Н.Х.). Ceea ce am vizat aici a fost expoziția permanentă COSMOS. Aflasem că aici erau expuse, în original sau copii 1:1, tot felul de rachete, sateliți artificiali și echipamente care au fost folosite în programele de explorare a cosmosului, de către oamenii de știință și inginerii din URSS. Cred că îți dai seama ce putere de atracție a putut avea asupra mea, care cu nici 4 ani în urmă încă visam să devin constructor de rachete cosmice, acel loc!? Fiindcă sovieticii știau cum și aveau și cu ce să impresioneze vizitatorii. În fața pavilionului COSMOS trona o copie 1:1 a rachetei purtătoare „Vostok” ce fusese dezvoltată pentru a lansa în cosmos navele cu oameni la bord. Era „un mostru” de aproape 40 metri înălțime, ținut în poziție verticală de lansare de un fel de „macara feroviară” specială. Una este să vezi așa ceva șezând comod pe șezlong, în fața televizorului alb-negru de acasă și alta este să te poți plimba pe sub ea, dându-i ocol și inspectând această deosebită realizare tehnică. Privind în sus, vedeam cele 20 de motoare-rachetă a primei trepte, care o dată pornite pe rampa de lansare, dezvoltau o flacără de vreo 100 m lungime, ce accelera, în puține minute, racheta ce, inițial, cântărea peste 225 tone, la o viteză de peste 28.000 km/h. Pentru mine însă, adevarata revelație au fost multele exponate din pavilionul din spatele rachetei „Vostok”. Acolo am putut să văd, la dimensiuni 1:1, satelitul „Sputnik” 1, lansat de URSS la 4 octombrie 1957 în cosmos. A fost primul satelit artificial al Pământului, creat de oameni și semnalele lui radio, care au putut fi recepționate timp de 21 de zile, relativ simplu, ca un bip-bip-bip monoton, au creat, în special la politicienii și militarii din SUA si vestul Europei, ceea ce s-a numit „șocul Sputnik-ului”. Pentru aceștia, era clar că acuma URSS avea rachete purtatoare care erau în stare nu numai să plaseze un satelit pe orbita Pământului ci, la „o adică”, puteau și să arunce o bombă atomică oriunde pe suprafața Pământului (inclusiv pe oricare oraș din S.U.A. sau Europa de vest). Dar în pavilionul COSMOS erau și copii 1:1 după mulți alți sateliți artificiali și nave cosmice realizate în URSS, precum și tot felul de echipamente originale folosite în misiunile spatiale. Văzându-le, realizai ce contribuție și realizări decisive au avut specialiștii sovietici la dezvoltarea cercetării pașnice a spațiului cosmic. Printre altele, îmi amintesc că am admirat îndelung vehiculul lunar „Lunohod-1” care, în noiembrie 1970, a fost plasat de satelitul „Luna17” pe suprafața Lunii. Era un fel de „lighean eliptic” de metal (plin cu echipamente tehnice) de cam 2 m lungime si 1m lățime și înălțime (a cântărit cam 750 kg). În „capacul ligheanului” se aflau celule solare ce alimentau motoarele electrice ale celor 2 x 4 roți realizate din sârmă, cu care vehiculul se deplasa cu maximum 2 km/h pe suprafața Lunii. Teledirijat de la 300.000 km distanță, din URSS, „Lunohod-1” s-a „plimbat” așa, timp de 11 luni, peste 10 km distanță, făcând zeci de mii de fotografii, peste 200 de panorame si analizând de cam 500 de ori solul lunar. Știam și apreciam ca realizări cu totul deosebite faptul că un număr de astronauți americani fuseseră „în carne si oase” pe Lună, înainte de „Lunohod-1” și reveniseră teferi pe Pământ. Dar și realizarea sovieticilor cu acest prim vehicul autonom plasat pe un corp ceresc al sistemului nostru solar merita toata admirația și respectul.

Plimbandu-mă ore în șir prin pavilionul cu pricina, am realizat cât de complex este domeniul zborurilor cosmice și ce performanțe de inventivitate și realizare tehnologică au fost necesare pentru realizarea lor. Ca un fel de „încoronare” a acestor revelații, a fost faptul că în august 1975, in pavilionul COSMOS erau expuse, la scara 1:1, copii fidele a navei americane „Apollo” si sovietice „Soiuz 19” cuplate, ca și în zborul lor orbital comun ce avusese loc în urmă cam cu trei săptămâni. După 1972, americanii iși încheiaseră programul „Apollo” de aselenizări cu astronauți pe Lună. Din acel program, le rămăseseră două rachete purtatoare „Saturn-1B” și capsulele „Apollo” aferente. Pe de altă parte, sovieticii, realizând că efortul de a trimite oameni pe Lună și a-i aduce înapoi nu ar mai avera efectul propagandistic ce și-l doreau pentru realizările lor, încheiaseră planurile unei aselenizări cu cosmonauți sovietici pe Lună. Aveau însă la dispozitie navele „Soiuz” care erau înalt dezvoltate pentru zboruri în jurul Pământului și foarte fiabile. Și așa, în ciuda (sau poate tocmai din cauza) „războiului rece” ce domnea pe plan politic între SUA si URSS, cercetătorii acestor două națiuni pionere și lidere în curcerirea cosmosului, au reușit să dezvolte programul comun „Apollo-Soiuz”. În cadrul lui, o navă „Soiuz” cu doi cosmonauți, lansată din Baikonur/Kazahstan s-a „întâlnit” și cuplat în cosmos, pentru mai multe zile, cu o capsulă „Apollo” cu trei astronauți, lansată de la Cape Kennedy din USA. A fost primul zbor cosmic cu echipaj internațional din istorie. Cei cinci „chiriași” ai complexului „Apollo-Soiuz” au facut o serie de experimente care mai târziu au folosit la dezvoltarea de zboruri cosmice commune, inclusiv la cel al actualei Stațiuni Spațiale Internaționale (ISS). Acest zbor a demosntrat deja, în 1975, că o colaborare fructuoasă în cercetarea cosmosului este posibilă, dincolo de divergențele politice și diferențele de sisteme economice serioase ce exsitau, pe atunci, între SUA și URSS. Mai mult, acest zbor este considerat ca punctul de încheiere a ceea ce, între 1957 și 1972 s-a numit „cursa pentru cosmos” („space-race”) dintre URSS și SUA. Iar eu, în august 1975, am avut, deci, șansa unică să mă pot „învârti” (cum s-ar zice) de mai multe ori in jurul acestor exponate și a admira impresionantele lor dimensiuni: peste 25 m lungime și peste 20 tone greutate totală și unele din detaliile lor tehnice.

Îți poți imagina că, după o zi ca aceasta, am fost așa de obosit că am și ațipit în trenul de Moscova-Dubna. Norocul meu a fost însă că Dubna este cap de linie, așa că, după câteva minute de „liniște suspectă”, m-am dezmeticit și m-am întors tiptil la cazarea mea de lângă JINR.

Dar îți voi povesti într-un episod următor că această „pseudo-întâlnire” cu cosmosul, din vara lui 1975 în URSS, nu avea să rămână singulară. Pe curând!

Stuttgart – iunie 2021

ISTORIA LITERATURII ROMÂNE ÎN DATE - OCTOMBRIE

ION STRATAN (**1.10.**1955-19.10.2005)

Poet al anilor ’80 a absolvit Facultatea de Limba și Literatura Română a Universității din București în anul 1981. A debutat literar cu volumul de versuri „Ieșirea din apă“. A lucrat ca profesor între anii 1982-1985 și apoi ca bibliotecar până în 1990. În 2005 a fost găsit înjunghiat în apartamentul său situat într-un bloc din centrul municipiului Ploiești. Dintre volumele de versuri publicate fac parte: „Lumina de foc“ (1990), „Lux“ (1992), „Ruleta rusească“ (1993), „O zi bună pentru a muri“ (1995), „Mai mult ca moartea“ (1997), „De partea morților“ (1998), „Apa moale“ (1998), „O lume de cuvinte“ (2001).

PAUL GOMA (**2.10.**1935-24.03.2020)

Născut în Basarabia, a emigrat în România cu părinții în urma pactului Ribbentrop-Molotov din anul 1939. După absolvirea Liceului „Gheorghe Lazăr“ din Sibiu a urmat Institutul de Literatură și Critică Literară „Mihai Eminescu“, dar în anul 1957 a fost condamnat la 2 ani de închisoare pentru „tentativă de organizare de manifestație ostilă“. Ulterior este trimis la domiciliu forțat la Lătești, în Bărăgan, până în 1963. În 1977 lui și familiei sale le este retrasă cetățenia română și sunt expulzați din țară. A ajuns în Franța, unde a cerut azil politic. În 18 martie 2020 moare, după ce este internat la Paris, fiind infectat cu Coronavirus. Dintre volumele publicate fac parte: „Camera de alături“ (1968), „Ostinato“ (1991), „În cerc“ (1977), „Garda inversă“ (1975), „Astra“ (1992), „Basarabia“ (2002), „Săptămâna roșie“ (2003).

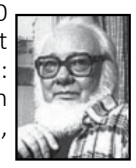

MIRON RADU PARASCHIVESCU (**2.10.**1911-17.02.1971)

Poet, eseist și publicist născut la Zimnicea, a urmat școala primară la Vălenii de Munte și Liceul „Sf. Petru și Pavel“ din Ploiești. Studiază artele plastice la Cluj și București, apoi Facultatea de Litere și Filozofie din București. Colaborează cu numeroase publicații: „Gazeta învățătorilor prahoveni din Ploiești“, Era no-uă“, „Timpul“, „Ecoul“, „Scânteia“, „România liberă“, „Revista literară“, „Almanah literar“. Operele sale cuprind: „Cântece țigănești“ (1941), „Laude“ (1953), „Versul liber“ (1965), „Tristele“ (1968), „Ultimele“ (1971).

ZAHARIA STANCU (**5.10.**1902-5.12.1974)

Poet, romancier și scriitor, s-a născut la Sălcia, Teleorman. În 1911 începe școala în satul natal, iar în 1915 o întrerupe fiind nevoit să se întrețină singur. Lucrează ca vânzător de ziare în București, iar în 1919 începe să studieze literatura și filozofia la Universitatea din București. În perioada 1920-1922 urmează liceul din Roșiorii de Vede, lucrând și ca ajutor de arhivar la Judecătoria din Turnu Măgurele. Își dă bacalaureatul la Pitești și apoi ia licența în litere și filozofie la Universitatea din București în 1933. Colaborează cu publicații ca: „Universul literar“, „Foaia tinerimii“, „Adevărul literar și artistic“, „Gândirea“, „Credința“, „Revista română“. A fost director al Teatrului Național, iar apoi este ales președinte al Societății Scriitorilor din România. Devine deputat în M.A.N., iar în 1966 președinte al Uniunii Scriitorilor. Opera sa literară este compusă din: „Poeme simple“ (1927), „Clopotul de aur“ (1939), „Ani de fum“ (1944), „Sabia timpului“ (1972), „Oameni cu joben“ (1941), „Clopotul“ (1947), „Desculț“ (1948), „Jocul cu moartea“ (1962), „Șatra“ (1968), „Ce mult te-am iubit“ (1970), „Să nu uiți“ (1973).

EUSEBIU CAMILAR (**7.10.**1910-27.08.1965)

Scriitor, membru corespondent al Academiei Române, s-a născut la Udești, Bucovina, a urmat cursurile școlii primare din satul natal și apoi Liceul „Ștefan cel Mare“ din Suceava. Debutează literar în 1929 cu un poem în revista „Moldova literară“. Dintre operele sale publicate fac parte: volume de versuri- „Chemarea cumpenelor“ (1937), „Valea albă“ (1957); romane- „Cordum“ (1942), „Turmele“ (1946), „Valea hoților“ (1948), „Negura“ (1950).

ALEXANDRU SAHIA (**9.10.**1908-12.08.1937)

Pe numele său adevărat Alexandru Stănescu, a fost un publicist și scriitor de orientare socialist-comunistă, ales post mortem membru al Academiei Române în 1948. Urmează cursurile școlii primare în satul natal, apoi Liceul Militar „Dimitrie Sturza“ din Craiova și Colegiul Național „Sf. Sava“ din București. În 1928 devine călugăr la Mănăstirea Cernica din care se retrage anul următor. Moare din cauza unei tuberculoze netratate. A colaborat cu publicațiile vremii: „Rampa“, „Facla“, „Dimineața“, „Azi“, „Cuvântul liber“, „Adevărul“, „Era nouă“. Dintre operele sale publicate fac parte: „Uzina vie“, „Revolta din port“, „Ploaia din iunie“, „Moartea înghițitului de săbii“, „Execuția din primăvară“ și opere apărute postum: „Șomaj fără rasă“ (1948), „Întoarcerea tatei din război“ (1974), „Nuvele“ (1949), „Pagini alese“ (1952).

ȘT. O. IOSIF (**11.10.**1885-22.06.1913)

Poet și traducător, membru fondator al Societății Scriitorilor Români, s-a născut la Brașov, unde a urmat școala primară și gimnazială. Liceul l-a urmat la Sibiu și București. A lucrat ca și copist la Ministerul Domeniilor, corector de ziare, , custode la Biblioteca Fundației Universitare, custode la Muzeul „Theodor Aman“, redactor al revistei „Semănătorul“. A colaborat cu publicațiile: „Adevărul“, „Adevărul ilustrat“, „Convorbiri literare“, „Cumpăna“, „Epoca“, „Familia“, „Floare albastră“, „Pagini literare“, „Viața românească“. A publicat: „Versuri“ (1897), „Poezii“ (1902), „Din zile mari“ (1905), „Cântece“ (1912).

VASILE VOICULESCU (**13.10.**1884-26.04.1963)

Poet, dramaturg, prozator și medic, s-a născut la Pârscov, Buzău, a făcut școala primară la Pleșcoi și Buzău, iar liceul la București. A studiat apoi la Facultatea de Lutere și Filozofie din București și la Facultatea de Medicină absolvită în 1910. A practicat medicina la țară, iar în timpul Primului Război Mondial a fost medic militar la Bârlad. A debutat literar cu poezii în revista „Convorbiri literare“. În perioada 1958-1962 a fost deținut politic, fiind condamnat din eroare judiciară alături de alți membri ai „Rugului aprins“. În închisoare se îmbolnăvește de cancer, boală de care moare în 1963 la București. Opera sa literară este reprezentată de: „Din țara zimbrului“ (1918), „Parga“ (1921), „Poeme cu îngeri“ (1927), „Destin“ (1933), „Urcuș“ (1937), „Veghe“ (1943), „Șarpele Aliodor“ (1947), „Capul de zimbru“ (1966), „Zahei orbul“ (1966), „Demiurgul“ (1943), „Gimnastica sentimentală“ (1972).

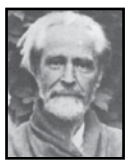

VICTOR KERNBACH (**14.10.**1923-16.02.1955)

Poet, prozator și cercetător al mitologiei românești și universale, s-a născut la Chișinău, unde îți petrece copilăria și urmează școala și liceul „B.P. Hașdeu“. În 1940, după ocuparea Basarabiei de către Rusia, se refugiază împreună cu familia în România, stabilindu-se la București. Studiază la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București în paralel cu activitatea jurnalistică. Dintre lucrările sale publicate amintim: „Rime“ (1957), „Țara dintre zăpezi și portocali“ (1958), „Luntrea sublimă“ (1961), „Lumini pe strada mare“ (1963), „Umbra timpului“ (1966), „Miturile esențiale“ (1978), „Biserica în involuție“ (1984), „Vacanțele secrete“ (1987), „Universul mitic al românilor“ (1994).

MARIAN PAPAHAGI (**14.10.**1948-18.01.1999)

Critic și istoric literar, s-a născut la Râmnicu-Vâlcea, a studiat Liceul „Gheorghe Barițiu“ din Cluj, apoi Facultatea de Filologie din Cluj și Roma, secția de Limba și Literatura romanică. A lucrat la asistent și lector la Facultatea de Litere din Cluj, prorector al Universității „Babes Bolyai“ și secretar de stat la Departamentul Învățământului. A fost profesor de romanistică la Facultatea de Litere din Cluj și director la Accademia di Romania din Roma. Operele sale cuprind: „Exerciții de lectură“ (1966), „Critica de atelier“ (1983), „Intelectualitate și poezie“ (1986), „Fața și reversul“ (1993), „Rațiuni de a fi“ (1999).

MIHAIL SORBUL (**16.10.**1885-20.12.1966)

Autor dramatic și romancier (pe numele său adevărat Mihail Smolski), s-a născut la Botoșani. A studiat clasele primare în orașul natal, iar liceul la Iași, București și Ploiești. Frecventează cursurile Facultății de Drept și Conservatorul de Artă Dramatică din București. În 1906 debutează editorial cu piesa „Eroii noștri“. A lucrat ca redactor la „Scena“ și la „Săgetătorul“, iar apoi ca inspector teatral și director al Teatrului Național și al Operei din Cluj. Activitatea sa literară conține: piese de teatru- „Patima roșie“ (1916), „Dezertorul“ (1917), „Letopisețul“ (1914), „Prăpastia“ (1920), „Răzbunarea“ (1918); romane- „Adevărul și numai adevărul“, „O iubești?“, „Mângâierile panterei“.

MIHAIL SEBASTIAN (**18.10.**1907-29.05.1945)

Scriitor și dramaturg de origine evreiască (pe numele său real Iosif Mendel Hechter) s-a născut la Brăila, unde urmează școala primară și Liceul „Nicolae Bălcescu“. Continuă studiile universitare absolvind Facultatea de Filozofie a Universității din București. Lucrează ca avocat și secretar la o importantă casă de avocatură și ca jurnalist la diferite publicații. Fiind evreu, i se interzice să mai profeseze ca jurnalist și i se retrage diploma de avocat. Lucrează ca profesor de literatură la liceul evreiesc din București. După război este numit consilier la Ministerul Afacerilor Externe. În 29 mai 1945 este lovit d un camion și moare la vârsta de 38 de ani. Dintre operele publicate amintim: „Jocul de-a vacanța“ (1939), „Steaua fără nume“ (1942), „Uktima oră“, „Insula“, „Fragmente dintr-un carnet găsit“ (1932), „Femei“ (1932), „Orașul cu salcâmi“ (1935), „Accidentul“ (1940).

GEORGE RANETTI (**19.10.**1875-2.05.1928)

Poet, scriitor și umorist, s-a născut la Mizil, unde a urmat școala primară, apoi liceul „Sf. Petru și Pavel“ din Ploiești și Facultatea de Drept din București. A debutat literar în clasa a VII-a sub pseudonimul „Namuna“ în „Adevărul literar“. A lucrat ca funcționar la poștă și a condus reviste ca: „Moș Teacă“, „Zefleemeaua“, „Furnica“, „Greerul“. De asemenea a colaborat cu publicațiile: „Epoca“, „Lupta“, „Pagini literare“, „Povestea vorbei“. Multe din lucrările sale sunt semnate cu pseudonime ca: Romeo, Tarascon, Gh. Biciușcă, Jorj de la Mizil, Chiriac-Napadarian, Contele de Tekirghiol, Prințul Ghiță, Coco, Sandernagor, Ghiță Delagambrinus. Dintre volumele sale publicate fac parte: „Dom Paladu“ (1899), „De inimă albastră“ (1899), „Schițe vesele“ (1908), „Domnișoara Miau“ (1926), „Romeo și Julieta la Mizil“ (1907).

PERPESSICIUS (**22.10.**1891-29.03.1971)

Eseist, poet și critic literar (numele său real Dumitru S. Panaitescu) s-a născut la Brăila, a urmat școala primară și Liceul „Nicolae Bălcescu“ în orașul natal. Își continuă studiile la Facultatea de Litere din București, obținând licența în Filologie romantică. Debutează literar în revista „Flori de câmp“ din Brăila. Lucrează ca profesor în mai multe localități din țară, fiind autorul unor manuale de literatură pentru liceu. A fost director general al Bibliotecii Academiei, al Muzeului Literaturii Române și al Revistei „Manuscriptum“. A colaborat cu publicațiile: „Cuvântul“, „Lumea“, „Universul literar“, „Viața românească“, „România literară“, „Steaua“, „Luceafărul“. Operele sale conțin: „Itinerar sentimental“ (1932), „Dictando divers“ (1940), „Jurnal de lector“ (1944), „Lecturi intermitente“ (1971), „Patru clasici“ (1974).

DOSOFTEI (**26.10.**1624-13.12.1693)

Cărturar, poet și mitropolit al Moldovei, pe numele său adevărat Dimitrie Barila, s-a născut la Suceava. A învățat la Mănăstirea „Sfinții Trei Ierarhi“ din Iași și la Școala Frăției Ortodoxe din Liov, unde a făcut studii umaniste și de limbi. Era vorbitor de limbă elenă, latină, slavonă și polonă. S-a călugărit la Probota sub numele Dosoftei, a fost ales episcop la Huși și Roman, apoi Mitropolit al Moldovei. A fost unul din cei mai mari cărturari din istoria României, fiind primul poet, primuk traducător din literatura universală, primul traducător al cărților de slujbă în românește. Lucrări tipărite: „Psaltirea în versuri“ (1673), „Psaltirea de-nțeles“ (1680), „Poem cronologic despre domnii Moldovei“, „Viața și petriaceria sfinților“ (1682-1686).

AURELIU BUSUIOC (**26.10.**1928-9.10.2012)

Poet, prozator și dramaturg din Republica Moldova, s-a născut la Codreanca, județul Orhei, a studiat la Liceul „T. Boga“ din Timișoara și la școala militară de ofițeri activi de transmisiuni din Sibiu. În 1949 revine în Moldova și își continuă studiile la Institutul Pedagogic de Stat „Ion Creangă“ din Chișinău. A lucrat ca șef de sector la ziarul „Moldova socialistă“, redactor șef adjunct la revista „Chiparos“, la ziarul „Tinerimea Moldovei“, consultant literar și secretar în comitetul de conducere al Uniunii Scriitorilor din Moldova. Opera sa publicată cuprinde: „Călătorie în aprilie“ (1962), „Unchiul din Paris“ (1973), „Vreau să cânt“ (1979), „Cursa“ (1989), „Spune-mi Gioni“ (2003), „Și a fost noapte“ (2012), „Radu Ștefan, întâiul și ultimul“ (1969), €Prafuri amare“ (1955), „Piatra de încercare“, „Firicel de floare rară“.

DUILIU ZAMFIRESCU (**30.10.**1858-3.06.1922)

Scriitor născut la Plaginești, Râmnicu Sărat, urmează școala primară și gimnaziul în Focșani, apoi Liceul „Matei Basarab“ și Facultatea de Drept din București. Este numit procurar la Tribunalul din Hârșova, iar apoi procurar la Târgoviște. Lucrează ca funcționar la Ministerul de Externe, iar apoi ca secretar de legație la Roma. Revine în țară ca secretar general la Ministerul de Externe. Din operele sale publicate amintim: „Viața la țară“ (1898), „În război“ (1902), „Tănase Scatiu“ (1907), „Îndreptări“ (1908), „Anna și ceea ce nu se poate“ (1911), „Fără titlu“ (1883), „Imnuri păgâne“ (1897), „Pe Marea Neagră“ (1919), „Poezii alese“ (1922).

EUGEN LOVINESCU (**31.10.**1881-16.07.1943)

Romancier, dramaturg, istoric și critic literar, s-a născut la Fălticeni, unde a urmat școala primară și gimnaziul. A urmat apoi liceul internat din Iași. În 1903 obține licența la Facultatea de Limbi Clasice a Universității din București. Activează ca profesor de liceu la Ploiești și București. Debutează cu piesa de teatru „De peste prag“ și colaborează cu difesite publicații literare: „Flacăra“, „Convorbiri literare“ „Sburătorul literar“, „Revista fundațiilor regale“, „Viața“. Dintre operele sale amintim: „Nuvele florentine“ (1906), „Aripa morții“ (1913), „Viață dublă“ (1932), „Mite“ (1934), „Bălăuca“ (1935), „Bâzu“ (1932), „Patru“ (1932), „Diana“ (1956), „De peste prag“ (1906), „Lulu“ (1924).

Emil MANZUR

(Datele biografice provin din Wikipedia - luna curentă)

„DUMITRACHE, NE-AM STINS!” ...

(Urmare din pag. 5)

Apoi au dat băieților din prăvălie de mâncare, după care s-au dus jos, în prăvălie, de s-au culcat. Pătru au rămas în cuhnie, bând tutun. Țiganii s-au culcat în pat în cuhnie, unde au dormit până a doua zi dimineața”. A doua zi, ușa de la camera boierului atrage atenția vizitiului, care spune fetei din casă: „Du-te sus, că văz ușa la odaia coconului deschisă”. Răspunsul acesteia, care îmbracă o coloratură populară, specifică unei oralități cotidiene, nu era decât o prevestire a calvarului juridic prin care urmau să treacă pentru a fi identificat furul aurului boieresc: „Dumitrache, ne-am stins, că lada cu bani nu mai este!”[2].

Și atunci oamenii se iubeau, se căsătoreau, se certau și se despărțeau ajungând la judecată, pentru că toți erau datori să se supună rânduielilor bisericești și laice, precum Ghiță Iovipale, căsătorit de 23 de ani cu sora Goleștilor de Râmnic. “Am trăit foarte bine și frumos, făcând și un copil, dar având o jumătate de an au și murit. I-am căzut urât, încât nici cu ochii nu voia să mă mai vază, precum toți orășenii Râmnicului știu a mea nenorocită viață. Am purtat grele cheltuieli cu hrana și îmbrăcămintea a-i ținea grantul, după ipolipsul părinților săi. De sine au fost stăpână la toate, încât singură mergea la boltă și la orice materialuri, de și-au făcut haine, și pe mine nici la masă să mă vază cu ochii. Mai vârtos că și culcarea ne-au fost bașca, unul într-o casă și altul într-alta. Această urmare au fost numai ca să mă stingă și să mă derepene cu totul, precum m-au sărăcit. Pentru ca să nu-mi pierd viața, văzând reaua purtare a soției asupră-mi, am tăcut, încă am împrumutat pe socrul mieu cu bani cu zapis și fără zapis”[3]. O viață concentrată într-o scriitură simplă, directă, cu elemente lingvistice ale unei alte lumi, un text încărcat de emoționalul subiectiv al celui care povestește și care zugrăvește o realitate matrimonială diferită de spiritul societății conservatoare în care cele două personaje se mișcă.

Divorțul reprezenta de cele mai multe ori o luptă crâncenă între cei doi soți, dusă cu toate armele posibile, așa cum avea să afle Uța Borănească, decăzută din drepturile sale cetățenești și de mamă pe motivul că este „smintită din minți”. Demersul său de reabilitare ia caracterul unui rechizitoriu la adresa celor care, prea ușor, i-au hotărât soarta, iar vocea sa ajunge, parcă, la urechile noastre: „Domnilor judecători! Nu mă sfiescu a zice că dumneavostră v-ați întemeiat hotărârea pe declarația ce mi-au făcut tot rudele mele. Tot acelea, acum, cunoscând ori greșeala făcută, ori mustrarea cugetului îi silește, căci văzui că voesc a mă elibera din categoria ce-mi aduse. Hotărârea dumneavostră ș-au luat puteri numai din lipsa mijloacelor mele ca să dau apelație înpotriva ei, precum și chiar Cinstitul Departament o declară Mi-ați cerut să vă aduc în persoană pe cei iscăliți în declarații ca să încredințeze cu jurământul cele ce declară prin aceste înscrisuri. Să lăsăm că tot dumneavostră, cei ce ați dat hotărârea pentru declarația mea <ca smintită n.n.>, n-ați îndeplinitu această formalitate atunci, iar acum de la mine o pretindeți și mă îndatorați să aduc în judecătorie pe dumnealui doctor Eu însă, ca una ce reclam dreptul meu, mă supui la toate îndatoririle ce-mi pune cinstita Judecătorie, și să lăsați la o parte martorii, pentru că unii, ce sânt persoane însemnate și de deosebite caracteruri, declară numai prin onoarea dumnealor că cele ce au arătat prin înscrisurile înfățișate sunt prea adevărate”.[4] Discursul Uței creionează un spirit care nu se mulțumește a fi prizonier unor mentalități restrictive ce plasa femeia în stațiul privat, unde se ocupă de familie, copii, gospodărie. Depășirea unor granițe nu era văzută cu ochi buni, iar o prea mare originalitate putea fi

interpretată ca o boală psihică, mai ales dacă la mijloc era vorba de administrarea zestrei soției.

Oralitatea documentului de arhivă al perioadei regulamentare își găsește expresia și în construcțiile celor care anchetează faptele penale. Gesturi, dialoguri, acțiuni ale subiecților de drept se întrepătrund pentru a construi un univers marcat deseori de sărăcie, violență și abuz al autorității, care putea oricând să îți schimbe existența, așa cum Stoica Olaru avea să afle după o întâlnire nedorită cu vătășelul Nedea: “Începând a-l înjura de cruce pe Stoica în casa lui, i-au cerut ca să-i dea de mâncare. El fiind la masă cu soția lui, l-au chemat și pe dânsul să mănânce varză, iar el a zis că nu mănâncă varză, ci să-i dee carne friptă, și i-au răspuns că nu are carne, că fiind sărac n-au avut râmători”. O clipă de istorie, un dialog banal este înregistrat de documentul de arhivă. Dar acest dialog zugrăveşte o realitate socială, devine, cu puţină imaginaţie, o fereastră spre un moment specific al relaţiei ţăran-autoritate în lumea satului vâlcean din prima jumătate a secolului XIX. Aburit bine de băutură, veătăşelul pleacă, dar se întoarce mai îndârjit şi cere să i se deschidă uşa, “căci are să-l mănânce cu dinţii dacă va intra în casă. Înjurându-se unul cu altul, s-au întins Nedea să apuce pe Stoica, iar numitul, luând o ţandără de lemn ce era lângă foc, l-a lovit pe vătăşel în cap şi i-au spart capul, care, până a doua zi, luni, şi-au dat obştescul sfârşit”[5].

Închiei într-o notă mai dramatică şi vă conduc în mijlocul unei drame sentimentale sângeroase ai căror protagonişti au fost Trandafir, ibovnica sa, Păuna şi soţia Ioana. „Când i-au văzut pe amândoi, au zis <Ioana n.n.> Doamne! Doamne! Dar ei au năvălit asupră-i și luând-o Trandafir de piept, au început a da Păuna cu toporul în cap cu muchia și au băgat-o în apa Bistriții. Tacrirul înregistrează ultimile cuvinte ale victimei și demersurile Păunei de a scăpa de pedeapsă, când află că „Trandafir au dat-o că a fost însăși înclinată la săvârșirea acelui omor”. Ileana Crețuleasca povestește că „a venit numita la casa ei și i-au zis: - Cuscră, vei fi știind ceva să-mi faci de judecată pentru moartea Ioanii? Și eu i-am zis că știu cu cremene, marmură și ceară galbenă, descântându-le ca cremenea să încremenească gura judecătorilor, ca marmora să-i înărmurească, iar ceara, fiind de la lumânare de la mort, am descântat-o să amorțească gura judecătorilor cum a amorțit trupul mortului.[6] Iar pentru ca șansele de reușită să crească, Păuna apelează și la Dumitrana care povestește: „Am descântat o creacă de cireș ce cântase cucul pe ea, urmând să asculte judecătorii pe Păuna cum se ascultă cucul. Și i-am spus: niște arnici roșu și albastru să aibă lângă dânsa”.[7]

Pentru comunități mici, vitregite de o memorialistică creată pe plan local, arhivele judiciare sunt singurul mijloc de a redescoperi o lume uitată. Subiecții proceselor penale și civile joacă pe scena istoriei în secvențe ale propriilor vieți. Glasul lor evocă neînțelegeri, supărări, acțiuni din viața de zi cu zi, dialoguri avute. Adevărul acestor construcții narative este, cu siguranță, subiectiv, iar depozițiile sunt redactate în așa fel încât să le ușureze soarta sau obținerea unui drept. Am fost la masa sărăcăcioasă a unui olar asupra căruia nenorocul unei lovituri cauzatoare de moarte a fost întruchipat de fiorosul vătășel Nedea, am călătorit de-a lungul vieții unui bănățean căzut de mic în robie, am asistat la finalul unei zile pentru Ghiță Golescu și slugile sale, în cămăruțele locuinței din Râmnic, numai câteva clipe înaintea dispariției lăzii cu bani a boierului. Am ascultat rechizitoriul unei boieroaice din Râmnic împotriva celor care au declarat-o “smintită din minți”, decăzând-o din drepturile sale cetățenești și de mamă. Totul a fost posibil prin intermediul cuvântului înregistrat de documentul juridic al perioadei regulamentare, În spatele vocabularului neaoș al primei jumătăți de secol XIX, deslușim atitudini, comportamente, sociabilități, ritualuri ale unei alte lumi, un univers cotidian care definește, însă, în mare parte, ceea ce suntem astăzi. Jalbele și tacrirurile din fondurile judecătorești ale perioadei regulamentare sunt filoane generoase de istorie social, care expun moravurile unei societăți românești uitate și prea puțin redescoperite.

---

1. Arhivele Naționale, Serviciul Județean Vâlcea, fond *Tribunalul Județului Vâlcea*, dos. 438/1836, f. 1
2. *Ibidem*, dos. 1026/1836, f. 1-3.
3. *Ibidem*, dos. 186/1837, f. 1.
4. *Ibidem*, dos. 157/1854, f. 3
5. *Ibidem*, dos. 304/1836, 21-21v.
6. *Ibidem*, dos. 555/1839, f. 6v.
7. Fir subțire de bumbac folosit la cusutul înfloriturilor pe cămăși, ștergare etc.

APEL **ARGEȘENI! VÂLCENI! SIBIENI!**

AVEM TREI OBIECTIVE COMUNE ÎN ACEST PREZENT
PRIN CARE PUTEM TRANSFORMA VALEA OLTULUI ÎN RAI PE PĂMÂNT:

- CALE FERTATĂ DUBLĂ, ELECTRIFICATĂ, MARFĂ ȘI CĂLĂTORI, ÎNTRE: PITEȘTI- CURTEA DE ARGEȘ-RM. VÂLCEA-SIBIU
- RÂMNICU VÂLCEA-PUNCT NODAL DE MARFĂ PE CALEA FERATĂ
- SĂ FACEM AUTOSTRADĂ SPRE SIBIU ȘI PITEȘTI CU RAMIFICAȚII LA CĂLIMĂNEȘTI, OLĂNEȘTI, GOVORA, OCNELE MARI
- DN 7-CALE REGALĂ ÎNTRE EUROPA DE EST ȘI EUROPA CENTRALĂ ȘI DE VEST
- DECOLMATAREA SAU DESFIINȚAREA LACURILOR DE PE OLT

SC Perfect ArgBuild SRL
• Construcții • Vânzări imobiliare
• Formare profesională
perfectargbuild@gmail.com

SC AS FORMARE SRL
• Furnizor de formare profesională
Râmnicu Vâlcea, str. Calea București, nr. 265G, județul Vâlcea, as.formare@gmail.com

ASOCIAȚIA SOCIOPROFESIONALĂ TSPR
• Furnizor de formare profesională și servicii sociale, Telefon: 0744658748

NOTĂ

Ziarul apare cu 16 pagini și respectă Legea 186/2003! Ziarul se adresează cetățenilor cu diverse preocupări culturale de la sat și de la oraș. Articolele, grafica, fotografiile nesemnate aparțin editorului. Autorii păstrează responsabilitatea conținutului.

Revistă apărută cu sprijinul edililor vâlceni care iubesc cultura scrisă și al Arhiepiscopiei Râmnicului.

PDF și Tipărit la Prodcom, Tg. Jiu, 28 octombrie2021

Ziar de cultură realizat de Asociația **ECOSTAR 21**
Editura **INTOL - PRESS,** prin **SC INTOL SRL** și **S.C. Tincont S.R.L.**

Director: Petre CICHIRDAN
Seniori editori: Arhim. Veniamin MICLE, Constantin ZĂRNESCU, Mihai SPORIȘ, Al Florin ȚENE, Ștefan DUMITRESCU
Minori editori: Simon-Peter KIS
Manager Intol Press on-line: Bogdan CICHIRDAN
Redactori: Ana-Maria LAZĂR, Leontina RUS
Colaboratori, publiciști (și fotoreporteri): Felix SIMA, Ioan DURĂ, Doina STROE, Emil MANZUR (coresp. Timiș), Claudia VOICULESCU, Simona Maria KIS, Ioana Florenrina IANA, Gheorghe SPORIȘ, Tanța TĂNĂSESCU, Silviu LAZĂR, Ilie GORJAN, Ligia NICOLESCU, Cristian Ovidiu DINICĂ, Mircea VASII, Dragoș COMĂNESCU
Tehnoredactare computerizată: Ana-Maria LAZĂR
Adresa: Calea lui Traian 169, bl. 5, sc. E, ap. 3
Tel./Fax: 0250.736615, 0350.401254, 0746.029824
E-mail: cichirdan@yahoo.com
Parteneri media: www.culturaarsmundi.ro
Preț: 3 lei